ศูนย์วัฒนธรรมสามเหลี่ยมทองคำ

จ.เชียงราย

ห้องสมุด

นายบัณฑิต โรจนพงษ์

เลขหมู่ .....
เลขทะเบียน 000321 0 2 0 0 8 9
วัน เดือน ปี 21 ก.ค. 2532

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต

สาขา สถาปัตยกรรม ภาควิชา ครุศาสตร์อุตสาหกรรม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ปีการศึกษา 2531

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิทยานิพนธ์เรื่อง	ศูนย์วัฒนธรรมสามเหลี่ยมทองคำ จ. เชียงราย
ชื่อนักศึกษา	นายบัณฑิต โรจนพงษ์
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์พศพร สายอุบล

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ กรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ได้ตรวจพิจารณา เห็นชอบแล้ว จึงอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรม ประจำปีการศึกษา 2531

.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์คุณหญิง วนิดา ชูประเดมีย์)

คณบดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ศูนย์วัฒนธรรมสามเหลี่ยมทองคำ จ. เชียงราย
ชื่อนักศึกษา	นายบัณฑิต โรจนพงษ์
ปีการศึกษา	2531

บทคัดย่อ

จากนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งบรรจุในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้มีแนวนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งบทบาทของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ผ่านมา ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เข้ามาในประเทศไทย ในปี 2530 มีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวจำนวน 2,800,683 คน ทำให้เกิดรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนเงินถึง 51,491 บาท และคาดว่าในปี พ.ศ. 2534 จะมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็น 3,660,302 คน ซึ่งเมื่อมีการขยายตัวมากขึ้นย่อมส่งผลให้เกิดผลกระทบในปัญหาด้านต่าง ๆ ตามมา

สภาพของปัญหา

จากการศึกษาพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นซึ่งมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก คือการทรุดโทรมของแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งการทรุดโทรมนี้เนื่องจากขาดการวางแผนและระเบียบในการรองรับการขยายตัวของการท่องเที่ยว การบุกรุกที่ดินเขตป่าสงวนรวมถึงการทำลายต้นน้ำลำธาร การตัดไม้ทำลายป่า และปัญหาการไม่มีมาตรฐานในการบริการด้านการท่องเที่ยว ปัญหาความยากจนของประชากรในภูมิภาคเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร จนเกิดการว่างงานจึงมีการอพยพด้านแรงงานหลั่งไหลเข้าสู่ส่วนกลาง และปัญหาการละเลยละทิ้งวัฒนธรรมของประชากรในท้องถิ่นภูมิภาค จนขาดเอกภาพของตนเอง ซึ่งส่งผลกระทบในด้านสังคมต่าง ๆ ตามมา

ดังนั้นรัฐบาลจึงต้องมีการวางแผนโครงการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้มีการแก้ปัญหาด้านนี้ โดยมีการจัดตั้งแหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมอาชีพในท้องถิ่น กระตุ้นประชากรให้เห็นคุณค่าเอกลักษณ์วัฒนธรรมของตนเอง เพื่อให้เกิดประโยชน์และสอดคล้องกับการพัฒนาต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อจัดตั้งแหล่งศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาค สำหรับให้บริการการท่องเที่ยวโดยให้เป็นไปตามมาตรฐานและสอดคล้องกับการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวในอนาคต รวมถึงสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศข้างเคียง

วิธีดำเนินการศึกษา

การดำเนินการศึกษาสำหรับโครงการศูนย์วัฒนธรรมสามเหลี่ยมทองคำ แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลที่ต้องการได้แก่ ข้อมูลด้านนโยบาย, เศรษฐกิจสังคม, กายภาพ ตามลำดับ

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล คือ นำผลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวมาจัดรูปแบบกิจกรรมของศูนย์ฯ เพื่อนำเสนอรูปแบบที่เหมาะสมสามารถตอบสนองผู้ใช้โครงการ รวมถึงการวิเคราะห์หาที่ตั้งโครงการที่เหมาะสม เพื่อสร้างรูปแบบอาคารทางสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพเป็นสำคัญ

3. ขั้นการออกแบบ ได้แก่การจัดโปรแกรม การออกแบบ แนวความคิดในการออกแบบ, ข้อกำหนด, ผัง, คหสบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ เพื่อนำเสนอรูปแบบที่เหมาะสมในการสร้างงาน สถาปัตยกรรมของโครงการ

4. ขั้นสรุปผลและการนำเสนอ ประกอบด้วยรายงานผลการวิจัย, ขั้นกระบวนการศึกษาวิจัย, กระบวนการออกแบบและแบบทางสถาปัตยกรรม, หุ่นจำลอง

ขอบเขตของการออกแบบ

ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ขอบเขตทางด้านการศึกษา เป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นดังกล่าว ตั้งแต่ระดับประเทศ, ภาค, จังหวัด, ชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อเป็นข้อมูลที่จะสนับสนุนข้อมูลทางด้านการออกแบบต่อไป

2. ขอบเขตทางด้านการออกแบบ โดยการกำหนดโปรแกรมการออกแบบและการสร้างงานโดยจัดรูปแบบและการสร้างงานโดยจัดรูปแบบกิจกรรมหรือองค์ประกอบที่เหมาะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมสำหรับโครงการ

ผลที่ได้รับจากการศึกษา

1. สามารถเสนอแนวทางในการจัดตั้งศูนย์ฯ โดยดำเนินการสอดคล้องกับนโยบาย

2. เป็นศูนย์กลางแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาค สามารถกำหนดแนวทางในการวางแผนได้อย่างถูกต้อง

3. สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมในการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีให้คงอยู่ และเป็นพักผ่อนหย่อนใจอีกด้วย

บทสรุป

สามารถสรุปผลและวิธีการที่จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาต่อไปได้ ดังนี้คือ

1. การบริการด้านการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการรีบเร่งกระทำโดยเร็วเพื่อรองรับการขยายตัวด้านการท่องเที่ยว เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดตามมาในอนาคต

2. การออกแบบรูปทรงอาคารควรแสดงออกถึงเอกลักษณ์และลักษณะสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาข้อมูล ควรกระทำโดยละเอียดและใช้เวลาอย่างเหมาะสม เน้นเฉพาะข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวของกับโครงการ

2. อาคารของศูนย์วัฒนธรรมสามเหลี่ยมทองคำเป็นอาคารที่ใช้ประโยชน์ในการบริการการท่องเที่ยวซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะควรมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมและดึงดูดใจนักท่องเที่ยวตลอดเวลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องศูนย์วัฒนธรรมสามเหลี่ยมทองคำ สำเร็จลงได้ด้วยนี้ก็เพราะได้รับความอนุเคราะห์ ช่วยเหลือตลอดจนความร่วมมือจากบุคคลต่าง ๆ ดังรายนามต่อไปนี้

คุณศรีวรรณ	แสงวิทยาพรรณ	มารดา
คุณพิศพร	สายอุบล	อาจารย์ที่ปรึกษา
คุณสุวิทย์	แสงวิทยาพรรณ	
คุณวิไลพร	ปิ่นนิกร	
คุณชัยยศ	โรจนพงษ์	

นอกจากนี้ยังมีผู้ที่ได้กรุณาช่วยเหลือท่านอื่นๆ ที่ไม่สามารถอ้างถึงในที่นี้ได้ จึงขอขอบคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ

กิตติกรรมประกาศ

สารบัญ

รายการภาพประกอบ

รายการตารางประกอบ

บทที่ 1 บทนำ

1.1 คำนำ 1

1.2 เหตุผลในการเสนอวิทยานิพนธ์ 3

1.3 ที่มาของปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา 4

1.4 วัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์ 6

1.5 ขอบเขตของการศึกษาวิทยานิพนธ์ 7

1.6 วิธีดำเนินการศึกษาข้อมูล 8

1.7 คำนิยามศัพท์ 11

1.8 แหล่งข้อมูล 13

1.9 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิทยานิพนธ์ 13

บทที่ 2 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 14

2.1 การศึกษา ข้อมูลด้านนโยบาย 14

2.2 การศึกษา ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ 18

2.3 การศึกษา ข้อมูลด้านสังคม 20

2.4 การศึกษา ข้อมูลด้านกายภาพ 23

2.5 เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง 24

2.6 การศึกษาอาคารตัวอย่าง 27

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน้า

บทที่ 3 การศึกษาและรวบรวม

3.1 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านนโยบายระดับประเทศ, ภาค, จังหวัด 33

3.1.1 นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับภาค 33

3.1.2 นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับภาค 35

3.1.3 นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับจังหวัด 36

3.2 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านเศรษฐกิจระดับประเทศ, ภาค, จังหวัด

3.2.1 การศึกษาสภาพเศรษฐกิจระดับประเทศ 40

3.2.2 การศึกษาสภาพเศรษฐกิจภาคเหนือ 46

3.2.3 การศึกษาสภาพเศรษฐกิจจังหวัดเชียงราย 50

3.3 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านสังคมระดับภาค, จังหวัด

3.3.1 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านสังคมภาคเหนือ 56

3.3.2 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านสังคมจังหวัด-เชียงราย 64

3.4 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านกายภาพระดับภาค, จังหวัด

3.4.1 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านกายภาพของภาค-เหนือ 77

3.4.2 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านกายภาพของจังหวัด-เชียงราย 94

3.4.3 การศึกษาทรัพยากรท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย 109

3.4.4 การกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย 112

3.4.5 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่ตั้งโครงการ 114

3.4.6 เทศบัญญัติที่เกี่ยวข้อง 120

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน้า

3.5 ข้อมูลเชิงสถาปัตยกรรม

3.5.1 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ศูนย์วัฒนธรรม 124

3.5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานทั่วไปของศูนย์วัฒนธรรม 124

3.5.3 อัตรากำลังของเจ้าหน้าที่โครงการ 127

3.5.4 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ใช้โครงการ 144

3.5.5 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบศูนย์ฯ

3.6 ข้อมูลเชิงเทคนิค 195

3.6.1 ระบบโครงสร้าง 195

3.6.2 ระบบปรับอากาศ 199

3.6.3 ระบบแสงสว่าง 204

3.6.4 ระบบเสียงและการควบคุม 212

3.6.5 ระบบรักษาความปลอดภัย 220

3.6.6 ระบบสุขาภิบาล 229

3.6.7 ระบบป้องกันและควบคุมเพลิง 233

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านนโยบาย 236

4.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับประเทศ 236

4.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับจังหวัด 237

4.2 การวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจ 239

4.2.1 การวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจระดับประเทศ 239

4.2.2 การวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจระดับภาคเหนือ 239

4.2.3 การวิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจระดับจังหวัดเชียงราย 240

4.3 การวิเคราะห์ด้านสังคม

4.3.1 การวิเคราะห์สภาพสังคมระดับภาคเหนือ 242

4.3.2 การวิเคราะห์สภาพสังคมระดับจังหวัดเชียงราย 242

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4 การวิเคราะห์ด้านกายภาพ 244
4.4.1 การวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการภาคเหนือ
4.4.2 การวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการจังหวัดเชียงราย 244
4.4.3 การวิเคราะห์เกณฑ์ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว 245
4.4.4 เทศบัญญัติที่เกี่ยวข้อง 249
4.4.5 การวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการศูนย์ฯ 250
4.5 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถาปัตยกรรม 264
4.5.1 การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้ใช้โครงการ 265
4.5.2 การวิเคราะห์แผนดำเนินงานในโครงการ 267
4.5.3 การวิเคราะห์อัตรากำลังเจ้าหน้าที่โครงการ 270
4.5.4 การวิเคราะห์องค์ประกอบของโครงการ 271
4.5.5 การวิเคราะห์เนื้อที่ใช้สอยของโครงการ 280
4.5.6 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบโครง- 319
การ
4.6 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเทคนิค
4.6.1 ระบบโครงสร้าง 341
4.6.2 ระบบปรับอากาศ 342
4.6.3 ระบบแสงสว่าง 342
4.6.4 ระบบเสียงและการควบคุม 343
4.6.5 ระบบรักษาความปลอดภัย 343
4.6.6 ระบบสุขาภิบาล 343
4.6.7 ระบบป้องกันและควบคุมเพลิง 343
บทที่ 5 การออกแบบ
5.1 การวางผังและการออกแบบทางสถาปัตยกรรม 344
5.1.1 ปรัชญาและแนวความคิดในการออกแบบ 344
5.1.2 แนวทางการวางผังและการออกแบบ 345
5.2 ภาพถ่ายผลงานและหุ่นจำลอง 352

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน้า

บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุปการทำวิทยานิพนธ์ 367

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิทยานิพนธ์ 367

บรรณานุกรม 369

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายการภาพประกอบ

		หน้า
ภาพที่ 1	ภาพแสดงตำแหน่งจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทย	17
2	กระบวนการในการจัดทำแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย	38
3	ระบบการท่องเที่ยว	
4	แสดงการตั้งถิ่นฐานและขนาดประชากร	57
5	แสดงจำนวนผู้เดินทางชาวไทยเข้ามายังจังหวัดเชียงราย	70
6	แสดงจำนวนผู้เดินทางชาวต่างประเทศเข้ามายังประเทศไทย	71
7	แสดงลักษณะภูมิประเทศ	78
8	แสดงลักษณะพื้นผิว	79
9	แสดงลุ่มน้ำ	82
10	แสดงปริมาณน้ำฝน	84
11	แสดงอุณหภูมิปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย	85
12	แสดงสมรรถนะที่ดิน	87
13	แสดงโครงข่ายคมนาคม	91
14	แสดงเขตการปกครองระดับอำเภอ	93
15	แสดงแผนที่จังหวัดเชียงราย	96
16	แสดงที่ตั้งและเขตการปกครอง	97
17	แสดงลักษณะภูมิประเทศ	99
18	แสดงอุณหภูมิเฉลี่ย	101
19	แสดงปริมาณน้ำฝน	102
20	แสดงแหล่งน้ำ	104
21	แสดงเส้นทางคมนาคม	105
22	แสดงแหล่งท่องเที่ยวบริเวณจังหวัดเชียงราย	110
23	แสดงการแบ่งกลุ่มตามลักษณะการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยว	113

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน้า

ภาพที่ 24 แสดงแผนที่แสดงบริเวณชายแดนจังหวัดเชียงราย 115

25 แสดงแผนที่แสดงหมู่บ้านสบรวก 119

26 แสดงการบริหารงานภายในศูนย์ฯ 126

27 แสดงพฤติกรรมเจ้าหน้าที่ 134

28 แสดงพฤติกรรมผู้มาใช้บริการ 136

29 แสดงพฤติกรรมผู้ศึกษาค้นคว้า 138

30 แสดงพฤติกรรมผู้มาติดต่อ 138

31 แสดงพฤติกรรมผู้แสดง, ศิลปิน 139

32 แสดงพฤติกรรมวัตถุที่จัดแสดง 140

33 แสดงนะยะการมอง 191

34 แสดงลักษณะการทำงานของเครื่องปรับอากาศ 201

35 แสดงการทำงานของระบบปรับอากาศแบบ PARKAGED AIR CONDITIONER 202

36 แสดงการทำงานของระบบปรับอากาศแบบ SPLIT SYSTEM 203

37 แสดงการจัดกลุ่มลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายการตารางประกอบ

		หน้า
ตารางที่ 1	เป้าหมายเศรษฐกิจรวมของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6	42
2	ตารางแสดงมูลค่ารวมผลิตภัณฑ์และอัตราเพิ่ม	44
3	การเปรียบเทียบมูลค่ารายได้จากสินค้าส่งออก, การท่องเที่ยว	45
4.	จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เข้ามาในประเทศไทย	49
5	ผลิตภัณฑ์รวมจังหวัดเชียงราย	50
6	เปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ในและนอกเกษตรจังหวัดเชียงราย	51
7	รายได้เฉลี่ยประชากร	53
8	แสดงรายรับจากนักท่องเที่ยว	55
9	แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย	62
10	แสดงการกระจายตัวของนักท่องเที่ยว	63
11	แสดงจำนวนประชากรของจังหวัดเชียงราย	65
12	แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย, ชาวต่างประเทศในจังหวัดเชียงราย	69
13	แสดงระยะเวลาของประเพณีต่าง ๆ	76
14	แสดงเขตการปกครองและพื้นที่ จังหวัดเชียงราย	95
15	แสดงการเดินรถของกรมการขนส่งทางบก	106
16	แสดงรายละเอียดแหล่งท่องเที่ยว	111
17	แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว	142
18	แสดงค่าปริมาตร/ที่นั่งในหอประชุม	159
19	แสดงอัตราส่วนทางออกฉุกเฉินของห้องประชุม	168
20	แสดงการเปรียบเทียบการสะท้อนของสี	208
21	แสดงระดับแสงสว่างในสาธารณะ	209
22	แสดงค่ามาตรฐานในการควบคุมและป้องกันเสียงรบกวน	212
23	แสดงการให้คะแนนความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการ	246

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 คำนำ ที่มาของโครงการ

ประเทศไทยได้เริ่มมีการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504) โดยมีหลักการในการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลักสำคัญ จนมาถึงในปัจจุบันซึ่งกำลังอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 – 2534) โดยเน้นหลักการในการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชากรให้มีการกระจายรายได้ไปยังทุกภูมิภาคของประเทศ มีการส่งเสริมทั้งทางภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การส่งเสริมการท่องเที่ยว

บทบาทของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ผ่านมา ซึ่งจะเห็นได้จากการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2530 มีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยว จำนวน 2,800,683 คน และคาดว่าในปี พ.ศ. 2534 จะมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็น 3,660,302 คน ซึ่งการเพิ่มจำนวนขึ้นของนักท่องเที่ยวส่งผลต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยเกิดการกระจายรายได้ที่มาจากการท่องเที่ยว ในปี พ.ศ. 2530 การท่องเที่ยวสามารถก่อให้เกิดรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนเงินถึง 51,491 ล้านบาท จึงนับว่าเป็นสาขาอุตสาหกรรมที่นำเงินตราเข้าประเทศเป็นอันดับที่หนึ่ง เมื่อมองในมุมกลับกัน เมื่อการท่องเที่ยวมีการขยายตัวสูงขึ้นย่อมส่งผลให้เกิดผลกระทบในปัญหาด้านต่าง ๆ ตามมา

นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นนโยบายที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว โดยการรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เพื่อเตรียมการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวล่วงหน้า เช่น การตลาดด้านการท่องเที่ยว การกำหนดกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยว เป็นต้น โดยมีการเสนอแนะและวางแนวนโยบายในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านเศรษฐกิจของประเทศยังมีปัญหาการกระจุกตัวของภาคเศรษฐกิจ โดยมีการกระจุกตัวอยู่ในส่วนกลางของประเทศโดยสังเกตได้จากอัตรารายได้เฉลี่ยของประชากรในภูมิภาคค่อนข้างต่ำซึ่งอาชีพหลักของประชากรในภูมิภาคคือ เกษตรกรรม

ปัญหาการเพิ่มขึ้นของประชากรในส่วนภูมิภาค เนื่องมาจากการขาดความเข้าใจในการวางแผนครอบครัวและปัญหาคุณภาพประชากรค่อนข้างต่ำ อันมาจากสาเหตุการขาดแคลนและไม่ได้รับการบริการขั้นพื้นฐานของรัฐบาลอย่างเพียงพอ ปัญหาชนกลุ่มน้อยชาวไทยภูเขาที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านการปกครอง เนื่องจากมีการย้ายถิ่นฐานไม่มีหลักแหล่งแน่นอน

ภาคเหนือของประเทศไทยประกอบด้วยลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง ระหว่างภูเขาหรือล้อมรอบด้วยภูเขาสูง ตอนเหนือมีเทือกเขาแดนลาว เทือกเขาหลวงพระบางซึ่งกั้นแดนของประเทศไทยกับพม่า ทางทิศตะวันตกและตะวันออกเป็นที่ราบสูงหรือเทือกเขาที่ทอดยาวตามแนวเหนือใต้ ด้านตะวันตกประกอบด้วยยอดเขาต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่อยู่รวมของกลุ่มชาวไทยภูเขาที่ยังรักษาขนมธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม อีกทั้งสภาพภูมิประเทศที่ยังคงความสมบูรณ์งดงามอีกด้วย

จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่อยู่เหนือสุดของประเทศ ในอดีตนั้นเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรเชียงแสนซึ่งเป็นอาณาจักรโบราณเก่าแก่ จังหวัดเชียงรายมีสถานที่ท่องเที่ยวมากมายแบ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ 14 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานอยู่จำนวน 16 แห่ง และยังมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรมอีกเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงนับว่าเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง

บ้านสบรวก คือแดนสามเหลี่ยมทองคำอยู่ห่างจากอำเภอเชียงแสนไปตามถนนที่เลียบแม่น้ำโขงไปประมาณ 11 กม. ซึ่งบริเวณที่แม่น้ำโขงกั้นแดนระหว่างสามประเทศคือ ไทย, ลาว, พม่า คือแดนสามเหลี่ยมทองคำที่กลาวขวัญในหมู่นักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เรียกได้ว่ารู้จักเป็นอย่างดีเพราะครั้งหนึ่งเคยเป็นไร่ฝิ่นที่ใหญ่ที่สุดในโลก แต่ในปัจจุบันไม่มีไร่ฝิ่นที่ว่าอีกแล้ว คงเหลือทิวทัศน์ที่งดงามเงียบสงบของลำน้ำ และภูมิประเทศที่งดงามของสามเหลี่ยมประเทศซึ่งชื่อเสียงของคือแดนสามเหลี่ยมทองคำทำให้นักท่องเที่ยวสนใจอยากเข้าไปสัมผัสความเป็นมาในอดีต รวมทั้งขนบธรรมเนียบประเพณีวัฒนธรรมของ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ท้องถิ่นที่ยังคงเอกลักษณ์ดั้งเดิม

ดังนั้นเพื่อสนองนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการประสาน ก่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม กายภาพ ฉะนั้นจากข้างต้นนี้ จึงก่อให้เกิดโครงการศูนย์วัฒนธรรมสามเหลี่ยมทองคำ ตามแรงผลักดันของเหตุต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.2 เหตุผลในการเสนอวิทยานิพนธ์

1.2.1 เหตุผลด้านนโยบาย

เพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งเป็นนโยบายที่จะกระจายความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาค

- สร้างเสถียรภาพความมั่นคงของจังหวัดเชียงรายซึ่งเป็นจังหวัดชายแดนและท้องถิ่นพื้นที่ตั้งโครงการที่ประกอบด้วยประชากรชาวไทยภูเขาจำนวน 10 เผ่า

1.2.2 เหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ

- เพื่อส่งเสริมการขยายตัวทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยวส่งเสริมให้เกิดรายได้แก่ประชากรโดยเฉพาะชาวไทยภูเขาในที่ตั้งของโครงการ และก่อให้เกิดอาชีพต่าง ๆ ที่มาจากการท่องเที่ยว

1.2.3 เหตุผลทางด้านสังคม

- การขยายตัวของประชากรในท้องถิ่น อันเนื่องมาจากการขาดความเข้าใจในเรื่องการวางแผนครอบครัว การอพยพละทิ้งถิ่นฐานอันเนื่องมาจากความเชื่อทางวัฒนธรรม ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอัตราประชากรอย่างไม่เป็นสัดส่วน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2.4 เหตุผลทางด้านกายภาพ

– การขาดระบบการวางแผนการใช้ที่ดิน การบุกรุกป่าสงวน ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติอันเนื่องมาจากการบุกรุกอพยพย้ายถิ่นฐานของชาวไทยภูเขาและการทำไร่เลื่อนลอย

1.3 ที่มาของปัญหาและแนวทางการแก้ไข

1.3.1 ที่มาของปัญหา

1.3.1.1 ปัญหาทางด้านนโยบาย

– นโนบายส่งเสริมการท่องเที่ยวในส่วนภูมิภาค โดยการกระจายการท่องเที่ยวไปยังหัวเมืองท่องเที่ยวในส่วนภูมิภาค

– ความไม่มั่นคงทางด้านเสถียรภาพทางการเมืองของจังหวัดชายแดนอันเนื่องจากการอพยพย้ายถิ่นฐานของชาวไทยภูเขา

1.3.1.2 ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ

– ปัญหาด้านความยากจนเนื่องมาจากการว่างงาน ระบบเกษตรการล้มเหลวและการไม่มีที่ทำกินรวมถึงไม่มีการกระจายความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาค เช่น การลงทุนในด้านต่าง ๆ

1.3.1.3 ปัญหาทางด้านสังคม

– การเพิ่มลดของประชากรในท้องถิ่นอย่างไม่เป็นสัดส่วนเนื่องจากการอยพยพย้ายถิ่นฐานและการขาดการวางแผนครอบครัว คุณภาพชีวิตของประชากรในท้องถิ่นต่ำกว่ามาตราฐาน เนื่องจากการขาดแคลนระบบสาธารณูปโภค, สาธารณูปการของพื้นฐาน

– ปัญหาด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นอันเนื่องจากการหลั่งไหลของวัฒนธรรมสมัยใหม่ จึงทำให้ชาวไทยภูเขาไม่เห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมของตนเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.3.1.4 ปัญหาทางด้านกายภาพ

– ขาดการวางแผนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม มีการอพยพย้ายถิ่นบุกรุกป่าสงวน จึงเกิดปัญหาการทำลายระบบนิเวศน์วิทยาและทำลายทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ

– ไม่มีอาคารสถานที่จะเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในชุมชนที่ตั้งโครงการส่วนภูมิภาคในการให้บริการการท่องเที่ยวและสร้างกิจกรรมดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

– เส้นทางคมนาคมในการเข้าถึงโครงการมีปัญหาในการเดินทางในฤดูฝน

1.3.2 แนวทางการแก้ปัญหา

1.3.2.1 แนวทางการแก้ปัญหาด้านนโยบาย

– วิเคราะห์แนวนโยบายต่าง ๆ ของหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยสร้างความร่วมมือเพื่อสนับสนุนโครงการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

– สร้างเสถียรภาพความมั่นคงของท้องที่ตั้งโครงการโดยการกระตุ้นให้เกิดความผูกพันของชาวไทยภูเขากับท้องถิ่น

1.3.2.2 แนวทางการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

– กระจายความเจริญด้านเศรษฐกิจไปสู่ภูมิภาคโดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งจะก่อให้เกิดการสร้างงานอาชีพ รายได้ให้แก่ประชากรในท้องถิ่นที่ตั้งโครงการ

– ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องการผลิตสินค้าพื้นเมืองในด้านการตลาด และวางแผนในด้านการตลาดและการลงทุน

1.3.2.3 แนวทางการแก้ปัญหาด้านสังคม

– ยกระดับความเป็นอยู่ของประชากรโดยการวางแผนครอบครัวให้มีจำนวนประชากรที่เหมาะสมกับโครงสร้างสังคมในท้องถิ่นที่ตั้งโครงการ รวม

เอกสารนี้มีลิขสิทธิ์ ห้ามนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทั้งให้การบริการพื้นฐานแก่ประชากร เช่น ในด้านการศึกษา ด้านการอนามัย เป็นต้น ให้เกิดความเป็นกลุ่มก้อนของสังคม รวมทั้งกระตุ้นส่งเสริมให้เห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง

1.3.2.4 แนวทางการแก้ปัญหาด้านกายภาพ

- วางแผนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสมโดยการจัดแบ่งที่ทำกินอย่างถาวรให้แก่ชาวไทยภูเขาและประชากรของท้องถิ่น และปรับปรุงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้เหมาะสม

- จัดตั้งอาคารโครงการสถานที่ศูนย์กลางการท่องเที่ยวของชุมชนในการให้บริการการท่องเที่ยว โดยมีการออกแบบจัดวางให้สอดคล้องกับประโยชน์ใช้สอยและกับลักษณะสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของท้องถิ่น

- ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมการเข้าถึงให้ได้รับความสะดวก

1.4 วัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์

เพื่อศึกษาแนวทางการจัดตั้งโครงการศูนย์วัฒนธรรมสามเหลี่ยมทองคำ จังหวัดเชียงราย ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ทั้งด้านนโยบายเศรษฐกิจ สังคมและกายภาพ

- ศึกษาแนวนโยบายแผนพัฒนาฯ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและยังเป็นการสร้างความมั่นคงทางการเมืองในจังหวัดชายแดน

- ศึกษาประเภทอาชีพของประชากรในท้องถิ่นที่ตั้งโครงการ รวมถึงจำนวนรายได้เพื่อให้ทราบถึงสภาพเศรษฐกิจในอันที่จะวางแผนการลงทุนด้านเศรษฐกิจการกระจายความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาค

- เพื่อศึกษาลักษณะของสังคมการปกครอง สภาพความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น เพื่อวางแนวทางในการอนุรักษ์และปลูกฝังให้ประชากรเกิดความภูมิใจและหวงแหนเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นของตน

- เพื่อศึกษาลักษณะทางภูมิประเทศ สภาพแวดล้อม รวมถึงลักษณะทางกายภาพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเป็นแนวทางในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมถูกต้องตามหลักวิชาการ

1.5 ขอบเขตของการศึกษาวิทยานิพนธ์

1.5.1 ขอบเขตทางด้านการศึกษาข้อมูล

– ศึกษาแนวนโยบาย เศรษฐกิจ สังคม กายภาพที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งในระดับภาคเหนือ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และที่ตั้งโครงการ

– ศึกษาแนวนโยบาย เศรษฐกิจ สังคม กายภาพที่เกี่ยวข้องกับด้านเสถียรภาพความมั่นคงทั้งในระดับภาคเหนือ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และที่ตั้งโครงการ

– ศึกษาแนวนโยบาย เศรษฐกิจ สังคม กายภาพที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับประเทศ ระดับภาคเหนือ ระดับจังหวัดเชียงราย ระดับอำเภอเชียงแสนและระดับชุมชนที่ตั้งโครงการ

การทบทวนและการจัดทำภาคข้อมูลเอกสาร จะทำควบคู่ไปกันในแต่ละขั้นตอนในระหว่างการศึกษา และจะต้องมีการปรึกษาระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ทุกขั้นตอน

1.5.2 ขอบเขตด้านการออกแบบ

1.5.2.1 ขั้นการเสนอแนะและการออกแบบ

– โปรแกรมการออกแบบ
– แนวความคิดในการออกแบบ
– ข้อบังคับ พ.ร.บ. ที่เกี่ยวข้อง
– การออกแบบอาคาร และสภาพแวดล้อม

1.5.2.2 ขั้นนำเสนอ

– ภาคข้อมูล และบทวิเคราะห์
– ขบวนการออกแบบและวิธีดำเนินการของโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ แสวงหาผลประโยชน์ทางการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ก. แผนภูมิ

ข. ภาพถ่าย

ค. ตารางแสดงค่าความสัมพันธ์

- แบบทางสถาปัตยกรรม

ก. ผังบริเวณ

ข. แปลน

ค. รูปด้าน

ง. รูปตัด

จ. ทัศนียภาพ

ฉ. หุ่นจำลอง

1.6 วิธีดำเนินการศึกษาข้อมูล

เริ่มต้นการเสนอหัวเรื่อง การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การวังเคราะห์ สรุปผล และนำเพื่อกำหนดรูปแบบและแนวทางที่เหมาะสม เพื่อเป็นแนวความคิดในการออกแบบ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.6.1 ขั้นศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการรวบรวมข้อมูลโดย

ก. การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ จากการสังเกตุ การสัมภาษณ์

ข. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากเอกสาร รายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.6.2 ข้อมูลที่ต้องการ

1.6.2.1 ข้อมูลด้านนโยบาย

- นโยบายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 – 2534)
- นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคเหนือ จังหวัดเชียงราย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.6.2.2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

- สถิติรายได้เฉลี่ยของประชากร/คน/ปี ทั้งในระดับประเทศ ภาค จังหวัด อำเภอ
- สถิติประเภทของอาชีพของประชากรในท้องถิ่น อำเภอ จังหวัดและรายได้มวลรวมของผลิตภัณฑ์
- สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศและนักท่องเที่ยวชาวไทย ทั้งในระดับประเทศ จังหวัด ชุมชน รวมทั้งศึกษาสถิติการใช้จ่ายเงินของนักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ย/คน/วัน และระยะเวลามีการพำนักของนักท่องเที่ยว

1.6.2.3 ข้อมูลด้านสังคม

- สถิติจำนวนประชากร อัตราการเพิ่มของประชากรในท้องถิ่นที่ตั้งโครงการและจำนวนแรงงานการว่างงานในชุมชนที่ตั้งโครงการ
- สภาพความเป็นอยู่ของประชากรในท้องถิ่นที่ตั้งโครงการ เชื้อชาติ สัญชาติ รวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนาของประชากรในท้องถิ่น
- พฤติกรรมของผู้ใช้โครงการ

1.6.2.4 ข้อมูลด้านกายภาพ

- ลักษณะภูโประเทศ สภาพแวดล้อมทั่วไป สภาพภูมิอากาศ ทั้งในระดับภาค จังหวัด และชุมชนที่ตั้งโครงการ
- ลักษณะการวางผังชุมชน สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชุมชนที่ตั้งโครงการ รวมทั้งลักษณะทางกายภาพต่าง ๆ ในบริเวณที่ตั้งโครงการอย่างละเอียด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.6.3 ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทำการวิเคราะห์อย่างมีระบบกระบวนการด้านการตัดสินใจ DECISION MAKING PROCESS ในบางกรณีจะต้องใช้วิธีการคาดการณ์ล่วงหน้า FORECASTING PROCESS โดยยึดแนวโน้มการขยายตัวตามลักษณะการขยายตัวตามลักษณะโครงการ การพิจารณาประกอบการวางแผนด้วยเหตุผล การแก้ปัญหา SOLUTION ความต้องการ NEED ตลอดจนแนวทาง INFORMATION สำหรับมาตรฐานในด้านเทคนิคหรือระเบียบข้อบังคับของกฎหมายเพื่อกำหนดแนวทางการออกแบบองค์ประกอบต่าง ๆ

1.6.3.1 วิเคราะห์ข้อมูลด้านนโยบาย

- พิจารณาประกอบการวางแผนด้วยเหตุผลหรือหลักการแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงเป้าหมายที่นโยบายกำหนด

1.6.3.2 วิเคราะห์ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

- พิจารณาสถิติรายได้ของประชากร อัตราเฉลี่ยรายได้/คน สถิติการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่ใช้ในแต่ละวัน จำนวนนักท่องเที่ยวและระยะเวลาการพำนัก รวมถึงแนวโน้มการขยายตัวด้านเศรษฐกิจในปัจจุบัน การวางงานโดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบ

1.6.3.3 วิเคราะห์ข้อมูลด้านสังคม

- พิจารณาอัตราการเพิ่มของประชากรในอนาคต และผลกระทบที่มีต่อชุมชนในด้านความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณีเมื่อมีการขยายตัวการท่องเที่ยว สำหรับการคาดการณ์ จำนวนประชากรและจำนวนนักท่องเที่ยวจะใช้วิธีวิเคราะห์แบบ RATE OF POPULATION GROWTH

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.6.3.4 วิเคราะห์ข้อมูลด้านกายภาพ

- ศึกษาจำนวนประชากรในท้องถิ่น อัตราการเพิ่มลด ศึกษาความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณีเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมในด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตและสภาพจิตใจของประชากรในท้องถิ่นให้มีความสามัคคีกลมเกลียว

- ศึกษาสภาพแวดล้อมต่าง ๆ การวางผังชุมชน รูปแบบทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเพื่อเป็นแนวทางในการวางผังโครงการได้อย่างถูกต้องสอดคล้องตามหลักสถาปัตยกรรม และยังเป็นการอนุรักษ์รูปแบบสถาปัตยกรรมดั้งเดิมอีกด้วย

1.7 คำนิยามศัพท์

วัฒนธรรม

วัฒนธรรมคือทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น โดยมีการคัดเลือกปรับปรุงและศรัทธายึดถือสืบทอดมาถึงปัจจุบัน วัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นมรดกทางปัญญาของบรรพชนแต่ละสังคมที่ได้สืบทอดกันมา วัฒนธรรมเป็นทั้งลักษณะนิสัย ลัทธิความเชื่อ ภาษา ขนบธรรมเนียม การเป็นอยู่ ศิลปะต่าง ๆ เครื่องมือใช้สอย อาหารการกินและการประพฤติในสังคม ฯลฯ จนเรียกได้ว่า วัฒนธรรม วิถีชีวิตของมนุษย์แต่ละสังคมนั่นเอง วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างชาติ ส่งเสริมความเข้มแข็ง ทั้งด้านการเมือง การต่างประเทศของชาติ วัฒนธรรมแสดงถึงเอกลักษณ์เฉพาะของชาติ ก่อให้เกิดความภูมิใจนำไปสู่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อันเป็นรากฐานของความเป็นปึกแผ่นความมั่นคงของชาติ

ศูนย์วัฒนธรรมมีวัตถุประสงค์หลักสำคัญก็คือ จะเป็นแหล่งกลางของการปฏิบัติงานด้านศิลปวัฒนธรรมอีกหน่วยงานหนึ่ง เป็นสถาบันอันสำคัญของรัฐทั้งในปัจจุบันและอนาคตที่จะใช้เป็นสื่อกลางของการบริการแก่ประชาชน เยาวชนในแขนงนี้ ซึ่งกล่าวได้ว่างานวัฒนธรรมนั้นเป็นหน้าที่หลักอีกประการหนึ่งของรัฐบาลที่จะต้องสนองหรือจัดทำเหมือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กับการบริการที่รัฐบาลกระทำให้แก่ประชาชน เยาวชนในภาคเศรษฐกิจหรืออื่น ๆ นับตั้งแต่การสาธารณกิจต่าง ๆ อันได้แก่ การสาธารณสุข การเกษตรกรรม การคมนาคม การเมือง เป็นต้น ประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศที่เจริญแล้วทั้งหลายมุ่งเน้นงานวัฒนธรรมอันเป็นปัจจัยหนึ่งของคนในชาติ ซึ่งนำไปสู่การแก้ปัญหาสำคัญของชาติ ทั้งทางเศรษฐกิจ ความมั่นคง ทางการเมืองและการสังคมวิทยามากยิ่งขึ้นเป็นลำดับทุกที และยิ่งโดยเฉพาะภาวะการณ์อันเป็นปัญหาสำคัญ ระหว่างชาติ การรุกรานในทุกวิถีทางจะมีมากขึ้นในปัจจุบันนี้ มาตรการต่าง ๆ ที่แต่ละประเทศจะนำมาใช้จะเป็นเชิงทหาร การเมือง การเศรษฐกิจ ฯลฯ ซึ่งไม่เกิดผลสำเร็จจึงได้เริ่มเปลี่ยน หรือดำเนินการโดยใช้มาตรการทางศิลปวัฒนธรรมเป็นแกนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของจิตใจของคนนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี และในที่สุดคือการนำไปสู่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ปลายของความต้องการของชาตินั้น ๆ [1]

หน้าที่ของศูนย์วัฒนธรรม

หน้าที่ของศูนย์วัฒนธรรม ก็คือ [2] การรวบรวมวัตถุต่าง ๆ เช่น วัตถุทางธรรมชาติวิทยา วัตถุทางวิทยาศาสตร์ วัตถุทางศิลปกรรม วัตถุทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี วัตถุทางประเพณีและชีวิตความเป็นอยู่ ฯลฯ โดยเขียนคำบรรยายสั้น ๆ และง่าย ๆ สำหรับให้ประชาชนเข้าชม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ตามสาขาวิชานั้น ๆ สถานที่เช่นว่านี้ เรียกกันว่า พิพิธภัณฑ์สถาน ซึ่งสามารถจำแนกประเภทออกได้ 7 ประเภท คือ

ก. พิพิธภัณฑ์สถานทางวิทยาศาสตร์และเครื่องจักรกล จัดแสดงผลผลิตทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนเครื่องมือ เครื่องจักร ฯลฯ

ข. พิพิธภัณฑ์สถานทางธรรมชาติวิทยา จัดแสดงเรื่องราวความงามของธรรมชาติบนผิวดิน ทรัพยากรธรรมชาติ ใต้ดินและเรื่องราวใน องฟ้า

ค. พิพิธภัณฑ์สถานมนุษยวิทยา จัดแสดงเรื่องราววัฒนธรรมของชนเผ่าต่าง ๆ ซึ่งอาศัย หรือ เคยอาศัยอยู่ในโลก

---

[1] นายสมคิด โชคิกวณิชย์, ผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

[2] อ.พิเศษ, กองโบราณคดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ง. พิพิธภัณฑ์สถานพิเศษ จัดแสดงเรื่องราวเฉพาะอย่าง เช่น รถยนต์ จักรยานยนต์ ฯลฯ

1.8 แหล่งข้อมูล

- ศาสากลางจังหวัดเชียงราย
- ที่ว่าการอำเภอเชียงแสน
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย
- ศูนย์บริการการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย
- สำนักงานผังเมือง กระทรวงมหาดไทย
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ
- พิพิธภัณฑ์เชียงแสน

1.9 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิทยานิพนธ์

เมื่อโครงการนี้สำเร็จลงจะได้ผลประโยชน์ตามที่คาดการณ์ ดังนี้

- สามารถตอบสนองแนวนโยบายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 – 2534) อันได้แก่การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรในด้านความเป็นอยู่และด้านวัฒนธรรม ส่งเสริมจริยธรรม ตลอดจนส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศซึ่งจะส่งผลถึงด้านเศรษฐกิจ

- หลังจากจัดตั้งโครงการนี้จะช่วยยกระดับเศรษฐกิจและรายได้ของประชากรในท้องถิ่น โดยเป็นสถานที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว อันนำมาซึ่งรายได้จากการท่องเที่ยว

- กำหนดแนวทางส่งเสริมการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม และออกแบบอาคารให้สอดคล้องกับสภาพข้างเคียง แก้ไขการใช้ที่ดินอย่างไม่ถูกต้อง ป้องกันการบุกรุกทำลายป่า

- สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมในการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีให้คงอยู่ และเป็นแหล่งบริการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน และบริการความรู้ด้านประวัติศาสตร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 การศึกษาข้อมูลด้านนโยบาย

2.1.1 การศึกษาข้อมูลด้านนโยบายระดับประเทศ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และ สังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 มีหลักการในการพัฒนาประเทศโดยการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่สะสมมาในอดีต โดยยกระดับความเป็นอยู่ของประชากรทั้งด้านสภาพจิตใจ และสภาพเศรษฐกิจ ซึ่งคำนึงถึงทั้งอัตราและลักษณะการขยายตัวด้านเศรษฐกิจที่ไม่ปั่นทอนความมั่นคงและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจการคลัง, มีการแก้ปัญหาการขาดดุลการค้าและการคลัง และต้องคำนึงถึงการแก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการสร้างเสริมความเป็นธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรให้ทั่วถึงอีกด้วย

เมื่อพิจารณาถึงสภาพปัญหาและข้อจำกัดสำคัญ ๆ ประกอบกับโอกาสของการพัฒนาที่คาดว่าประเทศไทยจะได้รับในอนาคตอันใกล้ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 จึงได้กำหนดแผนงานในการพัฒนาประเทศไว้ 10 แผนงานคือ

- แผนพัฒนาเศรษฐกิจส่วนรวม
- แผนพัฒนาคนและสังคม
- แผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- แผนพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- แผนปรับปรุงระบบบริหารและทบทวนบทบาทของรัฐ
- แผนพัฒนารัฐวิสาหกิจ
- แผนพัฒนาระบบการผลิต
- แผนพัฒนาระบบบริการพื้นฐาน
- แผนพัฒนาเมืองและพื้นที่เฉพาะ
- แผนพัฒนาชนบท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ห้องสมุด
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
ปพ
ม ๒๕๑๙
๒๕๓๑

2.1.2 การศึกษาข้อมูลด้านนโยบายระดับภาค

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 กำหนดแนวทางการกระจายความเจริญและพัฒนาระบบเมืองและสร้างพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ ๆ ขึ้นในส่วนต่าง ๆ ของประเทศ

ฉะนั้นในการพัฒนาเมืองและพื้นที่เฉพาะจึงมีแนวทางในการดำเนินงาน โดยสรุปดังนี้

– กำหนดพื้นที่เป้าหมายเพื่อพัฒนา การพัฒนาระบบเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค โดยต่อเนื่องจากที่ได้ดำเนินการพัฒนาเมืองหลัก 5 เมืองมาแล้ว

– จัดให้มีการประสานแผนการลงทุนขยายโครงข่ายบริการพื้นฐานกับมาตรการทางผังเมืองให้มีอิทธิพลต่อทิศทางการเจริญเติบโตของเมือง และกระตุ้นให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสร้างเสริมสิ่งสาธารณูปโภคอื่น ๆ ให้ครบถ้วน

– กำหนดแนวนโยบายการลงทุนพัฒนาขยายโครงข่ายบริการพื้นฐานเมือง โดยแบ่งภาระระหว่างรัฐบาล และเอกชนให้เหมาะสมยิ่งขึ้นโดยเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนในการพัฒนาท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

– กำหนดมาตรการจูงใจและส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชนในเขตพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเพื่อให้การจัดระบบบริการพื้นฐานและการควบคุมด้านสภาพแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งเร่งรัดส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และระบบการตลาดของเมืองให้เป็นแหล่งจ้างงานที่สามารถรองรับแรงงานภาคเกษตรในชนบท

2.1.2.1 แผนพัฒนาภาคเหนือตอนบน

ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาไว้หลายประการ ซึ่งเป็นการวางเตรียมการพัฒนาไว้ดังนี้

– กำหนดเป้าหมายการพัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญขึ้นในภูมิภาค โดยพิจารณาจากบทบาทของเมืองทางเศรษฐกิจ ขนาดประชากรจ้างงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

000321 0-20082

ตลอดทั้งระดับของบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม และบทบาทที่เมืองดังกล่าวจะส่งอิทธิพลการพัฒนาต่อพื้นที่ชนบทโดยรอบอย่างทั่วถึง

– จัดระบบบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม กายภาพให้สอดคล้องกับมาตรการทางผังเมือง โดยเฉพาะการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ

– แผนงานส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว โดยการพัฒนาระบบข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวของเมืองทั้งในประเทศและต่างประเทศ และโครงการอุดหนุนการปรับปรุงสาธารณูปโภคพัฒนาสภาพภูมิทัศน์ และสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็กในภูมิภาคเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โครงการส่งเสริมตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และโครงการพัฒนาและปรับปรุงสินค้าที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ

2.1.3 <u>การศึกษาข้อมูลด้านนโยบายระดับจังหวัด</u>

จากแผนพัฒนาเมืองและพื้นที่เฉพาะเป็นการขยายความเจริญไปยังส่วนภูมิภาค และยังเป็นการสร้างเขตพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ ซึ่งจังหวัดเชียงรายเป็น 1 ในการพัฒนา 15 เมืองหลักใหม่ เพื่อสนองนโยบายการกระจายความเจริญและการบริหารงานไปสู่ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นได้กำหนดแนวนโยบายดังนี้

– การพัฒนาเมืองศูนย์กลางใหม่มุ่งประสานการวางโครงข่ายการบริการพื้นฐานควบคู่กับมาตรการทางผังเมือง พร้อมกับการกระตุ้นให้มีการลงทุนทางเศรษฐกิจ

– กำหนดเป้าหมายการพัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญในส่วนภูมิภาคเพิ่มขึ้นได้แก่ ลำปาง เชียงราย อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด สุรินทร์ สกลนคร ระยอง ฉะเชิงเทรา

– เร่งส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และระบบการตลาดในเมืองศูนย์กลางความเจริญดังกล่าวให้เป็นเป็นแหล่งจ้างงานที่เพิ่มขึ้น เพื่อรองรับแรงงานส่วนเกินจากภาคเกษตรกรรมในชนบทโดยรอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

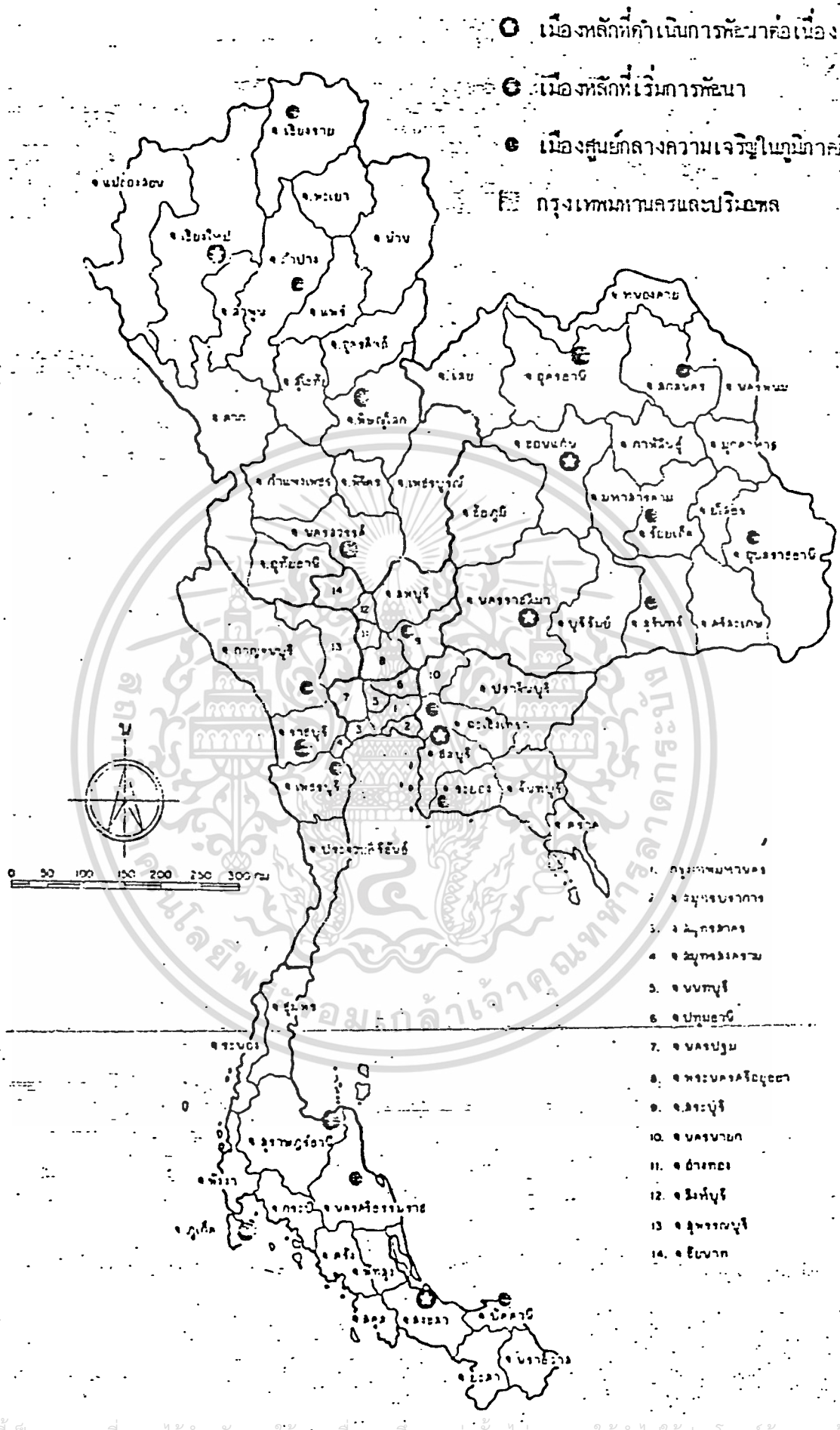

ภาพที่ 1 แสดงตำแหน่งจังหวัดต่างๆ ของประเทศไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของผลงานทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.4 แผนพัฒนาชนบท

การพัฒนาชนบทเป็นนโยบายหลักที่สำคัญยิ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ภายใต้วัตถุประสงค์แนวทางในการพัฒนาด้านการดำรงชีพของชาวชนบทควบคู่ไปกับการสร้างเสริมโอกาสในการเพิ่มผลผลิต ซึ่งก่อให้เกิดรายได้และการจ้างงานโดยเน้นแนวทางที่สำคัญ 4 ประการ คือ

- การพัฒนาปัจจัยขั้นพื้นฐานทางด้านการผลิตและการตลาดในชนบท
- การเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถของรัฐในการแก้ปัญหาของชาวชนบท
- การปรับปรุงกลไกการบริหารงานพัฒนาชนบทให้มีการผนึกกำลังทุก ๆ ฝ่ายอย่างเป็นระบบครบวงจร
- การเพิ่มการมีส่วนร่วมขององค์การประชาชนและภาคเอกชนในการพัฒนาชนบท

2.2 การศึกษาข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

จากการประเมินสถานการณ์และผลการพัฒนาประเทศ ด้านความมั่งคงทางเศรษฐกิจและฐานทางการเงินของประเทศ

2.2.1 การศึกษาข้อมูลด้านเศรษฐกิจระดับประเทศ

ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ได้มีการตั้งเป้าหมายรายได้ของรัฐซึ่งจะได้มาจากการเก็บภาษีของรัฐแต่ปรากฏว่าการเก็บภาษีอยู่ในระดับต่ำกว่ากำหนดเป้าหมาย

ปี 2519 เศรษฐกิจของประเทศไทยมีแนวโน้มดีขึ้น สภาวะเศรษฐกิจของโลกเริ่มฟื้นตัวและมีเสถียรภาพขึ้น ซึ่งรัฐบาลได้พยายามแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูเศรษฐกิจการลงทุน เช่น การลดราคาน้ำมัน การลดอัตราค่าเงินบาท ฯลฯ จึงทำให้ภาคอุตสาหกรรมมีการขยายตัวร้อยละ 67, การก่อสร้างขยายตัวร้อยละ 0.7 การส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.8 โดยขณะที่มูลค่าการนำเข้าลดลงร้อยละ 4.3 ซึ่งส่งผลทำให้ดุลการค้าของไทยขาดดุลการค้าเพียง 22,500 ล้านบาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.2 การศึกษาข้อมูลด้านเศรษฐกิจระดับภาค

จากการศึกษาระบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจของภาคเหนือตอนบน มีมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาการค้าและการบริการสูงสุดคือ ร้อยละ 41.77 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์รวม ส่วนสาขาเกษตรกรรมก็มีสัดส่วนใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 40.86 จากการประมาณการในปี 2519 – 2520 ผลิตภัณฑ์ของภาคเหนือมีมูลค่าเพิ่มขึ้นจาก 32,797 ล้านบาท เป็น 30,191 ล้านบาทโดยมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.9 ต่อปี ซึ่งโครงสร้างหลักทางเศรษฐกิจของภาคเหนือตอนบนผูกพันกับสาขาเกษตรกรรมมากที่สุด (ยกเว้นจังหวัดเชียงใหม่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาบริการสูงสุด) จากการขยายตัวภาคเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จึงควรมีการวางแนวทางในการรองรับการขยายตัวดังนี้

– เร่งส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และการวางระบบการตลาดในเมืองศูนย์กลางความเจริญใหม่ เป็นการเพิ่มแหล่งงานเพื่อรองรับแรงงานส่วนเกินจากภาคเกษตรกรรม

– เพิ่มหรือปรับปรุงให้สิ่งจูงใจในด้านการให้บริการต่อการลงทุน การพิจารณาเพิ่มสิทธิประโยชน์และหลักเกณฑ์การส่งเสริมการลงทุนแก่อุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาค เช่น การให้สินเชื่อในระดับต่ำ เป็นต้น

2.2.3 การศึกษาข้อมูลด้านเศรษฐกิจระดับจังหวัด

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจผลิตภัณฑ์ของภาคเหนือ เพิ่มขึ้นจาก 32,797 ล้านบาท เป็น 38,191 ล้านบาท โดยมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.9 ต่อปี แต่ผลิตภัณฑ์จังหวัดเชียงรายในปี 2519 มีมูลค่าสูงถึง 3291.6 ล้านบาท เมื่อเทียบผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดภาคเหนือ 17 จังหวัดแล้วพบว่าจังหวัดเชียงรายมีผลิตภัณฑ์รวมอยู่อันดับที่ 3 รองลงมาจากเชียงใหม่ และนครสวรรค์

จังหวัดเชียงรายมีรายได้ส่วนใหญ่มาจากสาขาเกษตรกรรม คิดเป็นประมาณร้อยละ 25 – 50 ของรายได้ทั้งหมด (เชียงราย 1,514.7 ล้านบาท) ผลผลิตส่วนใหญ่ได้แก่ข้าว เชียงรายเป็นแหล่งที่ส่งออกข้าวมากที่สุดของจังหวัดภาคเหนือ แหล่งปลูกข้าวที่ใหญ่ที่สุดของภาคอยู่ที่อ. เมือง, อ.แม่จันทร์ เชียงราย ดังนั้นจังหวัดเชียงราย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จึงมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจอยู่ที่การเกษตรกรรมปีใดที่เกษตรกรรมได้ผลดี ปีนั้นรายได้ของจังหวัดก็จะสูงขึ้น ส่วนรายได้รองลงมาได้แก่สาขาพาณิชยกรรม (การค้าส่งและการค้าปลีก) ประมาณ ร้อยละ 20 ของรายได้ (590.5 ล้านบาท) สาขาการบริการประมาณร้อยละ 9 ของรายได้ (282.3 ล้านบาท) และสาขาอุตสาหกรรมประมาณร้อยละ 5 (138.9 ล้านบาท)

2.3 การศึกษาข้อมูลด้านสังคม

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 – 5 ที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสังคม โดยเน้นการให้บริการพื้นฐานต่าง ๆ เป็นสำคัญก็ตาม แต่เมื่อได้พิจารณาในรายละเอียดแล้วจะเห็นได้ว่าแนวทางการพัฒนาสังคมในระยะที่ผ่านมานั้น ยังมีลักษณะไม่ประสานและสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับการพัฒนาเศรษฐกิจและขาดความสัมพันธ์เชื่อมโยงในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนั้นทั้งที่ได้มีการดำเนินการพัฒนาสังคมในแนวดังกล่าวอย่างเต็มที่ แต่ปัญหาทางด้านสังคมบางเรื่องกลับรุนแรงและมีความสลับซับซ้อนเพิ่มขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการพิจารณาปรับปรุงแนวทางการพัฒนาแนวทางการพัฒนาสังคมเสียใหม่

2.3.1 การศึกษาข้อมูลด้านสังคมระดับประเทศ

ประเทศไทยเป็นประเทศสังคมเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมมีจำนวนประชากรทั้งหมด 56.3 ล้านคนในปี 2533 และเมื่อสิ้นแผนฯ 6 ในปี 2534 คาดว่าจะมีจำนวนประชากรทั้งหมดประมาณ 64.4 ล้านคน ซึ่งในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ได้ปรับแนวทางการพัฒนาสังคมส่วนรวมมาให้ความสำคัญแก่การพัฒนาสังคมในระดับพื้นฐาน คือ ระดับคน ครอบครัวและชุมชนอันเป็นส่วนย่อยให้มากขึ้น ทั้งนี้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่าคนเป็นทรัพยากรอันมีค่าที่สำคัญอย่างยิ่งของประเทศ และเป็นที่เชื่อได้อย่างแน่นอนว่าหากได้มีการพัฒนาคนให้มีคุณภาพสูงขึ้นแล้วก็ย่อมส่ง

---

1 : กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลให้ชุมชนและสังคมโดยส่วนรวมมีคุณภาพดีขึ้นตามไปด้วย

แผนพัฒนาคน สังคม และวัฒนธรรมนี้จะประกอบด้วยแผนเกี่ยวกับขนาดและการกระจายตัวประชากร แผนพัฒนาคุณภาพและแรงงาน แผนเสริมสร้างความสงบสุขในสังคม และแผนปรับปรุงกลไกการพัฒนาสังคม

2.3.2 <u>การศึกษาข้อมูลด้านสังคมระดับภาค</u>

ในการศึกษาด้านสังคมภาคเหนือ ขึ้นอยู่กับขนาด ชนิด ประเภทของประชากรในสังคม ซึ่งก็รวมถึงวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ด้วยซึ่งเป็นส่วนผลักดันให้สังคมแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน

การตั้งถิ่นฐานของประชากรในภาคเหนือตอนบน มีการตั้งถิ่นฐานหนาแน่นตามที่ราบลุ่มแม่น้ำสำคัญ ๆ จากการศึกษาว่าภาคเหนือตอนบนมีประชากร 4,422,457 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 49 คน/ตร.กม. มีอัตราการเติบโต 2 คน/1,000 คน

2.3.3 <u>การศึกษาข้อมูลสังคมระดับจังหวัด</u>

ในระบบสังคมที่มีความแตกต่างกันในแต่ละท้องที่จะมีปัญหาที่แตกต่างกัน ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ ด้าน จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่อยู่ตอนเหนือของประเทศ ซึ่งประชากรในจังหวัดประกอบชาวเขาเผ่าต่าง ๆ จึงเกิดระบบของสังคมที่แตกต่าง ๆ กันออกไป

จังหวัดเชียงรายมีประชากร 946,188 คน จำนวนบ้าน 190,288 หลัง มีชาวเขาซึ่งอาศัยอยู่ตามเหือกเขาสูงกระจายอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ ประมาณ 36,00 คน จีนฮอ 6,350 คนและไทยใหญ่อพยพอีก 1,250 คน รวมชนกลุ่มน้อยทั้งหมดประมาณ 43,600 คน

2.4 <u>การศึกษาข้อมูลด้านกายภาพ</u>

2.4.1 การศึกษาข้อมูลด้านกายภาพระดับประเทศ

ประเทศไทยตั้งอยู่เขตร้อนระหว่างละติจูด 5° 37' เหนือกับ 20°

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

27° และลองติจูด 97° 22' ตะวันออกกับ 109° 37' ตะวันออก ทั้งหมดประมาณ 513,115 ตร.กม. หรือ 198,114 ตร.ไมล์ ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาและป่าทึบในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นที่ราบสูง และมีที่ราบกว้างใหญ่อยู่ทางภาคกลาง ภาคใต้มีลักษณะยาวเรียวมี ทะเลล้อมรอบ

ประเทศไทยมีอาณาเขตทิศเหนือจรดสาธารณรัฐสังคมสหภาพพม่า และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทิศตะวันออกจรดสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและกัมพูชาประชาธิไตย ทิศตะวันตกจรดสาธารณรัฐสหภาพพม่า ทิศใต้จรดอ่าวไทยและประเทศมาเลเซีย, ทะเลอันดามัน ประเทศไทยมีชายฝั่งทะเลรวมยาวทั้งสิ้น 2,614 กม. สภาวะอากาศของประเทศไทยอยู่ภายใต้อิทธิพลของมรสุม 2 ชนิด คือม สุมตะวันออกเฉียงเหนือและมรสุมตะวันตกเฉียงใต้

ช่วงมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือหรือฤดูหนาว ซึ่งอยู่ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ บริเวณความกดอากาศสูงจากแผ่นดินใหญ่ประเทศจีนจะลงมาปกคลุมประเทศไทยทำให้มีอากาศเย็นและแห้งแล้วทั่วประเทศเป็นฤดูที่มีฝนน้อยและความชื้นต่ำฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้หรือฤดูฝนจะพัดระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม จะนำความชื้นจากมหาสมุทรอินเดียมาตกเป็นฝนตามภาคต่าง ๆ ของประเทศ ในช่วงนี้ความกดอากาศอยู่ในเกณฑ์ต่ำ, ฝนมาก และมีความชื้นสูง โดยปกติจะมีสภาวะฝนอยู่ในช่วงระยะสั้น ๆ

ประเทศไทยแบ่งฤดูกาลตามลักษณะอุตุนิยมวิทยาออกได้เป็น 3 ฤดูคือ

ก. ฤดูฝน หรือฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ปริมาณฝนอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยปีละ 1,800 มิลลิเมตร (70.9 นิ้ว)

ข. ฤดูหนาว หรือฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จะเริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์เป็นช่วงที่มีอากาศที่ดีที่สุดในรอบปี พิสัยช่องอุณหภูมิรายวันมีค่าเฉลี่ยประมาณ 12° – 18° ซ.

ค. ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม เป็นช่วงเปลี่ยนแปลงมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือเป็นมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ เดือนที่ร้อนที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คือเดือนเมษายน มีอุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือนสูงกว่า 30° ซ.

2.4.2 การศึกษาข้อมูลด้านกายภาพระดับภาค

การศึกษาข้อมูลทั่วไปของภาคเหนือซึ่งประกอบด้วยภาคเหนือตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง ภาคเหนือตอนบนหรืออาณาจักรล้านนาไทยในอดีตนั้น เป็นอาณาจักรเก่าแก่ควบคู่มากับอาณาจักรด้านข้างที่เป็นประเทศลาวในปัจจุบัน อาณาจักรล้านนาในสมัยโบราณมีการปกครองแบบนครรัฐขึ้นตรงต่อราชธานีและระบบการผลิตในภาคเหนือยังเป็นระบบการผลิตแบบเลี้ยงตัวเอง (SELF-SUFFICIENCY) ระบบการปกครองและระบบการผลิตของล้านนาในอดีตมีลักษณะใกล้เคียงกับระบบการผลิตของภาคกลาง กล่าวคือเป็นสังคมศักดินาที่กษัตริย์ปกครอง มีระบบการเกณฑ์แรงงานระบบไพร่และทาส แคลนปัจจัยในการผลิตที่สำคัญคือที่ดิน ภายหลังการทำสนธิสัญญาเบาว์ริ่งในปี พ.ศ. 2398 ลักษณะ ทางสังคมและเศรษฐกิจของล้านนาได้มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ดังเช่นในภาคกลาง ได้มีการรวบรวมหัวเมืองล้านนาเข้ากับส่วนกลางมิใช่ลักษณะขึ้นดังแต่ก่อน ทำให้ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจคล้อยตามความเปลี่ยนแปลงในภาคกลางและยอมรับรูปแบบของการปกครองจากส่วนกลางมากยิ่งขึ้นในขณะเดียวกันก็ต้องยอมรับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมมากขึ้นด้วย

ภาคเหนือตอนบนลักษณะภูมิประเทศและโครงสร้างจัดเข้าอยู่ประเภทที่วเขาและหุบเขาทางเหนือ (THE NORTHERN HIGHLAND AND VALLEY) ซึ่งครอบคลุมพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน ซึ่งการศึกษาในบทนี้จะกล่าวถึงรายละเอียดต่าง ๆ ในบทต่อไป

2.4.3 การศึกษาข้อมูลระดับจังหวัด

ในเขตโครงการศึกษาจังหวัดเชียงราย มีที่ตั้งอยู่เหนือสุดของประเทศ พื้นที่ประกอบด้วยที่วเขาสูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณตะวันตกพื้นที่ประกอบด้วยยอดดอยต่าง ๆ เป็นที่รวมของกลุ่มชนชาวเขา ซึ่งยังสามารถรักษาสภาพการดำรงชีวิตแบบเดิม สภาพภูมิอากาศที่หนาวเย็นในฤดูหนาว ภูมิประเทศทรัพยากรธรรมชาติ ความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ สัตว์ป่า ตลอดจนลำน้ำแม่กก สายน้ำสำคัญของภาคเหนือตอนบน ปัจจัยเหล่านี้ทำให้บริเวณพื้นที่โครงการมีโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองท่องเที่ยว

เอกสาร
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งจะก่อให้เกิดการประสานก่อประโยชน์ทางสภาพเศรษฐกิจ สังคม บริเวณพื้นที่ดังกล่าวด้วย

จังหวัดเชียงราย เป็นจังหวัดที่อยู่ภาคเหนือสุดของประเทศไทย มีอาณาเขตติดต่อดังนี้คือ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดลำปางและแพร่
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาชิปไตยประชาชนลาวและจังหวัดน่าน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดลำปาง จังหวัดเชียงใหม่และประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมสหภาพพม่าซึ่งในรายละเอียดจะกล่าวในบทต่อไป

2.5 เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 ประวัติความเป็นมาของศูนย์วัฒนธรรม

วัฒนธรรมคือทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยมีการคัดเลือกปรับปรุงและสืบทอดถือสืบต่อกันมา วัฒนธรรมเป็นทั้งลักษณะนิสัย ลัทธิความเชื่อ ภาษา ขนบธรรมเนียม การเป็นอยู่ ศิลปะต่าง ๆ เครื่องมือใช้สอย อาหารการกินและการประพฤติในสังคม ฯลฯ จนเรียกว่า วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์แต่ละสังคมนั่นเอง วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างชาติ ส่งเสริมความเข้มแข็งทั้งด้านการเมืองการต่างประเทศของชาติ วัฒนธรรมแสดงถึงลักษณะเฉพาะของชาติ ก่อให้เกิดความภูมิใจนำไปสู่ความเป็นอันเหนึ่งอันเดียวกัน อันเป็นรากฐานของความเป็นปึกแผ่นความมั่นคงของชาติ

ศูนย์วัฒนธรรมมีวัตถุประสงค์หลักสำคัญคือ จะเป็นแหล่งกลางของการปฏิบัติงานด้านศิลปวัฒนธรรมอีกหน่วยงานหนึ่ง เป็นสถาบันอันสำคัญของรัฐทั้งในปัจจุบันและอนาคตที่จะใช้เป็นสื่อกลางของการบริการประชาชน เยาวชนในแขนงนี้ ซึ่งกล่าวได้ว่างานวัฒนธรรมนั้นเป็นหน้าที่หลักประการหนึ่งของรัฐบาลที่จะต้องสนองหรือจัดทำให้เหมือนกับการบริการที่รัฐบาลกระทำให้แก่ประชาชนในภาคเศรษฐกิจหรืออื่น ๆ นับตั้งแต่การสาธารณกิจ–

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ต่าง ๆ อันได้แก่ การแพทย์ การเกษตรกรรม อุตสาหกรรม เป็นต้น ประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศเจริญแล้วทั้งหลายมุ่งเน้นงานวัฒนธรรมอันเป็นปัจจัยหนึ่งของคนในชาติ ซึ่งไปสู่การแก้คนตอปัญหาสำคัญของชาติ ทั้งทางเศรษฐกิจ ทางความมั่นคง ทางการเมือง และทางสังคมวิทยามากยิ่งขึ้นเป็นลำดับทุกทีและยิ่งโดยเฉพาะภาวะการณ์อันเป็นปัญหาระหว่างชาติที่สำคัญ การรุกรานในทุกวิถีทางจะมีมากขึ้นในปัจจุบันนี้ มาตรการต่าง ๆ ที่แต่ละประเทศจะนำมาใช้ จะเป็นทั้งเชิงทหาร การเมือง การเศรษฐกิจ ฯลฯ นับวันแต่จะไม่ประสบผลสำเร็จและลดถอยลง หลายประเทศได้เริ่มต้นและดำเนินการแล้วโดยใช้มาตรการวิธีการทางศิลปวัฒนธรรมเป็นแกนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง วิถีชีวิตคน จิตใจของคนในชาตินั้น ๆ ได้เป็นอย่างดีและในที่สุดคือการนำไปสู่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขั้นปลายของความต้องการของชาตินั้น ๆ นั่นเอง [1]

หน้าที่ของศูนย์วัฒนธรรม

หน้าที่ของศูนย์วัฒนธรรม [2] ก็คือการรวบรวมเอาลักษณะต่าง ๆ ทางวัฒนธรรมที่เห็นได้ชัดมาจัดแสดงในลักษณะที่มองเห็นได้ ซึ่งจะพอแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

- การรวบรวมเอาวัตถุมาจัดแสดงในรูปของนิทรรศการ
- การจัดการแสดงในลักษณะของการจัดแสดงบนเวที

2.5.2 <u>ทฤษฎีการพิพิธภัณฑ์</u>

ในการศึกษาของคนเรานั้น เมื่อเป็นเด็กเล็กอาศัยโรงเรียนเป็นที่ศึกษาหาความรู้ ครั้นเติบโตขึ้นเข้าเรียนต่อในวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ตามระดับความรู้ความสามารถของแต่ละคน เมื่อจบหลักสูตรการเรียนตามลำดับชั้นต่าง ๆ แล้ว จึงออกไปประกอบอาชีพตามแขนงที่ตนศึกษามา แต่การศึกษาของคนเราไม่ได้หยุดอยู่เพียงในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเท่านั้น จำเป็นต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมประดับสติปัญญา–

---

[1] นายสมคิด โชติกวณิชย์, ผู้อำนวยการศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

[2] อาจารย์พิเศษ, กองโบราณคดี (หลังสมุดแห่งชาติ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ของคนอยู่เสมอ หลายคนอาจเรียนเรื่องราวต่าง ๆ บางคนอาจทำการทดลองหรือค้นคว้าวิทยาการใหม่ ๆ เพื่อความก้าวหน้าของสาขาวิชานั้น ๆ เช่น การทดลองยารักษาโรคทางการแพทย์ วิทยาศาสตร์และเครื่องจักรกลาต่าง ๆ แต่มีอีกจำนวนมากที่ต้องการศึกษาหาความรู้จากการอ่านหนังสือพิมพ์ วิทยุ ดูโทรทัศน์ หรือการไปค้นคว้าเอกสารตามห้องสมุดต่าง ๆ ความสนใจของแต่ละคน

ในบรรดาสถานที่สำหรับศึกษาของคนเราภายหลังที่จบการศึกษาจากโรงเรียนดังกล่าวมาแล้วบางประเทศได้มีการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ขึ้น โดยรวบรวมวัตถุต่าง ๆ เช่น วัตถุทางธรรมชาติวิทยา วัตถุทางวิทยาศาสตร์ วัตถุทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี วัตถุทางประเพณี และชีวิตความเป็นอยู่ ฯลฯ จัดตั้งแสดงในอาคารต่าง ๆ โดยการเขียนคำบรรยายสั้น ๆ และง่าย ๆ สำหรับให้ประชาชนเข้าชม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ตามสาขาวิชานั้น ๆ สถานที่เช่นนี้เรียกว่า พิพิธภัณฑ์สถาน

การจำแนกสาขาของพิพิธภัณฑ์สถานออกเป็นสาขาต่าง ๆ หลายสาขา เช่น

– พิพิธภัณฑ์สถานทางวิทยาศาสตร์และเครื่องจักรกล จัดแสดงผลิตผลทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนเครื่องมือ เครื่องจักร รถไฟ ฯลฯ

– พิพิธภัณฑ์สถานทางธรรมชาติ จัดแสดงเรื่องราวความงามของธรรมชาติบนผิวดิน ทรัพยากรธรรมชาติใหญ่ใต้ดิน และเรื่องราวบนท้องฟ้า

– พิพิธภัณฑ์สถานทางมนุษยวิทยา จัดแสดงเรื่องราววัฒนธรรมของชนเผ่าต่าง ๆ ซึ่งอาศัยหรือเคยอยู่ในโลก เพื่อให้คนได้รู้และเข้าใจเรื่องราวซึ่งกันและกัน

– พิพิธภัณฑ์สถานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี จัดแสดงเรื่องราวหลักฐานความเป็นมาของมนุษย์ในอดีตของท้องถิ่นต่าง ๆ

– พิพิธภัณฑ์สถานทางศิลปะ จัดแสดงศิลปะต่าง ๆ จักรกรรม ประติมากรรม การตกแต่ง ฯลฯ ที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ไว้

– พิพิธภัณฑ์สถานทางศิลปะร่วมสมัยหรือหอศิลปกรรม จัดแสดงงานที่ศิลปินปัจจุบันทำขึ้น เพื่อจะได้ทราบแนวความคิด ทัศนคติและอุดมการณ์ในด้านสุนทรียะด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- พิพิธภัณฑ์สถานแบบพิเศษ จัดแสดงเรื่องราวเฉพาะอย่าง

2.6 การศึกษาอาคารตัวอย่าง

2.6.1 อาคารตัวอย่างภายในประเทศไทย

ประวัติความเป็นมา

คณะรัฐมนตรีได้มีมติในคราวประชุม เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2526 ให้กระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบดำเนินการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทยขึ้น โดยรัฐบาลญี่ปุ่นเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในรูปของการให้เปล่าในด้านการก่อสร้างอาคารและการจัดอุปกรณ์ คิดเป็นมูลค่าประมาณ 638 ล้านบาท รัฐบาลไทยรับผิดชอบในเรื่องการจัดเตรียมที่ดินสำหรับการก่อสร้าง จัดสาธารณูปโภค อีกทั้งงบประมาณต่อไป ที่ดินในการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทยแห่งนี้ ได้ใช้ที่ดินจำนวนประมาณ 23 ไร่ ซึ่งบริษัทบุญมาอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ก่อสร้าง จำกัดอุทิศให้แก่ ทางราชการ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานนามหน่วยงานใหม่นี้ว่า "ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย" และชื่อภาษาอังกฤษว่า " THAILAND CULTURAL CENTER"

อาคารสำคัญและกิจกรรมของศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

1. หอประชุมใหญ่ MAIN HALL

ประกอบด้วยห้องประชุมขนาด 2,000 ที่นั่ง จัดแบ่งเป็น 3 ระดับ มีเวทีขนาดใหญ่พร้อมด้วยอุปกรณ์สำหรับจัดเวที จัดฉาก และเสียง อย่างครบครันและทันสมัย ด้านหน้าของห้องประชุมมีโถงทางเข้า และบริเวณรับรองทั่วไป ห้องรับรองพิเศษและชุดห้องที่ประทับ มีห้องอาหารและส่วนบริการอื่น ๆ ตลอดจนห้องปฐมพยาบาล ส่วนหลังเวทีมีห้องแต่งตัว และห้องพักของผู้แสดง ห้องควบคุมเสียง และห้องปฏิบัติการของลำพร้อมอุปกรณ์ถ่ายทอดเสียง 4 ภาษา ในขณะเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีอุปกรณ์เฉพาะกิจอื่น ๆ เช่น เครื่องฉายภาพยนตร์ทั้งขนาด 16 ม.ม. และขนาด 35 ม.ม. ระบบแสงสะท้องเสียงซึ่งปรับแต่งให้เหมาะสมกับสภาพการใช้งาน ระบบป้องกันอัคคีภัยอัตโนมัติ-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระบบควบคุมการจายไฟฟ้าพลังงานและการปรับอากาศและระบบสื่อสารภายในด้วยโทร-ทัศน์วงจรปิด และโทรศัพท์

หอประชุมใหญ่นี้จะสามารถเปิดปิดบริการทางด้านการแสดงต่าง ๆ เช่น ละคร นาฏศิลป วิพิธทัศนา คอนเสริท และการแสดงคนตรีได้ประมาณปีละ 20 – 30 รายการ นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นสถานที่สำหรับจัดการประชุมทางวัฒนธรรมระดับชาติและระดับนานาชาติได้อีกด้วย

2. หอประชุมเล็ก SMALL HALL

เป็นอาคารเอนกประสงค์ ประกอบด้วย ห้องประชุมขนาดความจุประมาณ 500 ที่นั่งพร้อมด้วยห้องโถงและบริเวณรับรอง ภายในห้องประชุมมีอัฒจันทร์ที่นั่งซึ่งสามารถพับเก็บได้ มีเวทีประเภทที่ดัดแปลงรูปแบบได้หลายลักษณะ ส่วนบริการมีห้องสำหรับจัดเลี้ยงขนาดใหญ่ ห้องแต่งตัวนักแสดง ห้องควบคุมแสงและเสียง ห้องฉายภาพยนตร์ ฯลฯ อุปกรณ์ประจำหอประชุมเล็กประกอบด้วย ระบบปรับแต่งปริมาตรของห้องและแผงสะท้องเสียงซึ่งสามารถปรับแต่งให้สอดคล้องกับปริมาตรของห้องและการใช้สอย ระบบปรับอากาศ ระบบป้องกันอัคคีภัย และอุปกรณ์การแสดงครบชุด หอประชุมเล็กนี้สามารถให้บริการทางด้านการแสดงละคร นาฏศิลป วิพิธทัศนาและการละเลนคนตรีไทย และสากล ฉายภาพยนตร์ จัดการประชุมสัมนา และการฝึกอบรม จัดนิทรรศการ ประกวด หรือการสาธิตทางศิลปะตลอดจนงานเลี้ยงรับรองได้ประมาณปีละ 150 150 รายการ

ด้านของหอประชุมเล็กเป็นโรงละครกลางแจ้ง โรงละครนี้มีเวทีขนาดย่อม ๆ สำหรับการจัดแสดงกลางแจ้งประเภทต่าง ๆ การแสดงคนตรีร่วมสมัย การจัดแสดงละเล่นพื้นเมืองและอื่น ๆ ประมาณปีละ 20 – 30 รายการ และมีบริการให้ผู้แสดงใช้ห้องแต่งตัวและห้องพักผ่อนส่วนหนึ่งภายในห้องประชุมเล็ก

3. อาคารนิทรรศการและบริการทางการศึกษา

SOCIAL EDUCATION & EXHIBITION BUILDING

ลักษณะเป็นอาคารแยก 3 ชั้น ซึ่งได้รับการออกแบบให้เป็นสถานที่บริการทางด้านการศึกษา สาขาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

เอกสารนี้ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชุดห้องนิทรรศการ

ประกอบด้วยนิทรรศการถาวรแสดงเกียรติภูมิของประเทศชาติ วีรกรรมของชนชาติไทย และห้องจัดนิทรรศการหมุนเวียนกันไปตลอดทั้งปี นิทรรศการทั้งหลายเหล่านี้จะมีการฉายภาพนิ่ง ภาพเอนกทัศน์ และฉายภาพยนตร์ประกอบนิทรรศการด้วย

ชุดห้องบริการทางการศึกษา

ประกอบด้วยห้องบรรยาย ห้องประชุม ห้องโสตทัศนูปกรณ์ ห้องปฏิบัติการทางภาษาและศูนย์ส่งเสริมความคิดริเริ่มเด็กและเยาวชน พร้อมด้วยอุปกรณ์สำหรับจัดบริการประเภทการบรรยาย สาธิต การฝึกอบรม การสัมนาวิชาการ ฯลฯ สำนักงานบริหาร ศูนย์สารนิเทศ ศูนย์ประชาสัมพันธ์ และศูนย์รักษาความปลอดภัย เป็นต้น

ห้องสมุดวัฒนธรรม

เป็นห้องสมุดที่เน้นข่าวสารและความรู้ทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะ เปิดบริการตลอดทั้งปี ให้ประชาชนอ่านหนังสือ วารสาร และนิตยสารทางศิลปวัฒนธรรม มีบริการหนังสือพิมพ์และข่าวสารรายวัน มีบริการเทปบันทึกเสียงละคร กวีนิพนธ์และดนตรี และมีเทปโทรทัศน์ทั้งทางสารคดีและบันเทิง ฯลฯ

2.6.2 <u>อาคารตัวอย่างต่างประเทศ</u>

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติวิทยานี้ เป็นส่วนหนึ่งของสถาบันทางวัฒนธรรมที่จัดตั้งขึ้นบริเวณสถานที่เดิมที่ซึ่งเคยจัดงานนิทรรศการแสดงสินค้านานาชาติ (เอกซ์โป) ตามแผนการพัฒนาการใช้ที่ดิน

ที่ตั้งของอาคารพิพิธภัณฑ์นี้ครอบคลุมพื้นที่ 41,000 ตร.ม. ซึ่งได้เว้นที่ว่างขนาดกว้าง 50 เมตร ไว้ทางด้านตะวันตกเพื่อการขยายตัวในอนาคต ตัวอาคารทำเป็นกล่องสี่เหลี่ยม ตรงกลางเป็นคอร์ดและยื่นออกมาจากเสา มีการเน้นเส้นนอนที่ขอบผนังด้วยแถบอลูมิเนียม เพื่อให้ตัดกับเส้นนอนสีเขียวของภูมิประเทศที่เป็นเนินเขา

ลักษณะผิวของอาคารทำเป็นวงแหวนสี่เหลี่ยมจตุรัส ตรงกลางเว้นไว้เป็นคอร์ดขนาด 40 ม. $\times$ 40 ม. มีอาคารสำหรับจัดแสดงในลักษณะเดียวกัน แต่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มีคอร์ดขนาด 20 + 20 ม. ผังอาคารโดยทั่วไปใช้พิกัด 7.5 ม.. ส่วนยื่นของผนังเป็น 1.25 ม. ที่มุมทั้งสี่ของอาคารมีแกนสัญจรหลักรูปทรงกระบอกขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 5 ม. ซึ่งใช้เป็นทางติดต่อระหว่างคลังวัสดุ ส่วนจัดแสดง และส่วนค้นคว้า

จากโถงทางเข้ากลางที่อยู่ใต้ห้องสัมนาจะมีบันไดนำไปสู่ส่วนจัดแสดง ซึ่งเมื่อผู้เข้าชมนิทรรศการตามเส้นทางที่จัดไว้จนจบแล้วก็จะวนมายังที่เดิม แล้วลงบันไดมาสู่โถงกลางเหมือนตอนขาเข้า บริเวณรอบโถงกลางในชั้นที่ 2 เป็นส่วนที่จัดไว้สำหรับแนะนำการเข้าชม พร้อมทั้งส่วนบริการโสตฯ ชั้นที่ 3 จะเป็นส่วนบริการข่าวสารการศึกษา ชั้นที่ 4 จะเป็นส่วนค้นคว้าวิจัยของเจ้าหน้าที่

ระบบโครงสร้าง

แบ่งเป็นสองส่วนคือ อาคารตรงกลางเป็นอาคาร สี่ชั้น ล้อมรอบด้วยอาคารสองชั้นสี่หลังที่เป็นพื้นที่จัดแสดงและสำนักงาน โครงสร้างของอาคารสี่ชั้นแยกจากโครงสร้างของอาคารสองชั้นเพราะมีการรับน้ำหนักต่างกัน หน้าตัดของเสาและคานมีขนาดค่อนข้างใหญ่เพื่อความแข็งแรงให้กับโครงสร้าง โครงสร้างทั้งสิ้นของอาคารกล่าวได้ว่าเป็นโครงสร้างผสมแบบโครงคอนกรีตอัดแรงกับผนังรับน้ำหนัก

ตัวอาคารสี่ชั้นตรงกลางเป็นโครงสร้างแบบโครงสร้างเหล็กและโครงแข็งคอนกรีตอัดแรงผสมกับผนังรับน้ำหนัก เพราะชั้นสองและชั้นสามต้องรับน้ำหนักของชั้นที่สี่ซึ่งเป็นห้องวิจัยค้นคว้ามีการแบ่งผนังซอยเป็นห้องต่าง ๆ มากมาย ส่วนโครงสร้างอาคารจัดแสดงนั้นเป็นโครงสร้างแบบโครงสร้างเหล็กกับโครงแข็ง

ระบบปรับอากาศและไฟฟ้า

ตัวอาคารใช้ระบบปรับอากาศแบบ AIR RERMAL SOURE HEAT PUMP. ซึ่งติดตั้งในชั้นพื้นดิน มีอุปกรณ์ควบคุมอุณหภูมิและความชื้นโดยอัตโนมัติตลอด 24 ชั่วโมง การกระจายลมในอาคารใช้แบบท่อส่งลม โดยกำหนดให้อุณหภูมิมีการเปลี่ยนแปลงไม่เกิน ±1 องศาเซลเซียส และความชื้นไม่เกิน ± 3%

ระบบปรับอากาศและสุขาภิบาลใช้ไฟฟ้าทั้งสิ้น 400 โวลท์ โดยแปลงมาจากสายเมนใหญ่ที่มีกำลัง 22 KV. ส่วนระบบไฟฟ้าในอาคารใช้ไฟฟ้า 200 โวลท์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในส่วนจัดแสดงเดินสายไฟซ่อนไว้ในเพดาน และมีการเตรียมการเผื่อไว้ทุก ๆ ช่องพิกัด เพื่อการเปลี่ยนแปลงการจัดนิทรรศการ

การจัดส่วนนิทรรศการ

ในการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์นี้ ได้พยายามที่จะหาวิธีการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการจัดแสดงรวมไปถึงการที่จะทำให้เกิดความกลมกลืนกับลักษณะทางสถาปัตยกรรมของอาคารด้วย จนได้หลักเกณฑ์ในการจัดดังนี้

1. จัดแสดงวัตถุทางชาติพันธุ์จากทั่วโลกโดยเน้นที่จะแสดงถึงความสัมพันธ์ตามธรรมชาติของมนุษย์กับวัตถุ

2. จัดให้มีที่เปิดกว้างมากที่สุดที่จะทำให้ผู้เข้าชมนิทรรศการในเวลาเดียวกันก็ให้ผู้ชมได้สัมผัสกับการแสดงอย่างใกล้ชิด

3. ระบบการจัดแสดงควรมีการยืดหยุ่นเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่จะมีขึ้นในอนาคตซึ่งจะสามารถเพิ่มหรือลดการจัดแสดงได้

4. เรียบเรียงเรื่องราวต่าง ๆ ก่อนการจัดแสดงเพื่อให้ทุกส่วนของนิทรรศการมีความสัมพันธ์กลมกลืนกัน

การจัดนิทรรศการแบ่งออกเป็น 5 ส่วน เริ่มจากโอเชียเนีย แล้วไปจบที่ชาติพันธุ์ญี่ปุ่นในแต่ละส่วนใหญ่ ๆ จะแบ่งออกเป็นส่วนย่อย ๆ อีก ซึ่งผู้ชมสามารถที่จะเข้าชมได้อย่างอิสระโดยไม่ต้องเดินชมไปตามทิศทางที่กำหนด อาจเลือกดูส่วนนี้แล้วข้ามส่วนอื่นไปดูส่วนที่สนใจอีกแห่งหนึ่งก็ได้ โดยได้จัดทางเดินขนานกับคอร์ดกลาง ซึ่งแสดงโดยแนวเสาของโครงสร้างและเสานี้เองที่จะเป็นตัวแสดงให้ผู้ชมรู้ถึงตำแหน่งทิศทาง และระยะทางที่ต้องเดิน

นิทรรศการแต่ละเรื่องจะจัดบนพิกัดขนาด 1,250 มม. ซึ่งต่อกันในหลาย ๆ ลักษณะ เช่น 45 องศา 90 องศา นิทรรศการแต่ละส่วนไม่เพียงแต่จะกลมกลืนกับสถาปัตยกรรมเท่านั้น แต่พยายามที่จะทำให้มีความรู้สึกที่คึกคักและสง่างาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความยืดหยุ่นในการจัดแสดง เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของระบบการจัดแสดง เพราะวัตถุที่นำมาจัดแสดงนั้นมีหลายสิ่งหลายอย่างมากมาย ควรเลือกเอาวัตถุที่เป็นสามัญมาจัดแสดงก่อน มีการใช้อุปกรณ์ช่วยในการจัดแสดง เพื่อผลในการจัดแสดงอันได้แก่รูปภาพ-แผนภูมิ แท่นฐาน ตู้แสดง และอุปกรณ์ทางโสตฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

การศึกษาและรวบรวมข้อมูล

3.1 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านนโยบาย

3.1.1 นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับประเทศ

แผนงานหลักในแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6

จากนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าว ได้นำมาสู่การกำหนดลักษณะการดำเนินงานในช่วงระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 โดยแบ่งออกเป็น 5 แผนงาน และ 1 โครงการ ตามลำดับดังนี้

แผนงานที่ 1 แผนงานบำรุงรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
แผนงานที่ 2 แผนงานพัฒนาบริการท่องเที่ยว
แผนงานที่ 3 แผนงานส่งเสริมตลาดต่างประเทศ
แผนงานที่ 4 แผนงานส่งเสริมตลาดในประเทศ
แผนงานที่ 5 แผนงานปรับปรุงองค์การและประสิทธิภาพการบริหารของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
แผนงานที่ 6 โครงการปีท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2530 – 2531)

3.1.1.1 นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6

จากการกำหนดแนวทางในการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้นั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กำหนดแนวทางหรือนโยบายเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการไว้ดังนี้

1. สร้างระบบความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาการท่องเที่ยวและการส่งเสริมการตลาดให้เป็นไปโดยสอดคล้องและในทิศทางเดียวกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. เสริมสร้างสินค้าทางการท่องเที่ยวให้เป็นระบบ และให้เด่นเป็นประจำปีเพื่อนำสินค้านี้ไปเผยแพร่ต่อไป

4. ส่งเสริมการจัดระเบียบธุรกิจและการบริการทางการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานดี

5. เสริมสร้างความมั่นใจและความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

6. เน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่มีคุณภาพ ศักยภาพและมีส่วนแบ่งตลาดในระดับสูง และแสวงหาตลาดท่องเที่ยวใหม่ โดยพิจารณาสภาวการณ์ความผันผวนทางเศรษฐกิจของโลก

7. การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านการส่งเสริมการตลาด

8. ส่งเสริมให้มีการประชุมนานาชาติเพิ่มมากขึ้นในประเทศไทย

9. ส่งเสริมและชักจูงชาวไทยและผู้ที่พักอาศัยอยู่ในประเทศไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศให้มากขึ้น

10. ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในคุณประโยชน์ของการท่องเที่ยว และสร้างภาพพจน์ที่ดีของการท่องเที่ยวในท้องถิ่น

11. ส่งเสริมและประสานการลงทุนพัฒนาการท่องเที่ยวของภาครัฐบาลและเอกชนให้เป็นไปโดยสอดคล้องกัน

12. ส่งเสริมและประสานการลงทุนด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดมูลค่า

13. ส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานให้มีการลงทุนขนาดกลางและขนาดเล็ก เพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวระดับกลาง และนัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นักท่องเที่ยวชาวไทย

3.1.2 นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับภาค

3.1.2.1 นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบน

การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศเป็นจำนวนมาก รายได้จากการท่องเที่ยวสามารถช่วยลดอัตราการขาดดุลย์การค้า และ ก่อให้เกิดการหมุนเวียนการกระจายรายได้ไปสู่ส่วนภูมิภาค และก่อให้เกิดการกระตุ้นให้เกิดการผลิตและนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดอีกด้วย

– นโยบายพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ โดยมีการดำเนินการอำนวยความสะดวกในเรื่องระบบสาธารณูปการต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว

– นโยบายการอนุรักษ์ปรับปรุงฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดความภาคภูมใจ ความสำนึกและตระหนักในคุณค่าศิลปวัฒนธรรม

– นโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรมบริการ ซึ่งมีลักษณะของกระบวนการผลิต เช่นเดียวกับอุตสาหกรรมทั่วไป กล่าวคือมี

ก. โรงงาน ได้แก่อาณาบริเวณที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือน เป็นบริเวณที่เข้าถึงได้ไม่ยาก มีสถานที่พักและบริการที่สะดวกพอสมควรสำหรับการพักอยู่ชั่วคราว

ข. วัตถุดิบ ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ชักจูงให้นักท่องเที่ยวสนใจมาชม

ค. การลงทุนสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนหนทาง ไฟฟ้า น้ำประปา ฯลฯ มีการลงทุนสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ เช่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่พัก ร้านอาหาร สถานพักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น

3.1.3 นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวระดับจังหวัด

นโยบายการวางแผนเป็นการกำหนดสิ่งที่จะให้เกิดขึ้นในอนาคต จากการที่การวางแผนพัฒนาจะต้องเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหลายประเภท ฉะนั้นการวางแผนส่งเสริมการท่องเที่ยว จำเป็นต้องกระทำในลักษณะสานประโยชน์และความต้องการของบุคคลหลายกลุ่ม สำหรับนโยบายหลักพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย มีลักษณะของนโยบาย 3 ประการคือ

- การวางแผนแบบประสานความต้องการ (INTERATION OF ASPIRATIONS) โดยเป็นการประสานความต้องการในการพัฒนาระดับชาติ และ (TOP DOWN) ให้สอดคล้องและเอื้ออำนวยประโยชน์ซึ่งกันและกันกับความต้องการในการพัฒนาของผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่วางแผน (BOTTOM - UP)

- การวางแผนแบบผสมผสานองค์ประกอบการพัฒนา (INTEGRATION (INTEGRATION OF DEVELOPMENT COMPONENTS) การพัฒนาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างผสมผสานกัน นอกจากจะทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีระบบแล้ว ยังจะเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นการพัฒนาในสาขาเศรษฐกิจ-สังคมที่เกี่ยวเนื่องด้วย และยังจะส่งผลให้เพิ่มโอกาสการมีงานทำและรายได้ของประชาชนในจังหวัด ตลอดจนเป็นการกระจายและปรับปรุงคุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานและบริการทางสังคมให้ทั่วถึงและดียิ่งขึ้น

- การวางแผนที่คำนึงถึงขีดความสามารถของคุณภาพสิ่งแวดล้อม (ENVIROMMENTALLY SOUND DEVELOPMENT) โดยตระหนักถึงข้อจำกัด (CONSTRAINTS) และข้อขีดคั่น (LIMITATIONS) ของทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่จะใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ควบคู่กับการควบคุมป้องกัน และติดตามผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวและกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นที่เกี่ยวเนื่อง ทั้งนี้เพื่อรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมให้สามารถอำนวยประโยชน์เกื้อกูลการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SUSTAINABLE DEVELOPMENT) พร้อมกับพยายามใช้ทรัพยากรที่อยู่ของท้องถิ่นให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1.3.1 <u>แนวความคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย</u>

แนวความคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวมีอยู่ด้วยกัน 3 ประการ คือ

– ระบบการท่องเที่ยว (TOURISM FUNCTIONAL SYSTEM) ระบบของการท่องเที่ยวมีองค์ประกอบอยู่ทั้งหมด 7 ประการด้วยกัน ดังรูป ที่แต่ละองค์ประกอบนั้นมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด การพัฒนาการท่องเที่ยวนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้องค์ประกอบของระบบการท่องเที่ยวนั้นมีบทบาทที่เหมาะสมประสานกันและหมุนเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อที่จะให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ถ้าส่วนหนึ่งส่วนใด เกิดภาวะไม่ประสานกัน ก็จะทำให้การพัฒนานั้นไม่บรรลุวัตถุประสงค์หรือสูญเปล่าในการพัฒนาได้

– ระบบความเชื่อมโยงของพื้นที่พัฒนา (SPATIAL SYSTEM) ซึ่งพิจารณาออได้เป็น 4 ระบบ ได้แก่ความเชื่อมโยงระหว่างภาค (INTER REGIANAL) ระบบความเชื่อมโยงภายในภาค (INTER REGIONAL) ระบบความเชื่อมโยงระหว่างจังหวัด (INTER PROVINCIAL) และระบบความเชื่อมโยงระหว่างภายในจังหวัด (INTRA PROVINCIAL)

– การกระจาย/การรวมตัวของผลประโยชน์จากการพัฒนา SPREADING CERSUS CONCETRATING THE BENEFITS OF TOURISM OF DEVELOPMENT) ซึ่งมีปัจจัยสำคัญ 2 ประการ

กำหนดมาตรการที่เฉพาะเจาะจงให้เกิดการกระจายให้มีการอบรมบุคคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริการ การให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงคุณภาพการผลิตสินค้าของที่ระลึกปรับปรุงบริการทางสังคมต่าง ๆ เป็นต้น

กระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาในพื้นที่พัฒนาสูงแล้วไปสู่พื้นที่ข้างเคียงโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ชนบท และจัดวางระเบียบให้มีความเชื่อมโยงกันระหว่างการผลิตและการบริการต่าง ๆ ในเขตเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

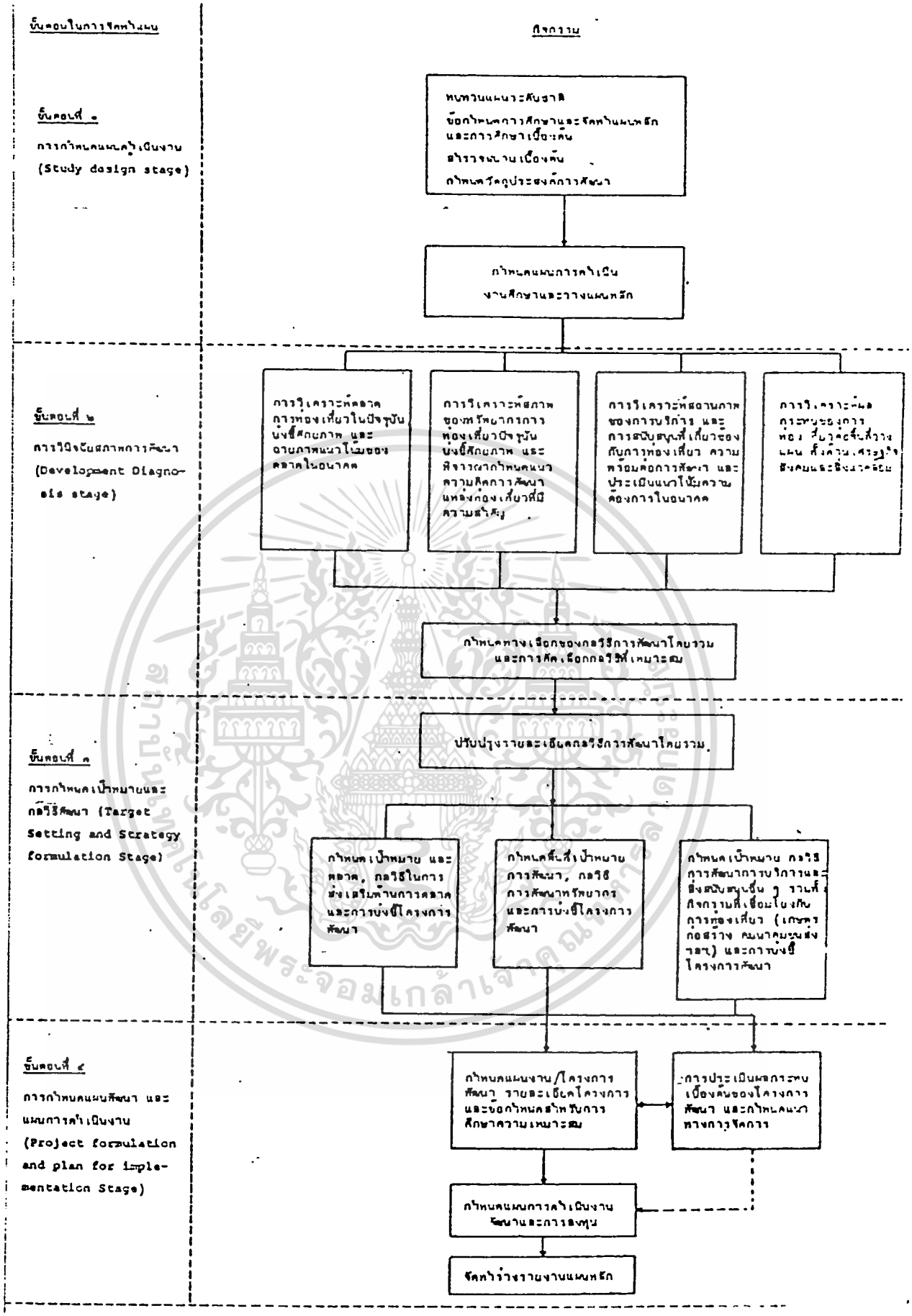

รูปที่ 2 กระบวนการในการจัดทำแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

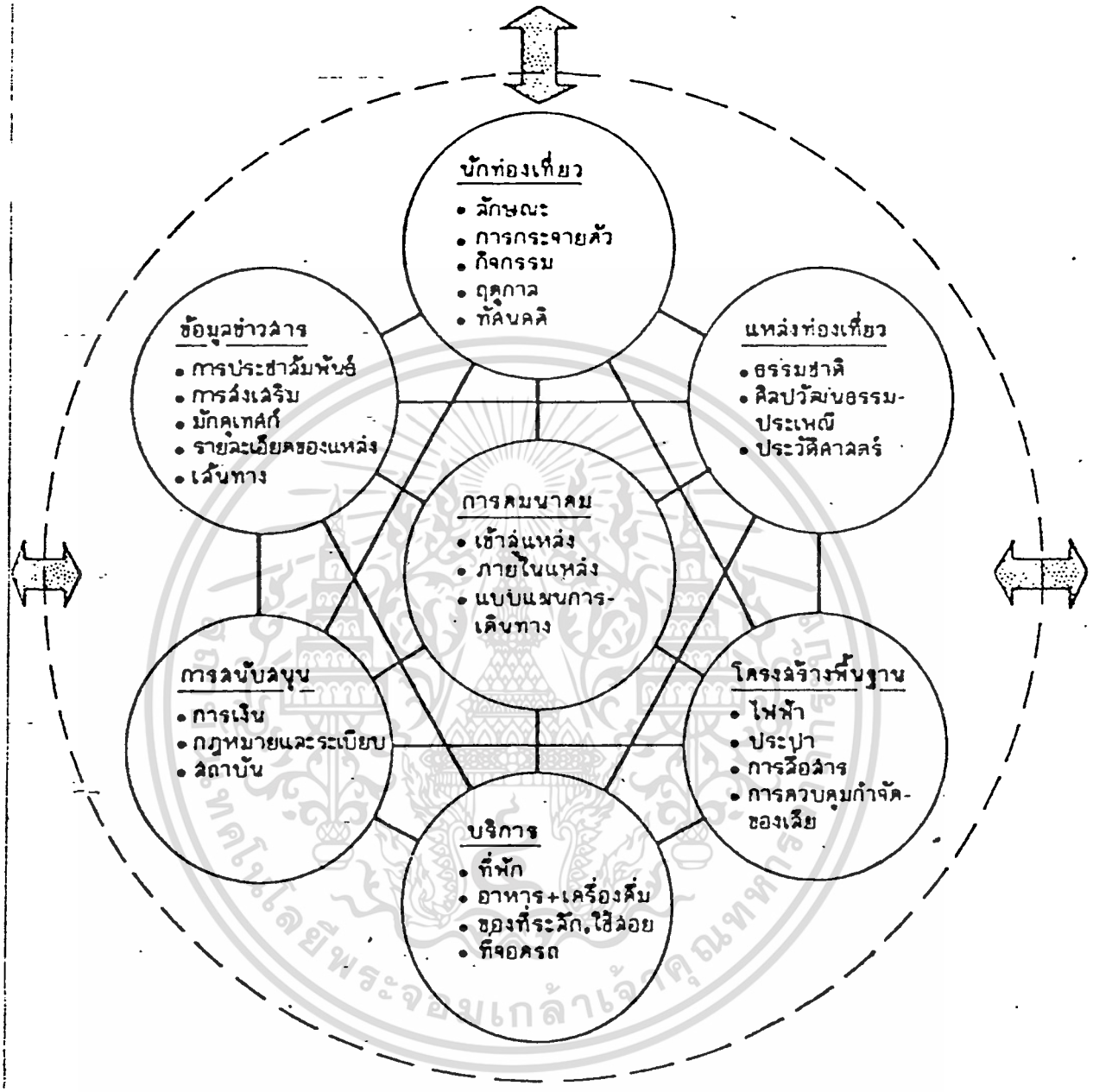

รูปที่ 3 ระบบการท่องเที่ยว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กับการผลิตการบริการในเขตชนบทให้มากขึ้น เช่น การส่งเสริมการเกษตร และการประมงเพื่อผลิตสินค้า – บริการป้องตลาดนักท่องเที่ยวที่อยู่ในเมือง เป็นต้น

ดังนั้นในการจัดทำแผนหลักฯ นี้ จึงได้เน้นการพัฒนาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องทุก ๆ ส่วน วางมาตรการเพิ่มความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐและระหว่างพื้นที่ยิ่งขึ้น ส่งเสริมภาคเอกชน และให้ความสำคัญกับการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

3.2 การศึกษาข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

3.2.1 การศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจระดับประเทศ

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 มีการขยายตัวของเศรษฐกิจอยู่ในระดับต่ำกว่าที่คาดการณ์ไว้ (เป้าหมายกำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว 6.6 ต่อปี) โดยที่การขยายตัวในปี 2525, 2520, 2529 อยู่ในระดับประมาณร้อยละ 3.6, ส่วนอีก 2 ปี อยู่ในอัตราร้อยละ 5.7 ส่วนใหญ่ เป็นผลมาจากการขยายตัวของความต้องการรวมภายในประเทศ

สำหรับภาคเกษตรกรรมคาดว่าจะขยายตัวร้อยละ 2.1 ต่อไป เทียบกับเป้าหมายร้อยละ 7.6 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลมาจากภาวะตกต่ำของสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกซึ่งในแผนฯ 5 ได้ตั้งเป้าหมายไว้ให้ขยายตัวถึงร้อยละ 25 ต่อปี

ถึงแม้ว่าการขยายตัวของเศรษฐกิจจะต่ำกว่าเป้าหมายและการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดจะสูงกว่าเป้าหมายเล็กน้อย แต่อัตราเงินเฟ้อก็ได้ลดลงมาอยู่ในระดับที่ต่ำเป็นที่น่าพอใจ ในระยะของแผนฯ 5 อัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับร้อยละ 2.9 ต่อปีโดยเฉลี่ยเทียบกับอัตราเพิ่มร้อยละ 10.6 ตามเป้าหมาย

เหตุผลสำคัญที่ทำให้ภาวะเงินเฟ้อลดลงมากก็ได้แก่การชะลอของอัตราเงินเฟ้อของโลกโดยเฉพาะในประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทย นอกนั้นราคาสินค้าเกษตรและวัตถุดิบต่าง ๆ เช่น น้ำมันก็ได้ลดลงมากทำให้อัตราเงินเฟ้อในประเทศลดต่ำลงไปอีก

ภาวะการคลังในปีงบประมาณ 2529 รัฐมีรายได้รวม 165,404.1 ล้านบาท เป็นรายได้จากกรมต่าง ๆ 165,239.2 ล้านบาท และรายได้เหลื่อมรับ–

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

164.9 ล้านบาทซึ่งเป็นรายได้ที่ต่ำกว่าเป้าหมาย เป็นผลมาจากมาตรการผ่อนคลายภาระภาษีแก่ผู้ประกอบการ ทางด้านรายจ่ายนั้นรัฐมีรายจ่ายทั้งสิ้น 213,899.5 ล้านบาท แยกเป็นรายจ่ายบริหารงาน 175,266.5 ล้านบาท รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ 9,317.3 ล้านบาท

ในระยะที่ผ่านมานี้การบริการทางด้านท่องเที่ยวได้ทำรายได้ให้ประเทศเป็นอย่างมาก

จากการที่รัฐมาลได้มีนโยบายในการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (2520–2524) ที่เป็นดังนี้เพราะอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นสาขาจากการผลิตที่สามารถทำรายได้ให้แก่ประเทศได้อย่างมาก เพราะมีแหล่งท่องเที่ยวสวยงามจำนวนมาก ทั้งประเภทธรรมชาติ โบราณและศิลปวัฒนธรรม ซึ่งกระจายอยู่ทั่วประเทศ และเป็นที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวและใช้จ่ายเงินในประเทศมากขึ้น นับตั้งแต่ปี 2525 เป็นต้นมารายได้จากสาขาการท่องเที่ยวในรูปของเงินตราต่างประเทศเป็นอันดับหนึ่งของประเทศหลังจากที่ข้าวเป็นสินค้าออกที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศเป็นอันดับหนึ่งมาตลอด เฉพาะในปี 2525 รายได้จากการท่องเที่ยวมีมูลค่าประมาณ 23,879 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นเป็น 31,768 ล้านบาท ในปี 2528

นอกจากนี้ การท่องเที่ยวภายในประเทศยังมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศเช่นเดียวกับการท่องเที่ยวระดับประเทศ และมีบทบาทสำคัญโดยตรงต่อการจ้างงาน กระตุ้นสาขาที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ และยังช่วยกระจายความมั่งคั่งออกไปทั่วประเทศ จากเมืองหลักไปสู่เมืองรอง หรือชุมชนท้องถิ่นในชนบทเป็นลำดับ ผลจากการศึกษาของนักวิชาการจากสถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์ ในปี 2529 พบว่าการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ 73 คน จะสร้างงานเพิ่มขึ้นได้ 1 คน

---

(1) "ผลทางด้านเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศ", หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์, 23 กันยายน 2529.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 1 เป้าหมายเศรษฐกิจส่วนรวมของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530–2534)

รายการ	แนวโน้มจริงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (2525–2529)	เป้าหมายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (2530–2534)
1. การขาดดุลการค้า (ราคาแต่ละปี)		
1.1 มูลค่าเฉลี่ยต่อปี (ล้านบาท)	55,600	35,900
1.2 ดุลการค้า/ผลผลิตรวม (%)	5.8	2.7
2. การขาดดุลบัญชีเดินสะพัด (ราคาแต่ละปี)		
2.1 มูลค่าเฉลี่ยต่อปี	36,000	11,800
2.2 ดุลบัญชีเดินสะพัด/ผลผลิตรวม (%)	3.8	0.9
3. การส่งเสริมของสินค้าและบริการ		
3.1 อัตราเพิ่มของมูลค่า (%)	9.8	9.9
3.2 อัตราเพิ่มของปริมาณ (%)	8.4	7.4
4. การส่งออกของสินค้า		
4.1 อัตราเพิ่มของมูลค่า (%)	8.4	10.7
4.2 อัตราเพิ่มของปริมาณ (%)	8.3	8.1
4.3 มูลค่าเฉลี่ยต่อปี (ล้านบาท)	177,500	290,700
5. รายได้จากการท่องเที่ยว (ราคาแต่ละปี)		
5.1 อัตราเพิ่มของมูลค่า (%)	12.2	7.4
6. การนำเข้าของสินค้าและบริการ		
6.1 อัตราเพิ่มของมูลค่า (%)	3.7	9.3
6.2 อัตราเพิ่มของปริมาณ (%)	2.0	4.5
7. การนำเข้าของสินค้า		
7.1 อัตราเพิ่มของมูลค่า (%)	2.9	9.5
7.2 อัตราเพิ่มของปริมาณ (%)	2.9	4.6
7.3 มูลค่าเฉลี่ยต่อปี (ล้านบาท)	233,100	326,700

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายการ	แนวโน้มจริงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (2525–2529)	เป้าหมายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (2530–2534)
8. การขยายตัวของเศรษฐกิจ (% ต่อปีในราคาคงที่)		
8.1 การเกษตร	2.1	2.9
8.2 อุตสาหกรรม	5.1	6.6
8.3 เหมืองแร่	6.1	6.4
8.4 ก๊าซธรรมชาติ (ล้าน ลบฟ./วัน)	320[1/]	720[2/]
8.5 ผลผลิต	4.4	5.0
9. อัตราเพิ่มรายจ่าย (% ต่อปีในราคาคงที่)		
9.1 ภาคเอกชน		
– การบริโภค	4.3	3.7
– การลงทุน	8.3	8.1
9.2 ภาครัฐบาล		
– การบริโภค	3.3	5.3
– การลงทุน	1.8	1.0
10. รายได้จากภาษีอากรและรายได้อื่น ๆ ต่อผลผลิตรวม (%)	14.8	15.8
11. อัตราเพิ่มของประชากร (%)	1.7[1/]	1.3[2/]
– เขตเทศบา	(2.7)	(2.5)
– เขตสุขาภิบาล	(2.1)	(2.4)
– หมู่บ้าน	(1.4)	(0.8)
12. อัตราเงินเฟ้อ (%)	2.9	2.3
13. รายได้ต่อหัว (บาท)	21,395[1/]	27,783[2/]

1/ ในปี 2529

2/ ในปี 2534

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มูลค่ารวมผลิตภัณฑ์และอัตราเพิ่ม พ.ศ. 2519–2523

GROSS PROVINCIAL PRODUCT AND GROWTH RATE: 1973–1980

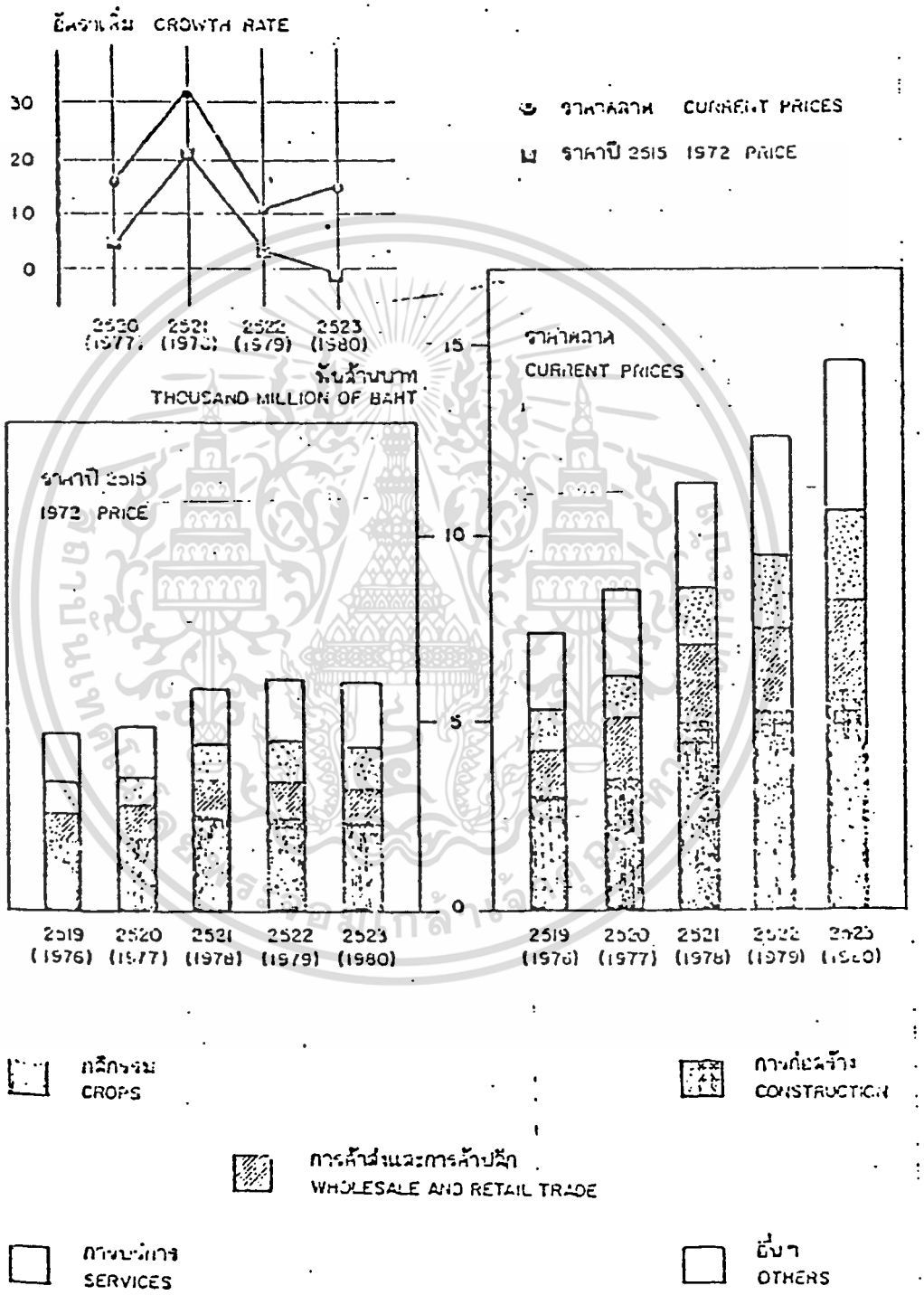

ที่มาแห่งข้อมูลภาษาไทย : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

SOURCE : OFFICE OF THE NATIONAL ECONOMIC AND SOCIAL DEVELOPMENT BOARD.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2 แสดงมูลค่ารวมผลิตภัณฑ์และอัตราเพิ่ม

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบมูลค่ารายได้จากสินค้าส่งออกกับรายได้จากการท่องเที่ยวระหว่างประเทศของประเทศไทย ช่วงปี 2524-2529

หน่วย : ล้านบาท

ลำดับ	2524		2525		2526		2527		2528		2529	
1	ข้าว	26,367	การท่องเที่ยว	23,879	การท่องเที่ยว	25,050	การท่องเที่ยว	27,317	การท่องเที่ยว	27,368	การท่องเที่ยว	37,321
2	การท่องเที่ยว	21,455	ข้าว	22,504	ข้าว	20,157	ข้าว	25,932	ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ	23,937	ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ	23,574
3	มันสำปะหลัง	16,446	มันสำปะหลัง	19,876	มันสำปะหลัง	15,387	ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ	19,155	ข้าว	22,523	ข้าว	20,315
4	ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ	12,531	ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ	14,049	ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ	14,351	มันสำปะหลัง	16,600	มันสำปะหลัง	14,978	มันสำปะหลัง	19,086
5	ยางพารา	10,840	น้ำตาล	12,933	ยางพารา	11,787	ยางพารา	13,004	ยางพารา	13,004	ยางพารา	15,116
6	น้ำตาล	9,571	ยางพารา	9,490	ข้าวโพด	8,486	ข้าวโพด	10,147	แผงวงจรไฟฟ้า	8,231	แผงวงจรไฟฟ้า	11,640
7	ดีบุก	9,091	ข้าวโพด	8,330	น้ำตาล	6,338	แผงวงจรไฟฟ้า	7,352	ข้าวโพด	7,700	ข้าวโพด	9,261
8	ข้าวโพด	8,349	ดีบุก	7,773	อัญมณี	6,214	อัญมณี	6,129	อัญมณี	6,351	อัญมณี	8,150
9	แผงจงจรไฟฟ้า	6,193	แผงวงจรไฟฟ้า	5,930	แผงวงจรไฟฟ้า	5,829	อาหารทะเลกระป๋อง	5,858	น้ำตาล	6,247	น้ำตาล	7,271
10	อัญมณี	4,486	อัญมณี	4,671	ดีบุก	5,265	ดีบุก	5,280	ดีบุก	5,647	กุ้ง	4,391

หมายเหตุ : ประมาณการ

ที่มา : Statistical Report on Tourism in Thailand, 1986

3.2.2 การศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจภาคเหนือ

ในช่วงปี 2519 – 2531 ผลิตภัณฑ์ของภาคเหนือมีมูลค่า 32,792 ล้านบาท โดยมีอัตราการเพิ่มร้อยละ 3.9 ต่อปี โดยสร้างทางเศรษฐกิจของภาคเหนือตอนบนมีมูลค่าจากผลิตภัณฑ์สาขาการค้าและการบริการ และผลิตภัณฑ์สาขาการเกษตร-กรรม

3.2.2.1 ผลผลิตสาขาเกษตร

เนื่องจากสาขาการเกษตรเป็นรายได้หลักประเภทหนึ่งของภาค (กสิกรรม ป่าไม้ ปศุสัตว์ และประมง) โดยประเภทกสิกรรมทำรายได้มากที่สุดคือร้อยละ 31.71 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ สาขาการเกษตร พืชหลักได้แก่ ข้าวเจ้า, ข้าวเหนียว, ข้าวไร่, ถั่วเหลือง, ข้างฟ่าง ฯลฯ

3.2.2.2 ศูนย์กลางการค้าผลผลิตการเกษตร

ในภาคเหนือตอนบนแหล่งผลิตพืชผลทางการเกษตร และเส้นทางคมนาคมมีความสำคัญต่อการกำหนดศูนย์กลางการค้า ผลผลิตทางการเกษตร ผลผลิตทางการเกษตรในจังหวัดต่าง ๆ มีดังนี้

จังหวัดเชียงใหม่ การค้าขายหนาแน่นมากโดยเฉพาะในอำเภอเมืองเชียงใหม่ อำเภอฝาง อำเภอจอมทอง อำเภอสันป่าตอง ทั้งนี้เนื่องจากมีการคมนาคมสะดวก อีกทั้งเป็นแหล่งเพาะปลูก และการเลี้ยงสัตว์ที่สำคัญ ผลผลิตทางการเกษตรและปศุสัตว์ได้แก่ ข้าว ถั่วลิสง ถั่วเหลือง หอมหัวเล็ก กระเทียม พริก ลำไย ไก่ สุกร กระบือ ฯลฯ สินค้าการเกษตรเคลื่อนย้ายโดยทางรถยนต์ และรถไฟเป็นส่วนใหญ่

---

[1] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แนวทางการพัฒนาการ-เศรษฐกิจและสังคม ภาคเหนือตอนบน พ.ศ. 2522 – 2526 หน้า 90 – 95

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จังหวัดเชียงรายและจังหวัดพะเยา ทั้งสองจังหวัดนี้เป็นแหล่งเพาะปลูกข้างที่ใหญ่ที่สุดของภาค และส่งข้าวไปแหล่งอื่น ๆ มากที่สุดในภาคเหนือ ศูนย์กลางของการผลิตทางการเกษตร คือ อำเภอเมืองเชียงราย อำเภอเมืองพะเยา อำเภอพาน และอำเภอแม่จัน

จังหวัดลำปาง เป็นจุดของการคมนาคมทางรถยนต์และทางรถไฟ ตลอดจนเป็นแหล่งผลิตที่สำคัญของผลิตผลทางการเกษตร ได้แก่ ข้าว ถั่วลิสง หอมหัวเล็ก ฯลฯ ศูนย์กลางการค้าอยู่ตามอำเภอใหญ่ ๆ

จังหวัดลำพูน มีศูนย์รวมอยู่ที่อำเภอเมืองและอำเภอป่าซาง ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญได้แก่ กระเทียม ลำไย โดยเฉพาะลำไยเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุด

จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นจังหวัดที่อยู่ลึกติดชายแดนการคมนาคมติดต่อไม่ค่อยสะดวก อำเภอแม่สะเรียงจึงเป็นศูนย์กลางที่สำคัญในการรวมผลิตผล เพราะการคมนาคมเข้าถึงสะดวกกว่า ผลผลิตที่สำคัญ ได้แก่ ถั่วลิสง โค และกระบือ เป็นต้น

จังหวัดแพร่ ศูนย์กลางของการค้าขายผลผลิตอยู่ตามอำเภอที่เป็นศูนย์กลางคมนาคม คือ อำเภอเด่นชัย ผลิตผลที่สำคัญ ได้แก่ ถั่วลิสง ถั่วเหลือง หอมหัวเล็ก สุกร โค เป็นต้น

จังหวัดน่าน ศูนย์กลางอยู่ที่อำเภอเมือง ผลผลิตที่สำคัญได้แก่ ถั่วลิสง กระเทียม หอมหัวเล็ก

3.3.2.3 สภาวการณ์ตลาดการท่องเที่ยวภาคเหนือ

ดังที่ได้ทราบแล้วว่าในระยะที่ผ่านมา ระบบเศรษฐกิจของประเทศได้เกี่ยวข้องกับการขยายตัวจากการท่องเที่ยว โดยที่สามารถทำรายได้ให้แก่ประเทศเป็นอันดับหนึ่ง ในภาคเหนือซึ่งยังมีขนบธรรมเนียมประเพณีของคนพื้นเมืองที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวเป็นอันมาก โดยเราสามารถศึกษาข้อมูลได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เข้ามาในประเทศ ดูตารางที่ 4 จะเห็นว่ามีจำนวนนัก-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ท่องเที่ยวเข้ามาเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ และก็หมายความว่าก็จะมีการเพิ่มของจำนวนรายได้ที่มาจากการบริการการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

จากตัวเลขดังกล่าว เมื่อนำมาพิจารณาประกอบกับจำนวนวันพักและค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 แล้ว ในปี 2525 จะมีรายได้จากนักท่องเที่ยวประมาณ 20,425 – 23,348 ล้านบาท และคาดว่าในปี 2525 จะมีรายได้จากนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็น 37,100 – 51,490 ล้านบาท

จากสถิติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พบว่าในปี 2524 นักท่องเที่ยวที่เข้ามามีจุดประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวมากที่สุด ถึงร้อยละ 72.88 โดยจะพักโรงแรมถึงร้อยละ 90.99 จำนวนวันพักเฉลี่ย 4.96 วันต่อคน และมีค่าใช้จ่าย 2,146.10 บาทต่อคนต่อวันทำให้ประเทศมีรายได้ 21,455 ล้านบาท ค่าใช้จ่ายแยกเป็นค่าที่พักร้อยละ 29.5, ซื้อของร้อยละ 20.5 ที่เหลือเป็นค่าบันเทิง, เดินทาง และอื่น ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4 จำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่เข้ามาในประเทศไทย

ปี	จำนวนนักท่องเที่ยว		รายได้	
	คน	อัตราเพิ่ม ร้อยละ	ล้านบาท	อัตราเพิ่ม ร้อยละ
2503	81.340	–	196	–
2504	107,754	32.47	250	27.55
2505	130,809	21.39	310	24.00
2506	195,076	49.13	394	27.09
2507	211,924	9.63	430	9.13
2508	225.025	6.18	506	13.67
2509	285,117	26.70	754	49.01
2510	335,845	17.78	952	26.25
2511	377,262	12.33	1,220	28.15
2512	469,784	24.52	1,770	45.08
2513	628,671	33.82	2,175	22.88
2514	638,738	1.60	2,214	1.79
2515	820,758	28.50	2,718	22.76
2516	1,037,737	26,43	3,457	27.15
2517	1,107,392	6,74	3,852	11.42
2518	1,180,075	6.56	4,538	17.80
2519	1,098,442	– 6.91	3,900	– 14.05
2520	1,220,672	11.12	4,607	18.12
2521	1,453,839	19.10	8,894	93.05
2522	1,591,455	9.47	11,232	26.29
2523	1,858,801	16.80	17,765	58,16
2524	2,015,615	8.4	21,455	20.77
2525	2,218,429	10,06	23,879	11.29
2526	2,191,003	– 6.24	25,050	4.90

ที่มา : สถิติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.3 การศึกษาสภาพเศรษฐกิจจังหวัดเชียงราย

3.2.3.1 ผลิตภัณฑ์จังหวัด

ในช่วงปี 2519 – 2523 ผลิตภัณฑ์ของภาคเหนือเพิ่มขึ้นจาก 32,191 ล้านบาท โดยมีอัตราเพิ่มร้อยละ 3.9 ต่อปี แต่ผลิตภัณฑ์จังหวัดเชียงราย ในปี 2519 มีค่าสูงถึง 3,291.6 ล้านบาท ปีต่อ ๆ มาลดลงเรื่อย ๆ ยกเว้นในปี 2523 ถึงเริ่มจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังมีค่าต่ำกว่าปี 2519 อยู่ดี

เมื่อเทียบผลิตภัณฑ์รวมของจังหวัดภาคเหนือ 17 จังหวัดแล้ว พบว่าจังหวัดเชียงรายมีผลิตภัณฑ์รวมอยู่อันดับที่ 3 รองลงมาจากเชียงใหม่และนครสวรรค์

ตารางที่ 5 ผลิตภัณฑ์รวมจังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2519 – 2523

(ค่าคงที่ปี 2515)					หน่วย/ล้านบาท
จังหวัด	2519	2520	2521	2522	2523
เชียงราย	3,291.6	3,147.3	3,085.6	2,985.7	3,080.8

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

3.2.3.2 โครงสร้างผลิตภัณฑ์

จังหวัดเชียงรายมีรายได้ส่วนใหญ่มาจากสาขาเกษตรกรรม คิดเป็นประมาณร้อยละ 25 – 50 ของรายได้ทั้งหมด (1,514.7 ล้านบาท) ผลิตผลส่วนใหญ่ได้แก่ ข้าว จังหวัดเชียงรายมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจอยู่ที่การเกษตรกรรม รองลงมาคือสาขาพาณิชยกรรม (590.5 ล้านบาท) สาขาบริการประมาณร้อยละ 9 ของรายได้ (282.3 ล้านบาท) และสาขาอุตสาหกรรมประมาณร้อยละ 5 (138.9 ล้านบาท)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญด้านการเกษตรในจังหวัด-
เชียงราย ดูตารางที่...6.....

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบผลิตภัณฑ์เกษตรและผลิตภัณฑ์นอกเกษตร จังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2519 – 2523 (ค่าคงที่ ปี 2515)

หน่วย/ล้านบาท

พ.ศ.	ผลิตภัณฑ์รวม	ผลิตภัณฑ์เกษตร		ผลิตภัณฑ์นอกเกษตร	
2519	3,291,6	1,790.0	54.4	1,501.6	45.6
2520	3,147.3	1,639.6	52.1	1,507.7	47.9
2521	3,085.6	1,543.9	50	1,541.7	50
2522	2,985.7	1,521.3	50.9	1,465.4	49.1
2523	3,080.8	1,514.7	49.2	1,566.1	50.8

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การผลิตแยกรายสาขา

ก. <u>เกษตรกรรม</u>

กิจกรรมทางการเกษตรของจังหวัดเชียงราย อาจแบ่งได้เป็นประเภทต่าง ๆ 5 ประเภท

– การทำนา พืชที่มีการปลูกมากที่สุดคือ ข้าว โดยเฉพาะข้าวเหนียว ซึ่งเป็นพืชหลักและอาหารหลัก จังหวัดเชียงรายมีการทำนาสองครั้ง และที่สองให้ผลผลิตสูงมากข้าวที่ผลิตได้ในจังหวัดนอกจากจะใช้เพื่อการบริโภคในครัวเรือนแล้ว ยังถูกส่งไปจำหน่ายยังจังหวัดต่าง ๆ ทั้งในภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ ซึ่งนับเป็นรายได้สำคัญของจังหวัด

– การทำไร่ เกษตรกรจะปลูกพืชไร่ เช่น ข้าวโพด ถั่วลิสง ยาสูบ หอม กระเทียม พืชไร่ที่ปลูกกันมาเกือบทุกอำเภอคือข้าวโพด ส่วนใหญ่จะปลูกในที่สูง ถั่วลิสงปลูกทั่วไปหลังฤดูเก็บเกี่ยวข้าว โดยปลูกในที่นาที่ปลูกข้าวมาก่อน ยาสูบมีปลูกกันในทุก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อำเภอ หอม กระเทียม เป็นพืชที่ปลูกคู่กันในผืนนาเดียวกัน แต่นิยมปลูกกระเทียมมากกว่าหอมเนื่องจากตลาดรับซื้อมากกว่าและผลิตไม่พอกับความต้องการด้วย ต้องสั่งซื้อจากจังหวัดใกล้เคียง พืชผักมีกมีปลูกทั่วไปเพื่อบริโภคในครอบครัวและส่งขาย นอกจากนี้ยังมีการปลูกหวาน สับปะรด สตอรเบอรี่

– การทำสวน ผลไม้ที่เป็นที่นิยมและมีชื่อเสียงโดยเฉพาะจังหวัดเชียงรายคือ ลิ้นจี่ ซึ่งมีปลูกมากที่สุดในประเทศไทย โดยเฉพาะใน อ.แม่สาย อ.แม่จัน และอำเภอเมือง นอกจากนั้นยังมีการปลูกลำใยและมะพร้าวออนในบางท้องที่

– การปศุสัตว์ มีกเลี้ยงกันตามเรือนราษฎรมากกว่าที่จะเลี้ยงกันเป็นฟาร์มขนาดใหญ่ สัตว์เลี้ยงสำคัญได้แก่ โค กระบือ เป็ด ไก่ สุกร โดยเฉพาะสุกรมีเลี้ยงอยู่เกือบทุกครัว

– การประมง เป็นการทำประมงน้ำจืดตามธรรมชาติ ผลผลิตจากการทำประมงคือ ปลานิล ปลาใน ปลาเฉา ปลาลิ้น ฯลฯ

ข. <u>พาณิชยกรรม</u>

เป็นการค้าสินค้าประเภทเครื่องอุปโภค และบริโภคเป็นการค้าปลีกมากกว่าการค้าส่ง

ค. <u>ธุรกิจและบริการ</u>

ธุรกิจในจังหวัดเชียงรายได้แก่ ธนาคาร บริษัทเครดิต โรงรับจำนำ การประกันชีวิต และทรัพย์สิน

ง. <u>อุตสาหกรรมและหัตถกรรม</u>

กิจกรรมอุตสาหกรรมของจังหวัดเชียงราย เน้นหนักด้านอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุทางเกษตร อุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร โรงสีข้าวผู้ประกอบการมากที่สุด โรงบ่มใบยาสูบเป็นสินค้าออกที่สำคัญอย่างหนึ่ง

– การทอผ้า ทอทั้งผ้าไหมและผ้าฝ้าย ทอโดยกี่กระตุกแบบดั้งเดิม ผู้ทอมักเป็นชาวไทยลื้อ ส่วนใหญ่จะเป็นการทอใช้เอง ในเชียงรายทำกันมากใน อ.เทิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อ.แม่สรวย อ.เวียงป่าเป้า

– การจักสาน แหล่งที่มาการผลิตมาก อ.เมือง อ.ดอกคำใต้ และ อ.เชียงม่วน จังหวัดพะเยา รวมทั้งอำเภอส่วนใหญ่ในจังหวัดเชียงราย

– การทำเครื่องปั้นดินเผา ประเภทหม้อ กระถาง และอิฐ มีทั้งขายส่งและขายปลีก ทำกันใน อ.เมือง อ.ป่าแดด อ.แม่สรวย อ.เวียงชัย อ.เวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

– การทำเครื่องปั้นดินเผา ประเภทหม้อ กระถาง และอิฐ มีทั้งขายส่งและขายปลีก ทำกันใน อ.เมือง อ.ป่าแดด อ.แม่สาย อ.เวียงชัย อ.เวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

– การทำเสื่อกก ใน อ.เทิง อ.แม่สาย และ อ.เวียงชัย จังหวัดเชียงราย
– การทำไม้กวาด มีมากใน อ.แม่จัน อ.แม่สาย จังหวัดเชียงราย

3.2.3.3 <u>รายได้เฉลี่ยต่อบุคคล</u>

ในปี 2520 รายได้เฉลี่ยต่อบุคคลของเชียงรายมีค่าสูงสุดคือ 3,551 บาทปีต่อ ๆ มาจะมีลักษณะใกล้เคียงกัน ยังไม่มีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นมาก ปี 2523 มีรายได้เฉลี่ย 3,312 บาท จังหวัดพะเยามีรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลที่สูงขึ้นจากปี 2520 มีรายได้ 1,705 บาท เพิ่มขึ้น 2,135 บาท ในปี 2523 อัตราเพิ่มเฉลี่ย 8.11

ตารางที่ 7 รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร ค่าคงที่ 2515

หน่วย/ล้านบาท

จังหวัด	2519	2520	2521	2522	2523	อัตราเพิ่มต่อปี
เชียงราย	2,527	3,551	3,429	3,429	3,312	7.76

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สาเหตุที่ประชาชนในเชียงรายมีรายได้ต่ำนั้น นอกจากจะมีอาชีพที่พึ่งพาการเกษตรกรรมเป็นหลักแล้ว ยังอาจจะมีสาเหตุมาจากการว่างงานของประชากรในรูปแบบต่าง ๆ เช่นการว่างงานตามฤดูกาล การว่างงานเนื่องจากทำงานต่ำระดับ เป็นต้น วิธีการที่จะแก้ปัญหานี้โดยตรงก็คือการพัฒนาการเกษตรให้มีระบบการผลิตและจำหน่ายที่สมดุลย์การพัฒนาการเกษตรให้มีลักษณะหรือรูปแบบเป็นอุตสาหกรรมการเกษตรนอกจากนี้ การเร่งพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเชียงรายก็จะมีส่วนเพิ่มรายได้ของประชากร

3.2.3.4 <u>สภาวการณ์ตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย</u>

การศึกษาด้านตลาดการท่องเที่ยวของพื้นที่โครงการ มีวัตถุประสงค์ที่ต้องการทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยว จำนวนและการพยากรณ์นักท่องเที่ยว รายละเอียดบางประการเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวเพื่อบ่งชี้ให้เห็นโครงสร้างตลาดการท่องเที่ยว และเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่โครงการ

โดยที่ตลาดการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายมีบางส่วนขึ้นอยู่กับสภาวการณ์ตลาดการท่องเที่ยวภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ ดังนั้นในการศึกษาตลาดการท่องเที่ยวของเชียงราย จึงจะทำการศึกษาสภาวการณ์การท่องเที่ยวในระดับประเทศและโลกควบคู่ไปด้วยตามสมควร ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้มาจากเอกสารรายงานการศึกษาต่าง ๆ ที่มีอยู่

การศึกษาตลาดการท่องเที่ยวของพื้นที่จังหวัดเชียงรายมีวัตถุประสงค์ที่จะหาข้อมูลพื้นฐานและรายละเอียดบางประการเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญทางด้านอุปสงค์ (DEMAND) ของการท่องเที่ยว ผลการศึกษาจะใช้เป็นพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่โครงการ เพื่อให้มีการพัฒนาสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม

วิธีการศึกษาได้ใช้วิธีสำรวจเอกสารต่าง ๆ ที่มีอยู่ ซึ่งมีข้อมูลประเภทตลาดการท่องเที่ยว สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ตามสมควร และทำการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวด้วยแบบสอบถามอย่างไรก็ตามการศึกษาตลาดการท่องเที่ยวนี้จำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นต้องใช้ข้อสมมติบางประการ เกี่ยวเนื่องกับเรื่องจำนวนตัวเลข จึงอาจทำให้ผลการศึกษามีข้อบกพร่องบางประการ เกิดขึ้นได้

รายรับจากการท่องเที่ยว

ในปี 2524 จังหวัดเชียงรายมีรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศจำนวน 190,682,520 บาท และ 31,465,863 บาท ตามลำดับ ดูตารางที่.....

ตารางที่ 8 แสดงรายรับจากนักท่องเที่ยว ปี 2524

หน่วย บาท

รายรับ / จังหวัด	นักท่องเที่ยวชาวไทย	นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	รวม
เชียงราย	190,682,520	31,465,863	222,148.383

หมายเหตุ 1. ในการคำนวณใช้จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศในปี 2524 (ใช้ค่าเฉลี่ย)

2. จังหวัดเชียงราย นักท่องเที่ยวชาวไทย กำหนดให้มีวันพักเฉลี่ย 1.91 วัน, ค่าใช้จ่ายต่อคนต่อวัน 519.89 บาท

3. ตัวเลขวันพักเฉลี่ยทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ได้มาจากโครงการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

4. ตัวเลขค่าใช้จ่ายเฉลี่ยทั้งชาวไทยและต่างประเทศ เป็นตัวเลขของจังหวัดตาก (งานสถิติ ททท.) ในการศึกษานี้ได้กำหนดให้เท่ากับจังหวัดเชียงราย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านสังคม

3.3.1 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านสังคมภาคเหนือ

3.3.1.1 สภาพทั่วไป

ในภาคเหนือตอนบนประชากรตั้งถิ่นฐานหนาแน่นตามลุ่มน้ำที่สำคัญ เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์สูง ตัวอย่าง ที่ราบลุ่มแม่น้ำโขง เป็นที่ตั้งของ–จังหวัดเชียงราย, พะเยา

3.3.1.2 โครงสร้างของประชากรในภาคเหนือตอนบน

จากการศึกษาประชากรใน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน คือ เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน แพร่ น่าน พะเยา มีประชากรทั้งหมด 4,422,457 คน คิดเป็นร้อยละ 47.3 ของประชากรภาคเหนือ [1]

ความหนาแน่นของประชากรของภาคเหนือตอนบนมีความหนาแน่นต่ำที่สุดของประเทศคือเฉลี่ย 49 คน/ตร.กม. เมื่อพิจารณาความหนาแน่นต่อพื้นที่ซึ่งใช้ประโยชน์ ที่แท้จริงคือพื้นที่เพาะปลูก

ลักษณะอัตราการเพิ่มของประชากร ในระหว่างปี 2516 – 2520 ภาคเหนือตอนบนมีอัตราการเกิด 2 คนต่อพัน

ลักษณะการย้ายถิ่น ในระหว่างปี 2516 – 2520 ภาคเหนือตอนบนมีการย้ายถิ่นทั้งหมด 1,143,096 คน เป็นการย้ายถิ่นเข้า 579,618 คน และเป็นการย้ายถิ่นออก 563,478 คน การย้ายถิ่นของประชากรในระดับจังหวัดในภาคเหนือตอนบน มีการอพยพสูง โดยเฉพาะในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย[2]

---

[1] สถิติประชากร กองทะเบียนราษฎร์ กรมการปกครอง, พ.ศ. 2522

[2] สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคเหนือตอนบน พ.ศ. 2522 – 2526 (กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2922 หน้า 33)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

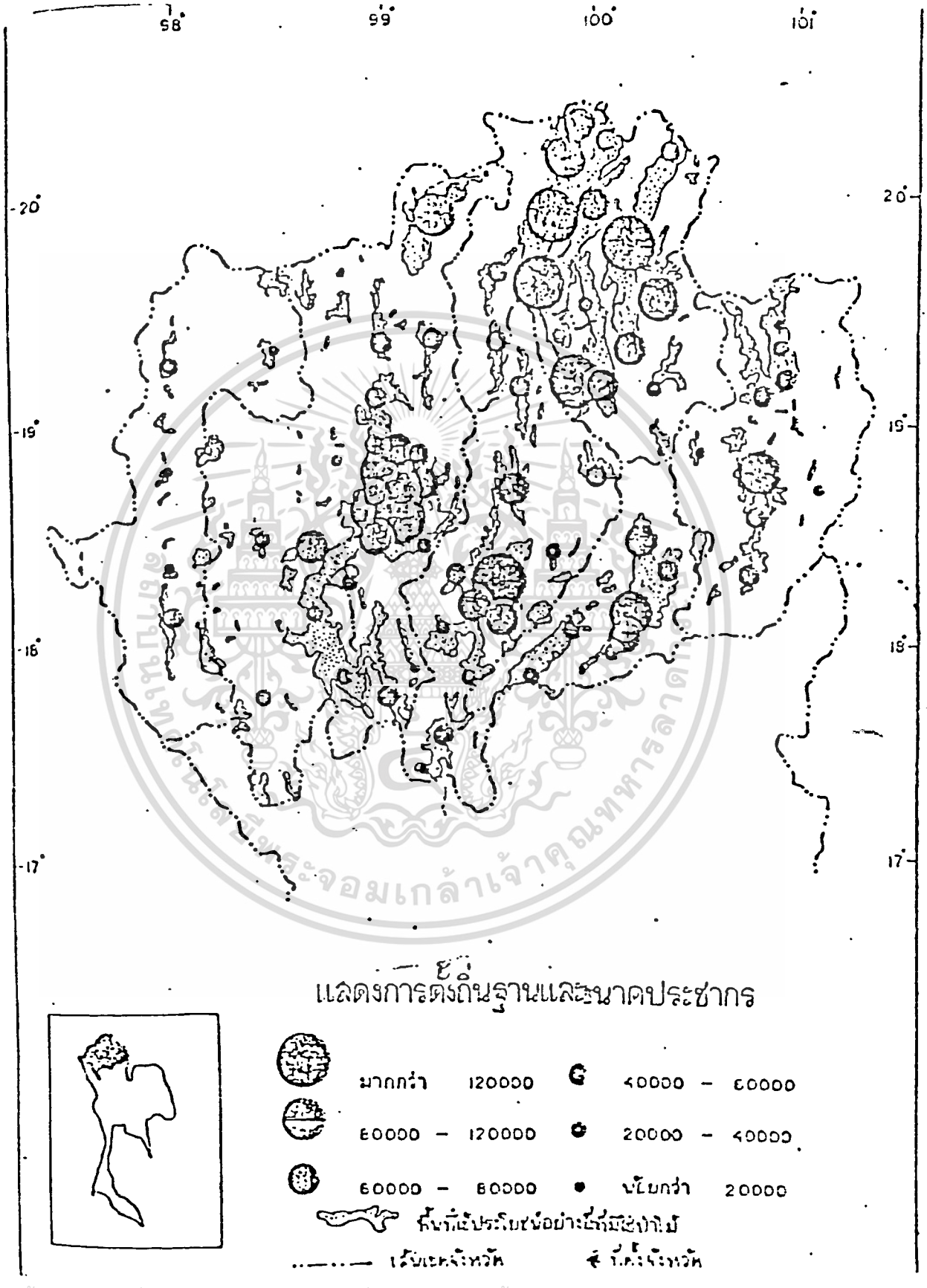

ภาพที่ 4 แสดงการตั้งถิ่นฐานและขนาดประชากร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3.1.3 <u>การบริการทางสังคม</u>

1. การบริการด้านสาธารณสุข การกระจายบริการสาธารณสุขในภาคเหนือตอนบน ผลการพัฒนาตกอยู่ในเขตเมืองมากกว่าในชนบท จึงทำให้การบริการด้านสาธารณสุขในชนบทไม่ได้สัดส่วนกับความต้องการ และคุณภาพอนามัยยังต่ำ ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงได้กำหนดเป้าหมายการให้บริการด้านสาธารณสุขระดับภูมิภาค ไว้ดังนี้

แพทย์	ต่อ	ประชากร	=	1 :	18,700
พยาบาล	"	"	=	1 :	2,900
เตียง	"	"	=	1 :	640

จากผลการวิเคราะห์ การให้บริการด้านสาธารณสุขในจังหวัดต่าง ๆ ในภาคเหนือตอนบน ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในปี 2519 สรุปผลดังนี้[1]

1) <u>จังหวัดเชียงใหม่</u> มีโรงพยาบาล 9 แห่ง เป็นของรัฐบาล 6 แห่ง เอกชน 3 แห่ง แพทย์ 282 คน พยาบาล 541 คน จำนวนเตียง 2,494 เตียง

2) <u>จังหวัดลำปาง</u> มีโรงพยาบาล 3 แห่ง แพทย์ 35 คน พยาบาล 72 คน เตียง 535 เตียง

3) <u>จังหวัดลำพูน</u> มีโรงพยาบาล 1 แห่ง แพทย์ 6 คน พยาบาล 29 เตียง 150 เตียง

4) <u>จังหวัดแม่ฮ่องสอน</u> มีโรงพยาบาล 1 แห่ง แพทย์ 4 คน พยาบาล 18 คน เตียง 82 เตียง

---

[1] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, <u>รายงานผลการศึกษา-วิเคราะห์ประชากรและการบริการสังคม</u>, หน้า 33 – 39

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5) <u>จังหวัดแพร่</u> มีโรงพยาบาล 1 แห่ง แพทย์ 17 คน พยาบาล 62 คน เตียง 448 เตียง

6) <u>จังหวัดน่าน</u> มีโรงพยาบาล 2 โรง แพทย์ 9 คน พยาบาล 41 คน เตียง 294 เตียง

7) <u>จังหวัดเชียงราย และจังหวัดพะเยา</u> เมื่อพิจารณาเป็นรายอำเภอ มีโรงพยาบาลที่ยกฐานะมาจากสถานีอนามัยชั้นหนึ่งคือ อำเภอพาน อำเภอ-เทิง อำเภอแม่จัน อำเภอแม่สาย อำเภอปง อำเภอเชียงของ และอำเภอเวียงป่าเป้า มีผู้ใช้บริการเฉลี่ยอำเภอละประมาณ 24,964 คน ส่วนอำเภอที่มี สถานีอนามัยชั้นหนึ่งคือ อำเภอเชียงคำ อำเภอแม่ลาย อำเภอเชียงแสนและอำเภอดอกคำใต้ อำเภอป่า-แดด อำเภอแม่ใจ อำเภอเชียงม่วน อำเภอเวียงชัย มีผู้ใช้บริการเฉลี่ยอำเภอละประมาณ 57,653 คน

2. <u>การบริการด้านการศึกษา</u> จากข้อมูลของฝ่ายวิจัย กระทรวงศึกษาธิการถึงการศึกษาในระบบ และนอกระบบของแต่ละจังหวัด โดยพิจารณารายละเอียดเป็นรายอำเภอของการบริการด้านการศึกษาของภาคเหนือตอนบนสรุปได้ดังนี้

ก) <u>การศึกษาในระบบ</u> ทุกระดับมีสัดส่วนโดยเฉลี่ยครูต่อนักเรียนเท่ากับ 1 ต่อ 30 เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมเป็นสัดส่วนที่น่าพอใจ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายอำเภอพบว่า ทุกจังหวัดการบริการส่วนใหญ่มุ่งสู่อำเภอเมืองมากกว่าอำเภออื่น ๆ ในอำเภอเมืองของทุกจังหวัดการบริการด้านการศึกษาส่วนใหญ่มีเพียงระดับประถม และแต่ละอำเภอมีปัญหาขาดแคลนครูในระดับประถมศึกษามากกว่าระดับอื่น

อัตราโดยเฉลี่ยของการศึกษาในระบบของอำเภอต่าง ๆ ระดับประถมศึกษา

ครู ต่อ นักเรียน เท่ากับ 1 ต่อ 25
โรงเรียน ต่อ นักเรียน เท่ากับ 1 ต่อ 218

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข) การศึกษานอกระบบ จากข้อมูลปี 2520 ภาคเหนือตอนบนมีจำนวนโรงเรียนผู้ใหญ่สายสามัญทั้งสิ้น จำนวน 143 แห่ง ร้อยละ 23.07 ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง ร้อยละ 45.5 ตั้งอยู่ในชุมชนที่หนาแน่น อีกร้อยละ 31.48 กระจายอยู่ในอำเภออื่น ๆ ซึ่งเฉลี่ยอำเภอละ 1 โรง มีหลายอำเภอที่ยังไม่มีโรงเรียนผู้สายสามัญได้แก่ อำเภอปาย อำเภอแม่ฮกิ อำเภอฮอด อำเภออมก๋อย อำเภอสารภี อำเภอแม่อาย อำเภอดอยเต่า อำเภอพร้าว อำเภอเชียงดาว อำเภอแม่แจ่ม อำเภอแม่สาย อำเภอแม่สรวย อำเภอเชียงของ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

โรงเรียนผู้ใหญ่เบ็ดเสร็จ มีจำนวน 87 แห่ง ร้อยละ 35.33 อยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ ร้อยละ 40.08 อยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ ร้อยละ 40.08 อยู่ในจังหวัดน่าน ร้อยละ 10 อยู่ในจังหวัดเชียงราย

โรงเรียนราษฎร์อาชีพ มีเฉพาะใน 2 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงใหม่ 12 แห่ง และจังหวัดลำปาง 14 แห่ง

3.3.1.4 <u>ปริมาณนักท่องเที่ยว</u>

ก) <u>นักท่องเที่ยวภายนอกประเทศ</u>

ในปี 2514 มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในประเทศไทยทั้งหมด 2,015,615 คนแยกเป็น นักท่องเที่ยวชาวสหรัฐอเมริกามีจำนวนสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 23 รองลงมาคือยุโรป และมาเลเซีย ญี่ปุ่น

แนวโน้มในอนาคตจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จะเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดต่ำเช่นเดียวกับการท่องเที่ยวทั่วโลก ผลการพยากรณ์คาดว่าในช่วงสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในประเทศเป็น 2,800,683 คน และในช่วง 5 ปีต่อมา (ปี 2534) จะมีนักท่องเที่ยวเป็น 3,660,382 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข) นักท่องเที่ยวภายในประเทศ

จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติปี 2522 พบว่า ไปต่างจังหวัดร้อยละ 23.86 จำแนกเป็นการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวร้อยละ 20.37 และเพื่อทำธุรกิจร้อยละ 3.4 โดยมีจำนวนวันพักเฉลี่ยคนละ 2.7 วัน ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวคนละ 128 บาท/วัน ช่วงเวลาที่นิยมเดินทางมากที่สุดคือช่วงเดือนเมษายน–มิถุนายน และช่วงเดือนตุลาคม–ธันวาคม ซึ่งเป็นระยะปิดภาค

ในปี 2522 ประเทศไทยมีประชากร 46,113,756 คน ดังนั้นผู้เดินทางร้อยละ 23.86 จึงคิดเป็นผู้เดินทางหรือนักท่องเที่ยวภายในประเทศ 11,002,742 คน ตารางที่ .9 แสดงการประมาณของจำนวนนักท่องเที่ยวภายในประเทศและพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวในอนาคต โดยใช้อัตราเพิ่มร้อยละ 4.5 ต่อปี จนถึงปี 2529 จะเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง เป็นอัตราร้อยละ 4.0,3.5,3.0 ทุก ๆ ระยะ 5 ปีในปี 2525 คาดว่าจะมีนักท่องเที่ยว 12,555,200 คน และปี 2529 จะมีนักท่องเที่ยว 14,972,300 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่....9.... แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย

ปี พ.ศ.	จำนวนผู้เดินทางชาวไทย	
	จำนวน (1,000) คน	อัตราเพิ่ม (%)
2522	11,002.7[1]	
2523	11,497.1	
2524	12,014.5	
2525	12,555.2	
2526	13,120,2	4.5
2527	13,710.6	
2528	14,327.6	
2529	14,972.3	
2530–2534	18,216.1[3]	4.0
2535–2539	21,635.1[3]	3.5
2540–2544	25,081.0[3]	3.0

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ ....10..... แสดงการกระจายตัวของนักท่องเที่ยว

จังหวัด	ร้อยละ	จังหวัด	ร้อยละ
<u>แหล่งท่องเที่ยวหลัก</u>		<u>ภาคเหนือ</u>	
กรุงเทพฯ	57.02	เชียงราย	0.9
พัทยา	8.67	สุโขทัย	0.48
สงขลา/หาดใหญ่	10.42	ลำปาง	0.09
เชียงใหม่	4.93	ลำพูน	0.04
ภูเก็ต	1.83	เพชรบูรณ์	0.04
<u>ภาคกลาง</u>		<u>ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ</u>	
อยุธยา	2.27	สุรินทร์	0.17
นครปฐม	5.06	นครราชสีมา	0.44
เพชรบุรี	0.04	อุบลราชธานี	0.17
สมุทรปราการ	1.92	ขอนแก่น	0.04
ประจวบคีรีขันธ์	0.26	อุดรธานี	0.04
กาญจนบุรี	1.40	<u>ภาคใต้</u>	
ระยอง	0.13	สุราษฎร์ธานี	1.61
สระบุรี	0.09	นราธิวาส	0.57
จันทบุรี	0.13	พังงา	0.04
ราชบุรี	0.26	ปัตตานี	0.04
ตราด	0.17		
นครนายก	0.04		
ลพบุรี	0.04		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3.2 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านสังคมจังหวัดเชียงราย

3.3.2.1 ประชากร

[1]จำนวนประชากรในจังหวัดเชียงรายมี 946,188 คน เป็นประชากรชาย 477,995 คน หญิง 468,193 คน จำนวนบ้าน 190,288 มีอัตราส่วนระหว่างเพศเท่ากับ 102.09 ส่วนชาวเขาซึ่งอาศัยอยู่บริเวณเทือกเขาสูงกระจายกันอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ มีจำนวนรวมทุกเผ่าประมาณ 36,000 คน ใน 218 หมู่บ้าน 5,708 หลังคาเรือน ชาวเขาทั้งหมดอยู่ในเขตรับผิดชอบของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดเชียงราย นอกจากนี้ยังมีชาวจีนฮ่อที่แปลงสัญชาติเป็นไทยแล้วอีก 6,350 คน และไทยใหญ่อพยพอีก 1,250 คน รวมชนกลุ่มน้อยทั้งหมดประมาณ 43,600 คน

ความหนาแน่นของประชากร (ข้อมูลปี 2524)

จังหวัดเชียงรายมีค่าความหนาแน่นของประชากร 96 คน/ตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นของประชากรระดับอำเภอของจังหวัดเชียงรายมีลักษณะหนาแน่นไปจนถึงหนาแน่นขนาดปานกลาง อำเภอที่มีความหนาแน่นเกินกว่า 100 คน/ตารางกิโลเมตร มี 7 อำเภอ โดยที่ อำเภอแม่สายมีความหนาแน่นสูงสุดคือ 209 คน/ตารางกิโลเมตร รองลงมาคืออำเภอพานและอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

การเพิ่มของประชากร

นับตั้งแต่ปี 2515 เป็นต้นมาอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรของจังหวัดเชียงรายขึ้นเฉลี่ยปีละ 2.43%

---

[1] กองการทะเบียน กรมการปกครอง, ปี 2525

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่...!!.... แสดงจำนวนประชากรของจังหวัดเชียงราย (ปี 2521 – 2525)

ปี พ.ศ.	2521	2523	2525
เชียงราย	900,619	9 22,850	946,188

ที่มา : บัญชีแสดงจำนวนราษฎรและจำนวนบ้านทั่วราชอาณาจักร กองการทะเบียน กรมการปกครอง

- อัตราการเกิด ร้อยละ 1.8
- อัตราการตาย " 0.7
- อัตราการย้ายถิ่น " 1.7
- อัตราการเพิ่มโดยธรรมชาติ " 1.1

3.3.3.2 <u>ประเภทของกลุ่มชน</u>

จังหวัดเชียงราย เคยเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรลานนาไทย ประชาชนส่วนใหญ่มีวัฒนธรรมและมีเอกลักษณ์แตกต่างไปจากภาคอื่น ๆ ของประเทศ ในบรรดากลุ่มชนท้องถิ่นที่น่าสนใจสามารถรวมกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มคือ กลุ่มชนเชื้อชาติไทยได้แก่คนเมือง ไทยใหญ่ และไทยลื้อ กลุ่มที่ 2 คือจีนฮ่อ และกลุ่มสุดท้ายคือชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ดังรายละเอียดที่จะแสดงดังต่อไปนี้

1. <u>ไตยวน หรือไทยโยนก หรือคนเมือง</u>

เป็นชนส่วนใหญ่เจ้าของถิ่นมาแต่เดิม มีชนบและภาษาพูดของตนเองเรียกว่า "คำเมือง" ใช้อักษรลานนาไทย เป็นคนที่สืบเชื้อสายมาจากชาวไทยแห่งราชอาณาจักรแถน (จีนเรียกว่าเทียน) ซึ่งมีเมืองหลวงอยู่ในมณฑลยูนานประเทศจีนเมื่อประมาณกว่า 3,000 ปีมาแล้ว คนเมืองนับถือศาสนาลัทธิเถรวาม นับถือผีและทานข้าวเหนียวเป็นอาหารหลัก การแต่งกายหญิงนุ่งซิ่นลายขวาง สวมเสื้อแขนยาวหมสไบหรือมีผ้าคาดอก เกล้ามวยสูง ประดับช่อดอกไม้ปิ่นหรือดอกไม้ไหวทำด้วยทองหรือเงินชายนุ่งกางเกงไทยชายยาวเรียกว่าเตี่ยวสะดอ สวมเสื้อมอฮอม อาจมีผ้าคาดเอวด้วยนิยมสักลวดลายตามร่างกาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ไต หรือไตเขิน หรือไทยใหญ่

เป็นเชื้อสายไทยเช่นเดียวกับคนเมืองไทยลื้อ มีถิ่นฐานอยู่ในรัฐฉานของประเทศพม่า เมืองหลวงอยู่ที่เชียงตุง ชนเผ่าไตรับประทานข้าวเหนียวเป็นอาหารหลักการแต่งกายผู้ชายนุ่งการเกง "เตี่ยวกี" สวมเสื้อมอฮอมหรือเสื้อคอกลมชาวโพกศรีษะ หญิงนุ่งซิ่นลายขวางสลับสีต่าง ๆ ต่อเชิงด้วยสีเขียวแก่ สวมเสื้อแขนกระบอก ป้ายข้างเรียกว่า "เสื้อแวบ" นิยมโผกศรีษะหรือเกล้าผมสูง ประดับปิ่นเงินหรืองาช้างคนไตนับถือศาสนาพุทธ (เถรวาท) ควบกับการนับถือผี และมีพิธีศาสนาพราหมณ์ร่วมด้วยแต่เนื่องจากไตอยู่ชิดกับพม่ามานาน จึงรับเอาวัฒนธรรมต่าง ๆ ของพม่าไว้มากคนไตได้แพร่ขยายจากรัฐฉานเข้ามาอาศัยปะปนกับชาวไทยมานานแล้วโดยเฉพาะในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ และเชียงราย ลักษณะการตั้งบ้านเรือนในประเทศไทยของคนไตอพยพคล้อนข้างจะถาวรและจึงเอาเมืองไทยเป็นบ้านเกิดเมืองนอนแล้ว โดยเฉพาะใน อ.แม่จัน จ.เชียงราย

3. ไทยลื้อ

เป็นคนไทยที่รับประทานข้าวเหนียวเป็นอาหารหลัก เรียกตัวเองว่าเป็นไตหรือไตลื้อ ถิ่นฐานเดิมอยู่ในแคว้นสิบสองปันนา ซึ่งอยู่ในภาคใต้ของมณฑลยูนาน ประเทศจีน มีเมืองหลวงชื่อเชียงรุ่ง ชายชาวไตเดิมไว้ผมยาวเรียกว่าหัวจุก นุ่งกางเกงขายาวกว้างกนลึกแบบเดียวกับไทยใหญ่ สวมเสื้อคอกลมแขนยาวผ่าอกติดกระดุมหรือใช้เชือกผูแทนนอมมอฮอมดำ หรือนิยมไว้ผมยาวเกล้ามวยสูงใหญ่โผกศรีษะด้วยผ้าขาวประดับด้วยปิ่นทองปิ่นเงินหรือช่อดอกไม้ สวมเสื้อสีดำ เอวลอยป้านปิดข้างทับกันเรียกว่า "เสื้อปั๊ดจาง" นุ่งซิ่นลวดลายริ้วขวางสีต่าง ๆ สลับกัน ต่อเชิงด้วยผ้าดำ ชาวไทยลื้อได้อาศัยอยู่ในอำเภอเชียงคำ เชียงม่วน และอำเภอปงจังหวัดพะเยา มานานกว่า 150 ปีมาแล้ว แม้ในปัจจุบันส่วนใหญ่การแต่งกายและดำเนินชีวิตแบบเดียวกันกับคนเมืองทั่ว ๆ ไป แล้วก็ตาม แต่ยังคงลักษณะของไทยลื้อไว้บ้าง เช่น การทอผ้าและทำเครื่องเงิน เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. จีนฮ่อ

เป็นชาวจีนแผ่นดินใหญ่ที่หนีการกวาดล้างของจีนคอมมูนิสต์ในปี พ.ศ. 2492 ส่วนใหญ่เป็นทหารในกองพลที่ 93 และ 193 ของจอมพลเจียงไคเช็ค รัฐบาลไทยได้ปลดอาวุธ กำหนดพื้นที่อาศัยไว้ใน 3 จังหวัด คือ แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ และเชียงรายในเชียงรายหมู่บ้านจีนฮ่อตั้งอยู่ในอำเภอต่าง ๆ ดังนี้ หมู่บ้านจีนฮ่อตั้งอยู่ในอำเภอต่าง ๆ ดังนี้ หมู่บ้านสันติคีรี ในดอยแม่สลอง ต.ป่าซาง อ.แม่จัน, หมู่บ้านห้วยไร ต.แม่คำ อ.แม่จัน, หมู่บ้านถ้ำ ต.โป่งผา อ.แม่สาย หมู่บ้านห้วยไคร อ.แม่สาย, บ้านแอบ อ.เชียงแสน, บ้านห้วยเวียง ต.เวียง อ.เชียงของและบ้านผาตั้ง อ.เชียงของ จีนฮ่อมีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมเหมือนคนจีนทั่วไป ส่วนใหญ่มีฐานะค่อนข้างดี ได้แพร่วัฒนธรรมบางส่วนให้ชุมชนใกล้เคียง เช่น โคมยี่เป็ง ที่ใช้แขวนประดับ อาคารในวันยี่เป็งนั้น ปัจจุบันได้รับเอารูปแบบบางประการของโคมไหว้พระจันทร์ของจีนฮ่อเข้าไว้ หรืออาหารของจีนฮ่อบางอย่างได้เป็นที่นิยมของคนเมือง และเป็นอาหารประจำถิ่นไปแล้ว คือ ข้าวซอย อันเป็นอาหารของจีนฮ่อซึ่งนับถือศาสนาอิสลาม

5. แม้วหรือม้ง

มีถิ่นเดิมอยู่ที่ราบมณฑลเกียงสี และยูนนานของจีน ประมาณร้อยกว่าปีที่ผ่านมา ชนเผ่ามงกว่า 80,000 คน ได้อพยพเข้ามาอยู่ในบริเวณจังหวัดตาก เชียงใหม่ เชียงราย และน่าน บางส่วนยังเคลื่อนย้ายมาในจังหวัดกำแพงเพชร และเลยอีกด้วยมักจะตั้งชุมชนอยู่บนภูเขาสูง ๆ ห่างจากชาวเขาเผ่าอื่น ๆ ส่วนมากนิยมตั้งบนยอดเขาและปลูกบ้านเป็นโรงครอบคลุม หลังคามุงด้วยไม้ไผ่ผ่าซีกหรือหญ้าคา ม้งอาจแยกเป็น 2 ประเภท คือ ม้งขาวและม้งน้ำเงิน โดยแยกตามลักษณะการแต่งกาย

6. เย้า

มีถิ่นเดิมอยู่ในตอนกลางของจีน มาก่อนคริสตกาลเป็นเวลาประมาณ 2,500 ปี จึงมีภาษาพูดและเขียนคล้ายภาษาจีนกลาง ชาวเย้าเป็นชาวเขาที่มีวัฒนธรรมและการศึกษาดีกว่าเผ่าอื่น ๆ เย้ารักษาความสะอาด ชอบอาบน้ำและซักเสื้อผ้าอยู่เสมอ เย้าเรียกตัวเอง "เมี่ยน" มักตั้งหลักแหล่งเป็นหมู่บ้านอยู่ตามไหล่เขา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่มีพื้นที่เหมาะแก่การเพาะปลูก ปัจจุบันสันนิษฐานว่ามีชนเผ่าเย้าประมาณ 4 ล้านคน อาศัยในบริเวณที่ราบสูงยูนนานของจีน เวียดนาม ลาว และไทย เย้าได้เคลื่อนย้ายเข้าสู่ประเทศไทยโดยผ่านลาว เมื่อประมาณร้อยกว่าปีที่ผ่านมา ในประเทศไทยมีเย้าอยู่ประมาณ 21,000 คน

7. อีก้อ

เรียกว่าตัวเองว่าอะข่า เป็นชาวเขาที่อพยพจากพม่า มีประมาณ 10,200 คน อาศัยอยู่ทางตอนเหนือของเชียงราย อะข่าในประเทศส่วนนี้เป็นพวก "เยอดงข่า" อพยพมาจากรัฐฉานของพม่า เมื่อประมาณ พ.ศ. 2475 มาตั้งรกรากตามป่าเขาใกล้อำเภอแม่สาย ส่วนพวก "คูมาข่า" ได้มาประเทศไทยประมาณ 60 ปีมาแล้ว โดยอาศัยอยู่ในบริเวณอำเภอแม่จันและแม่สาย อะข่าเป็นชาวที่นับถือผีเพียงอย่างเดียว ทุกหมู่บ้านจะมี "ประตูผี" เป็นที่สิงสถิตของผีประจำหมู่บ้าน อีก้อจะสร้างประตูใหม่ซ้อนประตูเก่าทุก ๆ ปี ปีละ 1 ประตู ทำให้ทราบอายุของหมู่บ้านได้ ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 20 เมตร มีลานกว้างเรียกว่า "ลานสาวกอด" เป็นสถานที่สำหรับหนุ่มสาวมาเกี้ยวพาราสีและสนุกสนานกัน

8. มูเซอ

เรียกตัวเอง "ลาฮู" มูเซอในประเทศไทยมี 3 กลุ่ม คือ มูเซอแดง มูเซอดำ และมูเซอกุย ต่างอพยพเข้ามาจากพม่า มีจำนวนประมาณ 17,000 คน บ้านของมูเซอมีลักษณะต่างจากชาวเขาเผ่าอื่น ๆ คือ เป็นบ้านยกพื้นสูง มีใต้ถุนพื้นและฝาเป็นไม้ไผ่ หลังคามุงหญ้าคาหรือแฝก มีระเบียงบ้าน

9. กะเหรี่ยง หรือยาง

เรียกตัวเองว่า "ปากะยอ" ในบรรดาชาวเขาในประเทศไทย กะเหรี่ยงนับว่ามีมากที่สุด มีทั้งในภาคเหนือและกลางไม่ต่ำกว่า 1 แสนคน กะเหรี่ยงอพยพเข้ามาประเทศไทยประมาณ 200 กว่าปีมาแล้ว นิยมตั้งบ้านเรือนอยู่ตามที่ราบหุบเขาบ้านกะเหรี่ยงจะยกพื้นสูงประมาณ 1 เมตร ปลูกติดกันเป็นแถว หลังคามุงแผกคุมต่ำจนเกือบติดดิน กะเหรี่ยงที่ราบหรือภาษาเหนือว่า "ยางเชียง" ส่วน-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใหญ่นับถือศาสนาพุทธ พราหมณ์ และศาสนาคริสต์ ส่วนพวกที่อยู่ตามป่าเขาลึก ๆ นับถือผีอย่างเดียวเรียกว่ายางคอยและยางป่า

10 ลีซอ

เป็นชาวเขาที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยเมื่อประมาณ 60 ปีมาแล้ว ทางด้านชายแดนที่ติดกับลาว มาตั้งรกรากอยู่บริเวณระหว่างเชียงรายถึงแม่ฮองสอน มีทั้งหมดประมาณ 12,000 คน ลีซอเป็นชนเผ่านักรบที่กล้าหาญ สามารถใช้ชีวิตร่วมกับสังคมหลายชนชาติได้ดี ลีซอจึงรู้จักหลายภาษาทั้งคำเมือง ไทยใหญ่ จีนฮ่อ มูเซอ และอีก้อ หนุ่มสาวชาวลีซอจะพบปะแสดงความรักกันที่ครกกระเดื่องตำข้าวกลางลานบ้านในยามค่ำคืน ถ้ารักใครฝ่ายชายก็จะพอกคำไลให้ฝ่ายหญิงคล้อง ซึ่งถือเป็นการหมั้นก่อนการสู่ขออีกครั้งหนึ่ง ลีซอจะตั้งบ้านเรือนกระจายอยู่ทั่วไปในจังหวัดเชียงราย พะเยา แม่ฮองสอน ตาก และพิษณุโลก บางครั้งก็ตั้งบ้านเรือนปนอยู่กับชาวเขาเผ่าอื่น ๆ

3.3.3.3 ปริมาณนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

จากรายงานโครงการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย ซึ่งจัดทำโดยสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ได้พยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ไปท่องเที่ยวยังจังหวัดต่าง ๆ ในปี 2530 มีนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 16,215,300 คน นักท่องเที่ยวเหล่านี้ได้มีการกระจายตัวเดินทางไปยังจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย โดยจังหวัดเชียงใหม่มีส่วนแบ่งมากที่สุดถึงร้อยละ ,4.61 จังหวัดเชียงรายมีส่วนแบ่งร้อยละ 1.86 พบว่ามีนักท่องเที่ยว

ตารางที่ ...12... แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศที่มายังจังหวัดเชียงราย

จังหวัด	นักท่องเที่ยวชาวไทย (คน)	นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ (คน)	รวม (คน)
เชียงราย	802,630	58,254	860,884

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

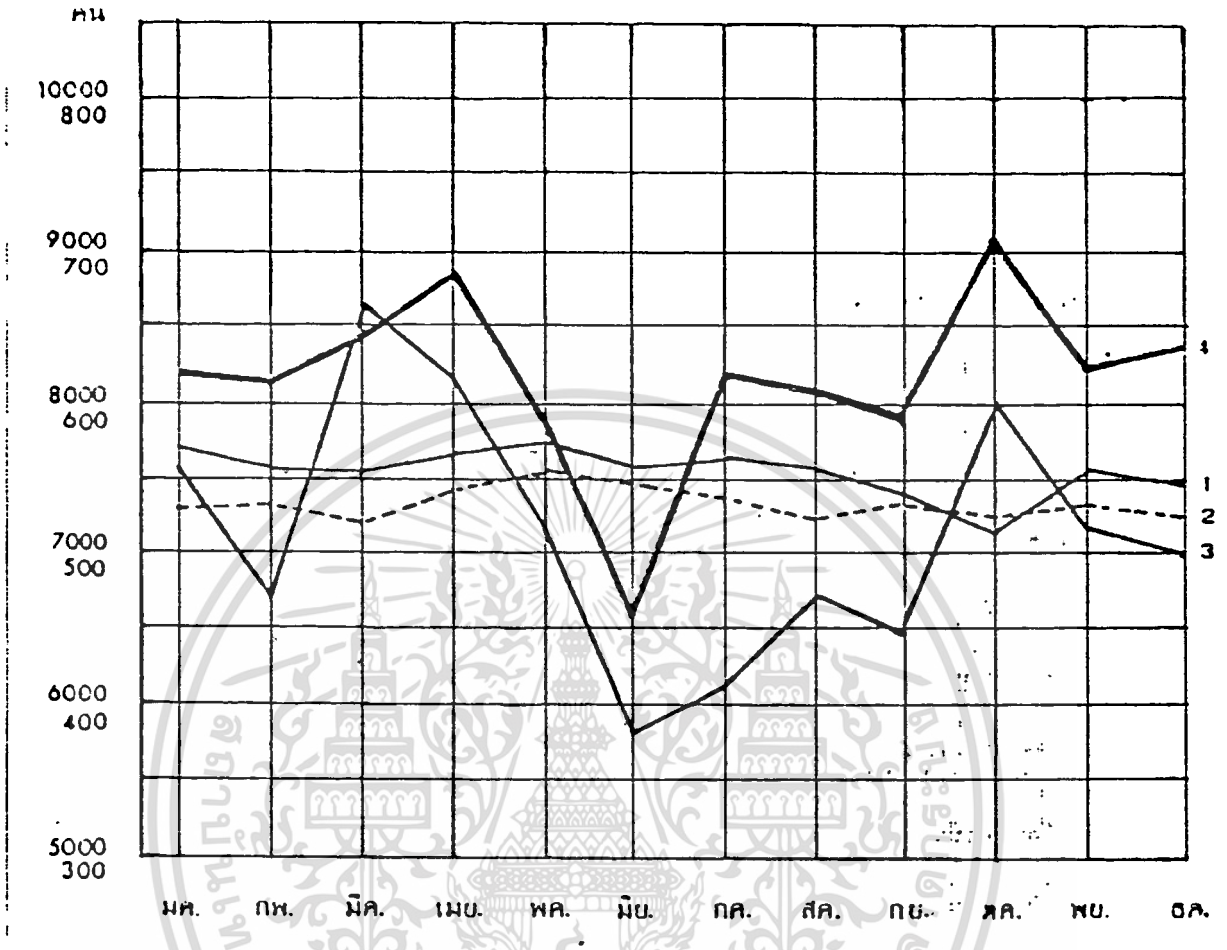

การสำรวจเบื้องต้นเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว เชียงราย-พะเยา กองวางแผนโครงการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	
แผนภูมิ ที่ 5	แสดง จำนวนผู้เดินทางเข้ามายังจังหวัดเชียงรายของแต่ละเดือนปี 2524 1 จำนวนผู้โดยสารที่เดินทางจาก กทม.เข้าสู่จังหวัดเชียงราย ปี 2524 2 จำนวนผู้โดยสารที่เดินทางจากต่างจังหวัดเข้าสู่จังหวัดเชียงราย ปี 2524 3 จำนวนผู้เดินทางโดยเครื่องบินไป จังหวัดเชียงราย ปี 2524 4 จำนวนผู้เข้าพักโรงแรมจังหวัดเชียงราย ปี 2524

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

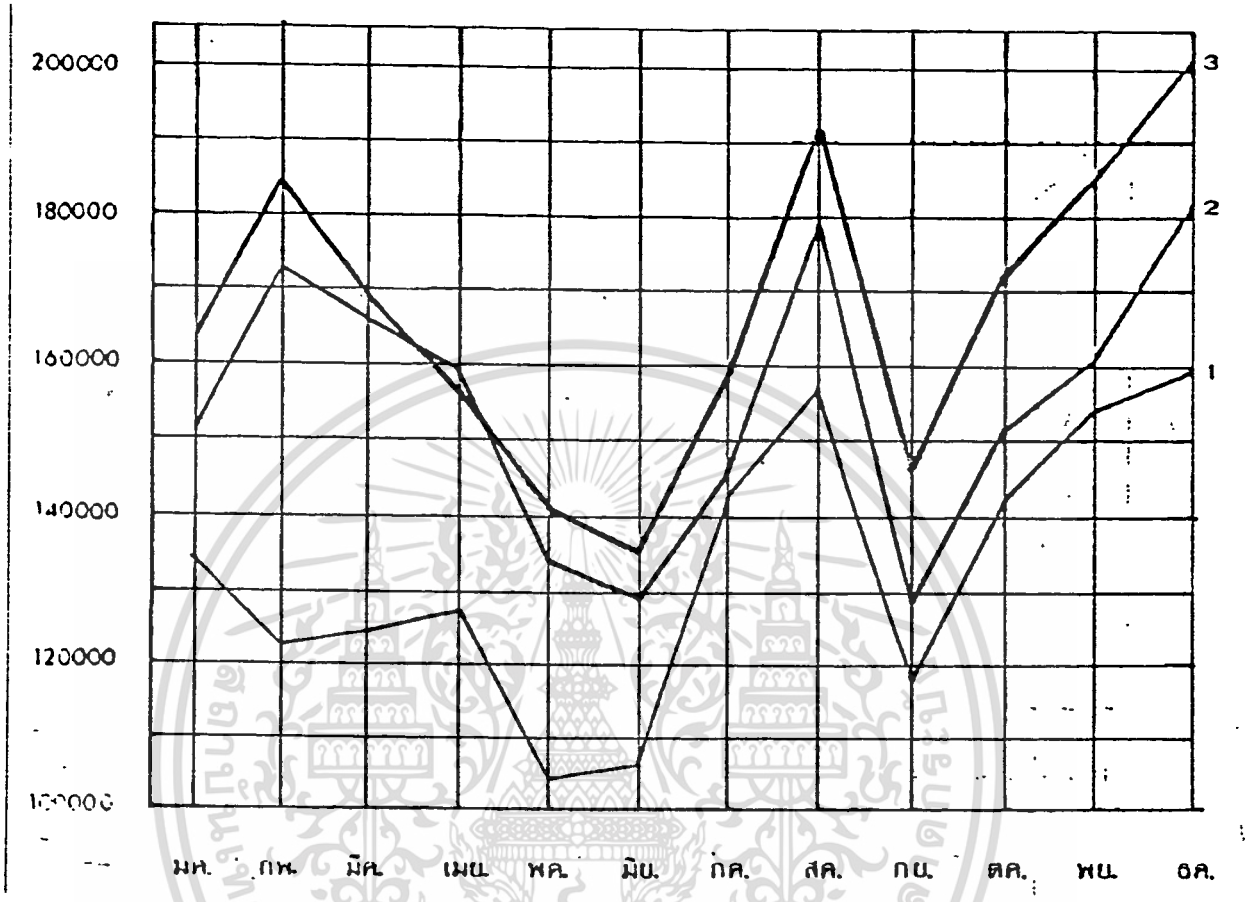

การสำรวจเบื้องต้นเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว กองวางแผนโครงการ	เชียงราย-พะเยา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
แผนภูมิที่ 16	แสดง จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เข้ามายังประเทศไทยแต่ละเดือน ช่วงปี 2522–2524 1 ปี 2522 2 ปี 2523 3 ปี 2524

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3.3.4 ประเพณีของท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย

จังหวัดเชียงรายเป็นดินแดนเก่าแก่ มีอารยธรรมเจริญรุ่งเรืองมาก่อนสมัยสุโขทัย เป็นการก่อร่างของวัฒนธรรมส่วนใหญ่ของอาณาจักรลานนา-ไทย กาลเวลาในอดีตที่ผ่านมาเป็นเวลายาวนาน ก่อให้เกิดการความเจริญและสะสมคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์พิเศษแตกต่างจากภาคและชนพื้นเมืองอื่น ๆ ของไทย ที่สำคัญยิ่งก็คือก่อให้เกิดเป็นวิถีปฏิบัติยึดมั่นเป็นประเพณีประจำท้องถิ่น ประพฤติสืบต่อกันมาช้านาน นับได้ว่าเป็นคุณค่ามรดกของชาติซึ่งทุก ๆ คนในชาติจะมีความภูมใจในประเพณีต่าง ๆ เหล่านี้ที่แสดงออกให้เห็นถึงวัฒนธรรมหลักประจำถิ่นของลานนาไทย ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบของประเพณีเหล่านี้คืออิทธิพลทางพุทธศาสนา ศาสนาพราหมณ์ และความเชื่อเดิมของชนชาติไทย เช่น การนับถือผีบรรพบุรุษ เป็นต้น นอกจากนี้ชนกลุ่มน้อยเผ่าต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ตามเทือกเขาต่าง ๆ ในเชียงราย พะเยาต่างก็มีประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนเองอีกมากมาย ดังนั้น ในที่นี้จะกล่าวถึงประเพณีที่สำคัญ ๆ เท่านั้น โดยแยกเป็นประเพณีประจำปี และประเพณีทั่วไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประเพณีประจำปี

1. ตานก๋วยสลากหรือทานข้าวสลาก หมายถึงประเพณีถวายสลากภัต อันเป็นที่นิยมของชาวเหนือโดยทั่วไป เริ่มในวันเพ็ญเดือน 12 เหนือ (กันยายน) ถึง 1 ค่ำ เดือนเกี๋ยวดับ (ตุลาคม) เป็นประเพณีประจำฤดูฝน ถวาย สลากภัตแด่พระภิกษุสามเณรในระหว่างเข้าพรรษา

2. งานยี่เป็ง (ลอยไฟ), งานลอยกระทง ตรงกับวันเพ็ญเดือนยี่ (พฤศจิกายน) งานนี้มี 2 วัน คือ วันขึ้น 15 ค่ำ และวันแรม 1 ค่ำ เรียกวันยี่เป็ง คืนวันที่ 15 ค่ำเป็นวันลอยกระทงเล็ก คืนวันแรม 1 ค่ำเป็นวันลอยกระทงใหญ่

3. ปอยหลวง เป็นการทำบุญใหญ่ กระทำในเดือนห้าถึงเดือนแปด (กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม) ภายหลังการเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว ปอยหลวงจัดครั้งละ 3 – 7 วัน มีการแห่เครื่องไทยทาน ทำเป็นคานหาม ปอยหลวงนับเป็นงานใหญ่ที่รวมเอากิจกรรมบันเทิง และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของภาคเหนือไว้มากที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ปอยน้อยหรือปอยบวชลูกแก้ว เป็นประเพณีบวชพระหรือบวชเณร มักจัดตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์เป็นต้นไป

5. ฟ้อนผี จัดปีละครั้งประมาณช่วงเดือนห้าถึงเดือนหก (กุมภาพันธ์ – มีนาคม) จัดครั้งละประมาณ 3 วัน แต่มีเฉพาะหมู่บ้านที่นับถือผีฟ้อนเท่านั้น เป็นประเพณีสังเวยผีบรรพบุรุษที่เป็นผีฟ้อนประจำทุกปี หรือในโอกาสพิเศษที่มีผู้บนผีฟ้อนไว้

6. สงกรานต์ เป็นการเฉลิมฉลองวันขึ้นปีใหม่ทางจันทรคติของไทย ประเพณีสงกรานต์เป็นประเพณีเก่าแก่ วันงานตามประเพณีมี 4 วัน คือ 13 เมษายน – วันว่างขานตลอง 14 เมษายน – วันเนาหรือวันดา 15 เมษายน – วันพระยาวัน หรือวันเถลิงศก 16 เมษายน – วันปากปี

7. งานลิ้นจี่เชียงราย ถือเป็นวันเกษตรของจังหวัดมีการจัดกระบวนแห่รถตกแต่งด้วยลิ้นจี่มีการออกร้านของหน่วยราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเกษตร จัดงานในบริเวณตัวอำเภอเมืองเชียงราย เริ่มงานประมาณกลางเดือนพฤษภาคมของทุกปี

<u>ประเพณีทั่วไป</u>

1. กินแขก เป็นพิธีแต่งงานของทางภาคเหนือ คำว่ากินแขกแปลว่าเชิญแขกมากินเลี้ยงก่อนการแต่งงานจะมีการเจรจาตกลงกันระหว่างฝ่ายเจ้าบ่าวและเจ้าสาวเรียกว่าจ๋า หลังจากตกลงกันได้แล้ว เจ้าบ่าวจะต้องจัดผ้าไหว้ ข้าวปลาอาหาร สุรา มาเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษที่บ้านเจ้าสาวเพื่อเป็นการบอกกล่าว เรียกว่าไหว้ผี

2. อยู่ข่วงหรืออยู่นอก เป็นประเพณีอีกอย่างหนึ่งที่เปิดโอกาสให้คนหนุ่มสาวจะได้รู้จักกันและกัน เพื่อช่วยในการตัดสินใจในการเลือกคู่ครอง

3. สืบชะตา เป็นประเพณีโบราณของชาวล้านนา เป็นพิธีที่กระทำเพื่อความศิริมงคลและเจริญรุ่งเรือง ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาพราหม์ แต่ผู้ประกอบพิธีเป็นพระสงฆ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. สู่ขวัญ, เรียกขวัญ, รับขวัญ

สู่ขวัญ – กระทำเมื่อบุคคลหายจากเจ็บป่วย โดยจัดพานบายสี ขนาดใหญ่เล็กตามฐานะประกอบด้วยดอกไม้ ขนมนมเนย อาหารผลไม้

เรียกขวัญ – กระทำเมื่อเด็ก ๆ ได้รับความตกใจจากที่ใดที่หนึ่ง หรือ ผู้เจ็บป่วย โดยมีการเชิญขวัญมาในขันพร้อมบายศรี จากนั้นทำพิธีสู่ขวัญผูกข้อมือต่อไป

รับขวัญ – กระทำเมื่อแขกมาเยือน พิธีคล้ายการสู่ขวัญ แต่มีการจัดขบวนแห่ ช่างฟ้อน

5. ขึ้นท้าวทั้งสี่ คือ การถวายเครื่องสังเวยแด่ท้าวจัตุโลกบาล เทพยดาอารักษ์และแมรณี

6. สู่งแถน เป็นพิธีถวายเครื่องเซ่นสรวงบูชาต่าง ๆ แด่ "แถน" ซึ่งเรียกว่าย่าแถนคือเทพเจ้าองค์หนึ่งซึ่งส่งให้บุคคลแลละคนมาเกิด

7. แข่งกลองหลวง หลองหลวงเป็นกลองโบราณขนาดใหญ่ของภาคเหนือ มีกมีประจำทุกวัดสำหรับใช้ในงานบุญต่าง ๆ

8. แข่งบอกไฟ ชาวบ้านจัดขบวนแห่บอกไฟมาชุมนุมที่วัดเพื่อแข่งขันกันว่าบอกไฟใครจะขึ้นได้สูงกว่ากัน นิยมจัดกันในคืนเดือนเพ็ญ

9. เฮือนเย็น เป็นพิธีศพ เฮือนแปลว่าเรือน เฮือนเย็นหมายถึงบ้านที่มีคนตาย ทางเหนือไม่นิยมนำศพไปฝากวัด ส่วนมากจะเก็บไว้ที่บ้าน 7 หรือ 15 วัน

10. ปอยเข้าสงฆ์ เป็นพิธีการอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตายที่เกิดจากการคลอดบุตร ซึ่งถือว่ามีบาปกรรมมาก

11. ลงเจ้านาย เป็นพิธีรางของภาคเหนือมีลักษณะพิธีและวัตถุประสงค์เหมือนภาคกลาง

ประเพณีของเชียงรายประเภทที่เป็นงานบรรเทิง เช่น งานยี่เป็ง ลอยกระทง วันสงกรานต์ ปอยกลวง มีโอกาสและความเป็นไปได้ที่จะแสวงหาวิธีการที่ประ–

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทับใจต่อนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศ ต่างถิ่นได้มาก และกิจกรรมที่อาจแสดงถึงความมีน้ำใจอันงดงามของภาคเหนือก็ได้แก่ การสู่ขวัญ รับขวัญ หรือสืบชะตา งานประเพณีต่าง ๆ เหล่านี้จะมีส่วนช่วยเป็นสิ่งดึงดูดในนักท่องเที่ยวได้มาก ถ้าได้รับการพัฒนาและส่งเสริมมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อจะได้เสริมกับทรัพยากรตามธรรมชาติที่มีอยู่แล้วให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนั้น จึงขอสรุปเวลาที่งานประเพณีเหล่านี้ได้มีขึ้น โดยดูจากตาราง–ต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เดือน / กิจกรรม	อ้าน ทค.	ยี่ พย.	สาม ธค.	สี่ มค.	ห้า กพ.	หก มีค.	เจ็ด เมย.	แปด พค.	เก้า มิย.	สิบ กค.	สิบเอ็ด สค.	สิบสอง กย.
ประเพณีประจำปี	ทานก๋วยสลาก	ยี่เป็งลอยไฟ				ปอยหลวง ปอยน้อย (บวชลูกแก้ว)						ทานก๋วยสลาก
ประเพณีทั่วไป		กินแขกแข่งบอกไฟ	เลี้ยนเย็นสู่ขวัญ	เรียกขวัญ	ฟ้อนผีอยู่ข่วงรับขวัญ		สงกานต์ส่งแกนลงเจ้านาย	งานลิ้นจี่เชียงรายขึ้นเท้าวทั้งสี่สิลชะตา		แข่งกลองหลวงปอยเข้าสงฆ์		
หมายเหตุ ทางเหนือนับเดือนเร็วกว่าภาคกลาง เดือน												

ตารางที่....13.... แสดงระยะเวลาของประเพณีต่าง ๆ

3.4 การศึกษาข้อมูลและรวบรวมข้อมูลด้านกายภาพ

3.4.1 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านกายภาพของภาคเหนือ

3.4.1.1 ที่ตั้ง ภาคเหนือตอนบนตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 17 ถึง 21 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 97 ถึง 102 องศาตะวันออก ประกอบด้วย 8 จังหวัด คือ เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอน แพร่ น่าน เชียงราย และพะเยา มีเนื้อที่รวมกันทั้งสิ้นประมาณ 85,852 ตารางกิโลเมตร หรือ 53,657,661 ไร่[1] คิดเป็นร้อยละ 50.6 ของพื้นที่ทั้งหมดของภาคเหนือ มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดสหภาพพม่า และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศตะวันออก	ติดสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศตะวันตก	ติดสหภาพพม่า
ทิศใต้	ติดภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย

3.4.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิภาคที่จัดอยู่ในภาคเหนือตอนบน ได้แก่ บริเวณที่มีระดับความสูงเฉลี่ยสูงกว่า 600 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล เทือกเขามีความสูงเฉลี่ยมากกว่า 1,200 เมตรจากระดับน้ำทะเล และมีความสูงเหนือก้นร่องน้ำ มากกว่า 600 เมตร พื้นที่ของภาคประมาณสามในสี่ส่วนเป็นภูเขาและที่สูง ที่เรียกว่า ที่ดินภูเขา (Mountainous Land) มีความลาดชันเกินกว่าร้อยละ 10 ภูมิประเทศตั้งแต่จังหวัดแม่ฮ่องสอนไปจนจดจังหวัดน่านเป็นภูเขา วางตัวในแนวเหนือใต้สลับกับที่ราบในหุบเขา (River Valley)[2]

เทือกเขาที่สำคัญในภาคเหนือตอนบนส่วนใหญ่ มีความสูงโดยเฉลี่ยประมาณ 1,200 เมตร ตกระดับน้ำทะเล เทือกเขาที่สำคัญได้แก่

---

[1] บุญชนะ กลุมคำสอน, ธงชัย จารุพันธ์, การวิจัยและศึกษาสภาพความเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าไม้ในภาคเหนือด้านภาพกาวเทียม (กรุงเทพมหานคร กรมป่าไม้, 2524) หน้า 9

[2] เรื่องเดียวกัน

เอกสารนี้สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 1...7.... แสดงลักษณะภูมิประเทศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 8 ลักษณะพื้นผิว

ที่ราบ ความสูงเหนือกับร่องน้ำไม่ใหญ่ 30 เมตร ความลาดชันน้อยกว่า 2 %

ที่สูงต่ำๆ ความสูงเหนือกับร่องน้ำ 30–150 เมตร ความลาดชัน 2 – 10 %

ภูเขา ความสูงเหนือกับร่องน้ำไม่ใหญ่ 150–600 เมตร ความลาดชัน 10 – 30 %

ภูเขาสูง ความสูงเหนือกับร่องน้ำมากกว่า 600 เมตร ความลาดชันมากกว่า 30 %

ที่มา สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์แห่งประเทศไทย

..—..— เส้นเขตจังหวัด ⓒ ที่ตั้งจังหวัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. เทือกเขาแดนลาว

2. เทือกเขาขุนตาล

3. เทือกเขาหลวงพระบาง, และเทือกเขาเพชรบูรณ์

4. เทือกเขาถนนธงชัย

ภูเขาในบริเวณนี้เป็นแหล่งกำเนิดของป่าไม้อันมีค่าทางเศรษฐกิจ และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ที่สำคัญ คือ ปิง วัง ยม น่าน ซึ่งบางส่วนของสองฝั่งแม่น้ำเหล่านี้เป็นที่ราบระหว่างภูเขาอันอุดมสมบูรณ์ (แผนภาพที่ 8)

ลักษณะพื้นที่ของภาคเหนือตอนบน แบ่งออกได้ 3 ลักษณะ (แผนภาพที่ 8) คือ

ก. LOW LAND

ได้แก่บริเวณที่มีความสูงไม่เกิน 1,000 เมตรจากระดับน้ำทะเลน้อยกว่า 5 องศา เกิดจากมูลดินที่น้ำพัดมาทับถมกันจึงมีความอุดมสมบูรณ์สูง สามารถทำการเพาะปลูกได้ดี

ข. UP LAND

ได้แก่ บริเวณพื้นที่มีลักษณะเป็นเนินเขาผสมที่ราบสูง ๆ ต่ำสลับกัน มีความสูงไม่เกิน 700 เมตรจากระดับน้ำทะเล มีความลาดชันมากกว่า 5 องศา แต่ไม่เกิน 20 องศา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้ผลัดใบ

ค. HIGH LAND

ได้แก่บริเวณที่มีความสูงเกินกว่า 1,000 เมตร จากระดับน้ำทะเล มีความลาดชัน 20 องศาขึ้นไป พื้นที่บริเวณนี้มีอุณหภูมิต่ำแต่มีความชื้นสูง ปกคลุมด้วยป่าเขียวชอุ่มตลอดปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4.1.3 แม่น้ำ เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขามีป่าไม้ปกคลุมหนาแน่นจึงเป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธาร และแม่น้ำสายสำคัญในภาคเหนือตอนบน (แผนภาพที่ ... 9 ....) ได้แก่ แม่น้ำปิง, วัง, ยม, น่าน, กก, อิง, ปาย, กวง เป็นต้น

3.4.1.4 ลุ่มน้ำ ตามริมฝั่งของแม่น้ำต่าง ๆ ในภาคเหนือตอนบนจะมีที่ราบริมฝั่งแม่น้ำซึ่งเป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์เหมาะสมกับการเกษตร ลุ่มน้ำที่สำคัญ (แผนที่ 9 และตารางที่ 9)

1) ลุ่มน้ำปิง [1] มีเนื้อที่ประมาณ 26,262 ตร.กม. เป็นที่ตั้งของจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน เป็นลุ่มน้ำที่อุดมสมบูรณ์

2) ลุ่มน้ำวัง มีเนื้อที่ประมาณ 10,708 ตร.กม. เป็นที่ตั้งของจังหวัดลำปาง

3) ลุ่มน้ำยม มีเนื้อที่ประมาณ 13,989 ตร.กม. เป็นที่ตั้งของจังหวัดแพร่ พื้นที่ลุ่มน้ำยมมีปัญหาคือ การบุกรุกทำลายป่าเศรษฐกิจเพื่อเป็นแหล่งทำกินของชาวพื้นที่ราบ ทั้งที่ยังมีพื้นที่ลุ่มน้ำพอที่จะขยายทำการเพาะปลูกได้อีก

4) ลุ่มน้ำน่าน มีเนื้อที่ประมาณ 13,157 ตร.กม. เป็นที่ตั้งของจังหวัดน่านและพะเยา ลุ่มน้ำน่านไม่ค่อยอุดมสมบูรณ์มากนัก เพราะความลาดชันของพื้นที่ และมีปัญหาบุกรุกทำลายป่า

5) ลุ่มน้ำโขง มีเนื้อที่น้ำท่วมถึงประมาณ 3,625 ตร.กม. เป็นที่ตั้งของจังหวัด เชียงราย และพะเยา สามารถทำการเพาะปลูกพืชได้ดี เป็นแหล่งเกษตรกรรมที่สำคัญของภาคเหนือ

---

[1] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, รายงานผลการวิเคราะห์การเกษตร การใช้ที่ดิน แหล่งน้ำป่าไม้ (กรุงเทพมหานคร : กองวางแผนภาค, 2521), หน้า 22.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

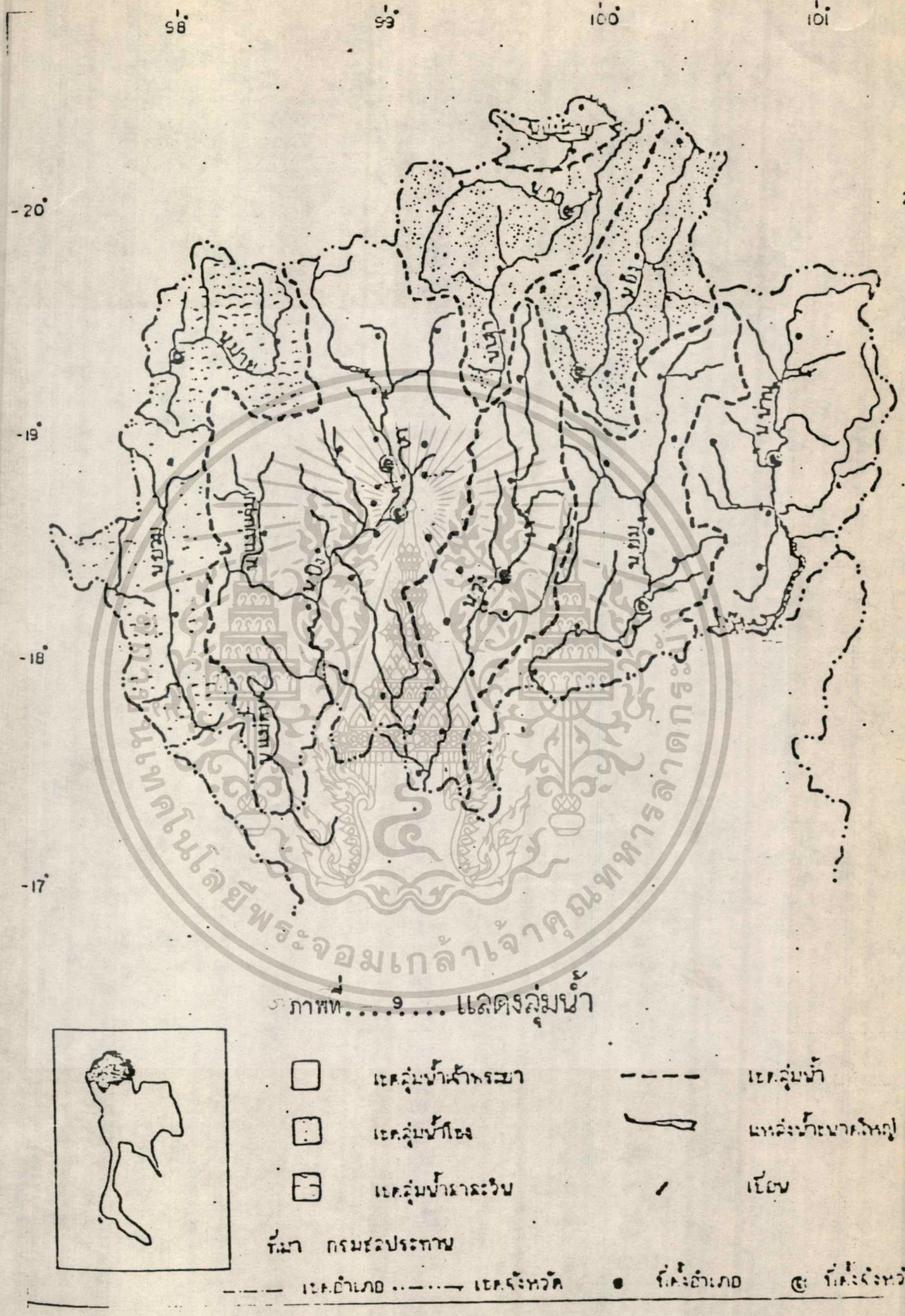

ภาพที่ ... 9 ... แสดงลุ่มน้ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4.1.5 <u>ลักษณะภูมิอากาศ</u>

ภาคเหนือตอนบนมีฤดูที่เด่นชัดอยู่ 3 ฤดูดังนี้ [1]

– ฤดูฝน เริ่มประมาณเดือนกันยายน เป็นระยะฝนตกชุก ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ สถิติน้ำฝนเฉลี่ยปีหนึ่งประมาณ 1200 มิลลิเมตร

– ฤดูหนาว เริ่มประมาณเดือนตุลาคมไปจนถึงเดือนกุมภาพันธ์ โดยได้รับอิทธิพลของความกดอากาศสูงตอนเหนือของประเทศจีน

– ฤดูร้อน เริ่มประมาณเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม ได้รับอิทธิพลจากลมตะวันออกหรือตะวันออกเฉียงใต้จากทะเลจีนใต้

3.4.1.6 <u>อุณหภูมิ ปริมาณน้ำฝนและปริมาณความชื้นสัมพันธ์</u>

– <u>อุณหภูมิ</u> ภาคเหนือตอนบนมีอุณหภูมิต่ำและมีความชื้นตลอดปี สามารถใช้ให้เกิดประโยชน์ ด้านการเกษตรได้

– ปริมาณน้ำฝน ภาคเหนือตอนบนเป็นภูมิภาคที่ได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และพายุดีเปรสชั่น–ต่าง ๆ น้อยมาก ลักษณะการกระจายของฝนปริมาณฝนส่วนใหญ่จะตกในช่วง 4 เดือนแรกของปี คือเดือน พฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม ซึ่งอาจเกิดปริมาณไหลบ่า (RUN OFF) ในฤดูฝนมากเกินไป

---

[1] วันทนีย์ ศรีรัฐ, รัชนี กิตติกุล, <u>ภูมิศาสตร์ประเทศไทย</u> (กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง), หน้า 23.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

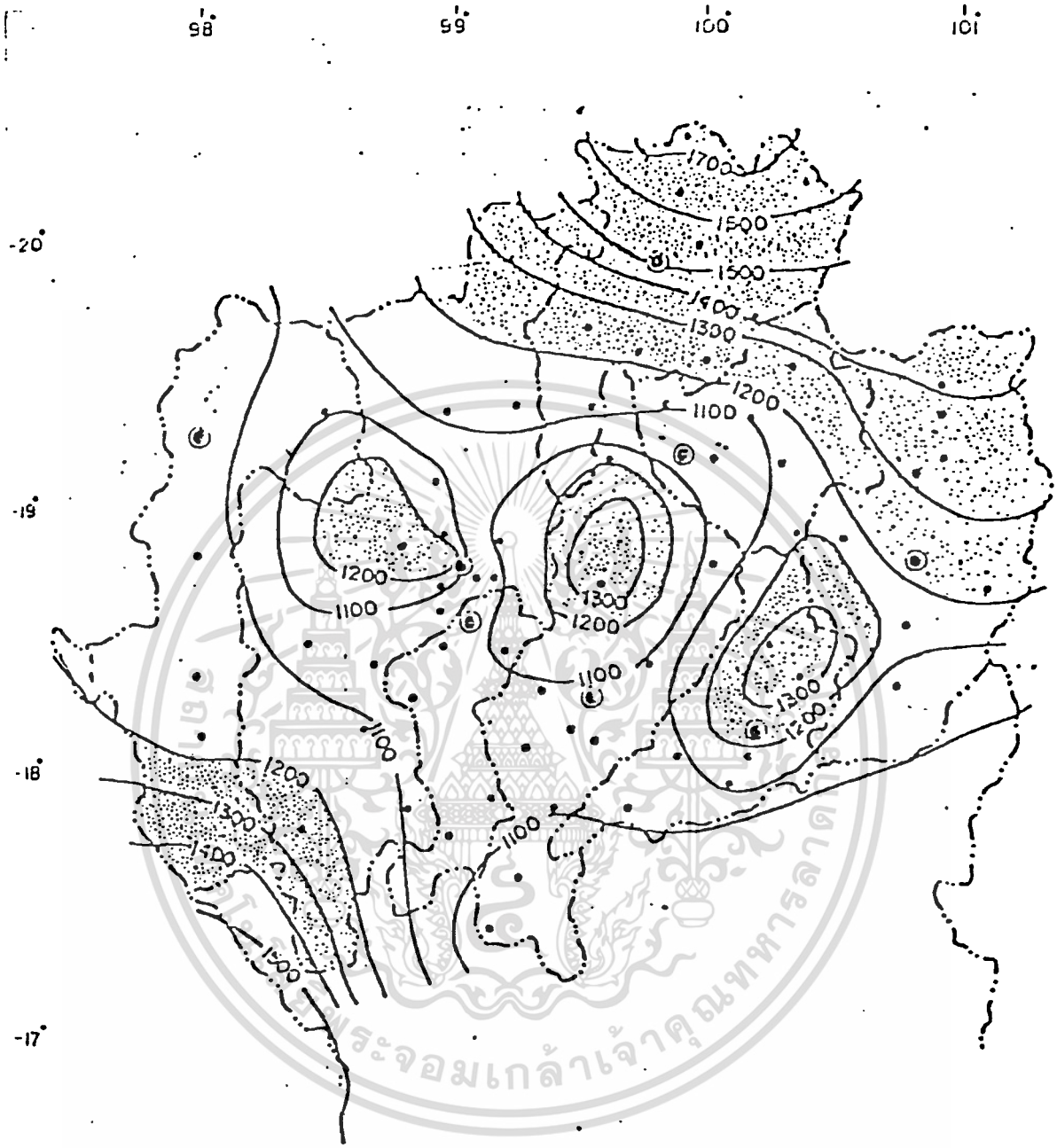

ภาพที่ ...10... แสดงปริมาณน้ำฝน

—1200— เส้นไอโซไฮเอตแสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายปี (มิลลิเมตร)

บริเวณที่มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปีน้อยกว่า 1200 มิลลิเมตร ซึ่งเหมาะสมต่อการเพาะปลูก

ที่มา กรมอุตุนิยมวิทยา

..... เส้นแสดงจังหวัด (●) ที่ตั้งจังหวัด • ที่ตั้งอำเภอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

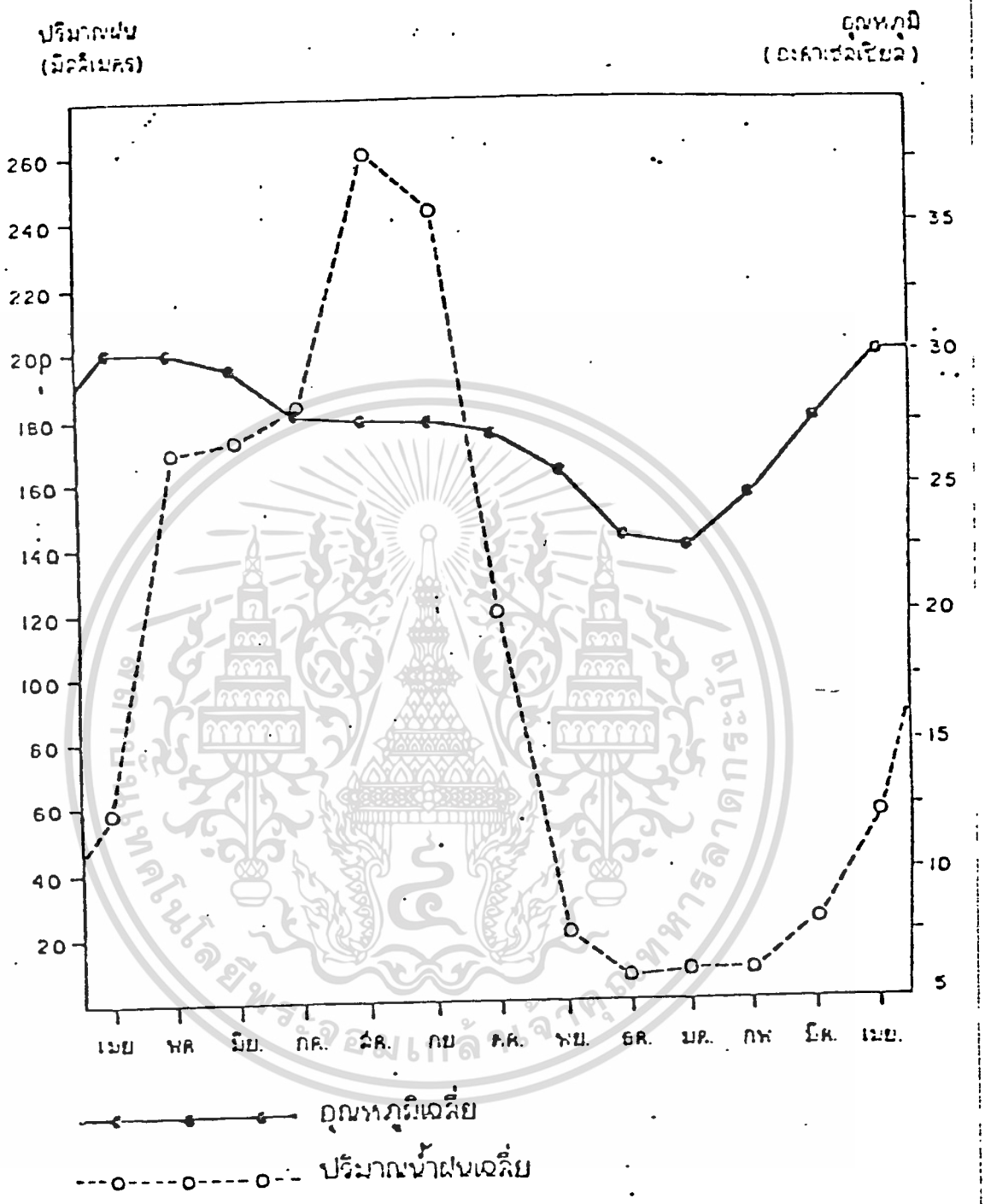

ที่มา กรมอุตุนิยมวิทยา อ้างถึงที่ 2

ภาพที่ ... แสดงอุณหภูมิปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความชื้นสัมพันธ์ ซึ่งปริมาณค่าความชื้นสัมพันธ์มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ลักษณะความชื้นพอสรุปได้ ดังนี้

ความชื้นสัมพันธ์	เฉลี่ยตลอดปีร้อยละ	80.99
	สูงสุดในเดือนกันยายน ร้อยละ	83.50
	ต่ำสุดในเดือนมีนาคม ร้อยละ	58.36

3.4.1.7 สมรรถนะของดิน

ดินเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญทางการเกษตรกรรม สมรรถนะของดินจะแสดงศักยภาพในการผลิตทางการเกษตร สำหรับภาคเหนือตอนบนพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและป่าไม้ ที่ดินเหมาะสำหรับการทำเกษตร โดยกรมพัฒนาที่ดินได้จำแนกดินตามความเหมาะสมในการใช้เป็นชั้นสมรรถนะดิน (LAND CAPIBILITY CLASSES)

1) ชั้นสมรรถนะดินที่มีศักยภาพในการผลิตทางการเกษตรกรรมสูง ลักษณะเป็นดินเหนียว เหมาะสมกับการปลูกข้าว มีพื้นที่ประมาณ 4,300.09 ตร.กม.

2) ชั้นสมรรถนะที่มีศักยภาพในการผลิตทางเกษตร-กรรมสูงกลาง ลักษณะเป็นดินร่วนปนดินเหนียว เหมาะกับการปลูกข้าว มีพื้นที่ประมาณ 2,491.6 ตร.กม.

3) ชั้นสมรรถนะดินที่มีศักยภาพในการผลิตทางการเกษตรกรรมปานกลาง ลักษณะเป็นดินร่วนหรือดินทราย มี พ.พ.ประมาณ 912.3 ตร.-กม.

4) ชั้นสมรรถนะที่มีศักยภาพในการผลิตทางการเกษตรกรรมต่ำ ลักษณะเป็นดินหลาย ๆ ชนิดปะปนกัน ไม่เหมาะสำหรับการทำเกษตรกรรม-มีพื้นที่ประมาณ 63,859.63 ตร.กม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

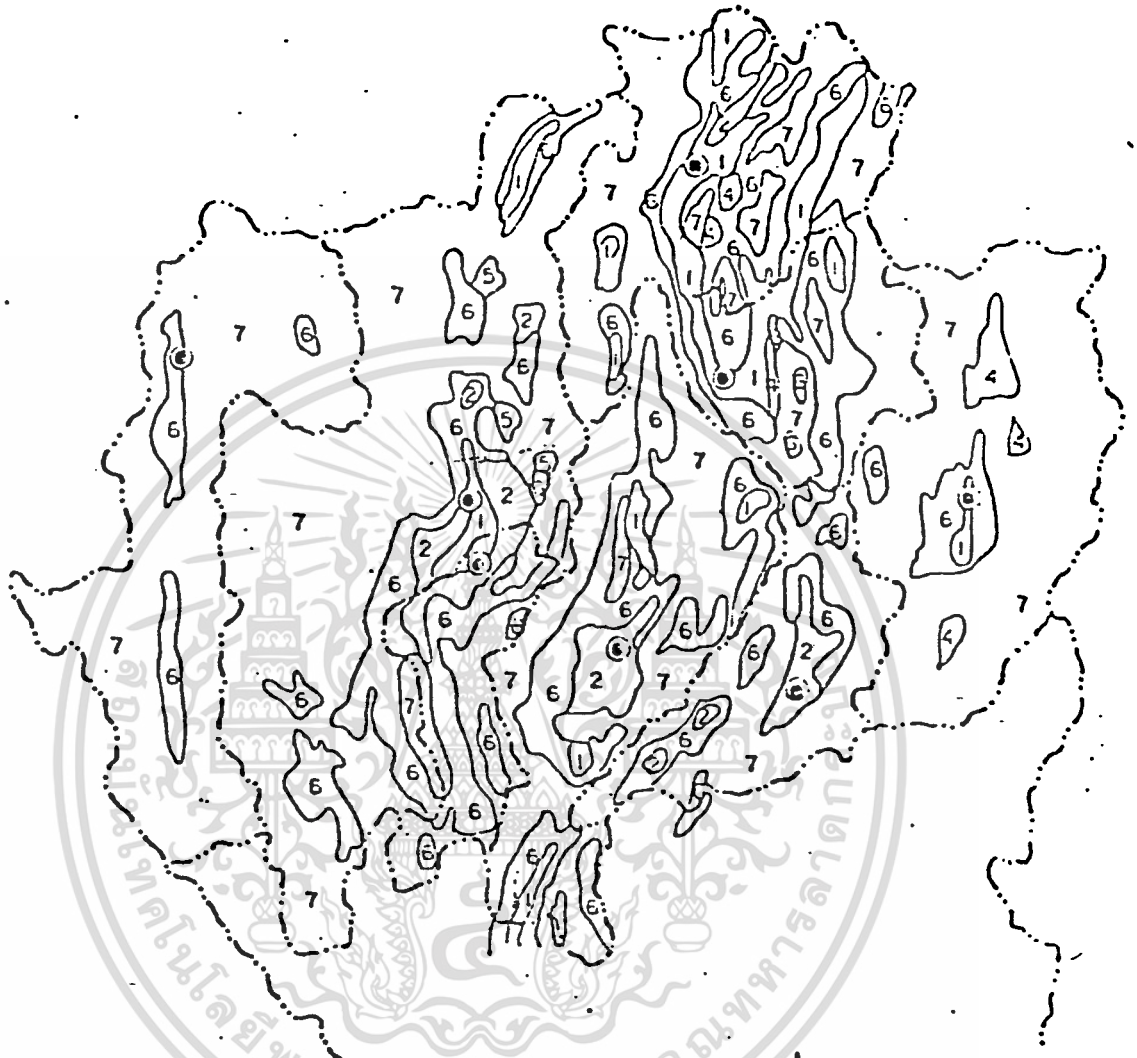

ภาพที่ ..12.. แสดงลักษณะที่ดิน

หน่วย	ลักษณะที่ดิน	ศักยภาพการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ	
1	P - I	สูง	HIGH
2	P - II	ค่อนข้างสูง	MODERATELY HIGH
3	P - II U - II	ค่อนข้างสูง	MODERATELY HIGH
4	P - III U - III/IV	ปานกลาง	MODERATELY
5	U - II/III	ค่อนข้างสูง	MODERATELY HIGH
6	U - III/IV	ปานกลาง	MODERATELY
7	U - VII	ต่ำ	LOW

ที่มา กรมพัฒนาที่ดิน

..... เขตแดนจังหวัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากข้อสมรรถนะของดินที่ปรากฏ จะเห็นได้ว่าในภาคเหนือตอนบนมีดินที่มีศักยภาพในการผลิตต่ำถึง 63,857.63 ตร.กม. แสดงให้เห็นถึงดินที่มีความเหมาะสมต่อการเกษตรกรรมมีน้อย

3.4.1.8 <u>การใช้ที่ดิน</u>

ก. Urban/Agricultural Land หมายถึง พื้นที่ที่เป็นหมู่บ้านที่ตั้งของเมือง ที่อยู่อาศัยและเรือกสวน โรงเรียน สวนสาธารณะ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ถนนหนทาง สนามบิน โรงเรียน และชุมชนอื่น ๆ

ข. Agricultura Land หมายถึงพื้นที่ที่ทำการเกษตรในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็นพื้นที่ปลูกพืชผล พื้นที่ปลูกพืชไร่ พื้นที่เพาะปลูกข้าวนาดำเป็นบริเวณที่น้ำท่วมถึง หรือเป็นบริเวณที่ได้รับน้ำจากชลประทาน

ค. Agricultural/Forest Land หมายถึง พื้นที่ที่ทำการเกษตรในพื้นที่ป่า และยังรวมถึงพื้นที่ที่เป็นทุ่งหญ้า หรือพื้นที่เคยใช้ทำการเกษตรมาก่อน แต่ถูกปล่อยให้เป็นที่ว่างเปล่า

ง. Forest Lnad หมายถึง พื้นที่ป่าซึ่งไม่รวมพื้นที่ Agricultural Forest Land

จ. Water Bodies หมายถึง พื้นที่เก็บน้ำต่าง ๆ เช่น เขื่อน หรือแอ่งน้ำธรรมชาติ

ฉ. Miscellancous Land หมายถึง พื้นที่อื่น ๆ ที่มีน้ำท่วมถึงและลักษณะเป็นโคลนเลน

1) <u>ลักษณะการใช้ที่ดิน</u> [1] ในปี 1519 ภาคเหนือตอนบนมีเนื้อที่ป่าประมาณ 62,671 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 67.46 ของพื้นที่ทั้งหมด เนื้อที่ทำการเกษตรกรรมอย่างดี ประมาณ 11,903 ตารางกิโลเมตรคิด–

---

[1] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, <u>รายงานผลการวิเคราะห์การเกษตร การใช้ที่ดิน แหล่งน้ำ ป่าไม้,</u> หน้า 12

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นร้อยละ 12.81 ของพื้นที่ทั้งหมด เพื่อทำการเกษตรปะปนกับพื้นที่อยู่อาศัยประมาณ 1238 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 1.33 ของพื้นที่ทั้งหมด เนื้อที่ปลูกพืชไร่ในพื้นที่เดิมซึ่งเป็นป่า ประมาณ 16,992 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ ,8.28 ของพื้นที่ทั้งหมด นอกนั้นเป็นแหล่งน้ำและอื่น ๆ ประมาณ 99.08 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 0.11 ของพื้นที่ทั้งหมด

2) ลักษณะการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน [1] ในปี 2518 การใช้ที่ดินมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นส่วนใหญ่อยู่ในลักษณะ Urban/Agricultural, Agricultural Land Water Bodies และ Mescellancous Land ทั้งนี้เนื่องจากการเพิ่มของประชากรในทุกจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย ส่วนจังหวัดแม่ฮองสอนมีเนื้อที่เกษตรเพิ่มขึ้นประมาณ 330 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 2.5 ของพื้นที่จังหวัด ส่วนจังหวัดลำปาง เป็นจังหวัดเดียวที่มีเนื้อที่การเกษตรลดลง ประมาณ 110 ตารางกิโลเมตรคิดเป็นร้อยละ 0.88 ของพื้นที่จังหวัด ทั้งนี้เนื่องจากการเร่งปลูกป่าทดแทนมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ในช่วงปี 2516–2518 พื้นที่ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงมากได้แก่ ประเภท Forest Land และ Agricultural Land จังหวัดที่มีการเปลี่ยนแปลงมากคือ จังหวัดแพร่ รองลงมาคือ จังหวัดลำพูน ส่วนจังหวัดที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด คือจังหวัดน่าน เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ถูกใช้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะพื้นที่ป่าซึ่งทำลายลงมากแล้ว

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในช่วงปี 2516–2519 จังหวัดเชียงรายมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด พื้นที่ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงได้แก่ประเภท Agricultural Land, Agricultural/Forest Land และ Miscellancous Land รองลงมาคือ จังหวัดเชียงใหม่ โดยเฉพาะบริเวณอำเภอเมือง เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากร และอำเภอฮอมกอย พื้นที่ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงได้แก่ Urban/Agricultural Land และ Agricultural Land ส่วนจังหวัดที่มีการ–

---

[1] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, รายงานผลการวิเคราะห์การเกษตร การใช้ที่ดิน แหล่งน้ำ ป่าไม้, หน้า 12

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด คือ จังหวัดลำพูน

3.4.1.9 การคมนาคม

1) ทางรถยนต์ นอกจากทางหลวงแผ่นดินดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในภาคเหนือตอนบนยังมีทางหลวงจังหวัด และทางหลวงท้องถิ่น เป็นเส้นทางคมนาคมภายในตัวจังหวัดต่าง ๆ อีกหลายสาย ซึ่งเชื่อมโยงพื้นที่ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน (แผนภาพที่ 13)

ระบบโครงสร้างถนนในภาคเหนือตอนบน ส่วนใหญ่จะตัดเชื่อมในแนวเหนือ–ใต้ การตัดเชื่อมในแนวตะวันออก–ตะวันตกยังอยู่น้อย ระบบการมีปัญหาด้านภูมิประเทศ ไม่สามารถตัดถนนเข้าไปได้ในบางพื้นที่หรือต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง ทำให้หลายพื้นที่ยังโดดเดี่ยวอยู่มาก

2) ทางรถไฟ ทางรถไฟสายหลักในภาคเหนือมีสายเดียวคือ ทางรถไฟสายกรุงเทพ–เชียงใหม่ ความยาวทั้งสิ้นประมาณ 590 กิโลเมตร[1] ผ่านจังหวัด นครสวรรค์ จังหวัดพิจิตร จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดแพร่ จังหวัดลำปาง จังหวัดลำพูน และจังหวัดเชียงใหม่ ปัจจุบันการรถไฟกำลังดำเนินโครงการขยายเส้นทางจากอำเภอเด่นชัยจังหวัดแพร่ไปยังจังหวัดเชียงราย

ทางรถไฟในภาคเหนือตอนบนมีการพัฒนาน้อยมาก ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศที่เป็นภูเขาซับซ้อน และมีเส้นทางน้ำกระจายอยู่ทั่วไปทำให้เป็นอุปสรรคต่อการขยายเส้นทางรถไฟ ประกอบกับในระยะหลัง ๆ มีการปรับปรุงทางหลวงแผ่นดินมากขึ้น ความรวดเร็วในการเดินทางด้วยรถยนต์มีผลให้ผู้ใช้รถไฟลดจำนวนลงมาก ทั้งนี้รวมถึงการขนส่งสินค้าด้วย แม้ว่าการขนส่งสินค้าในระยะทางไกล ๆ ด้วยรถไฟจะเสียค่าระวางสินค้าถูกกว่ารถยนต์ก็ตาม [2]

---

1. United Nations, Planning for the Northern Region of Thailand (New York: United Nation, 1974), p 222.

2 ศุภจิต ศิริคุณโชติ, "การวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินของภาคเหนือ" หน้า 37

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

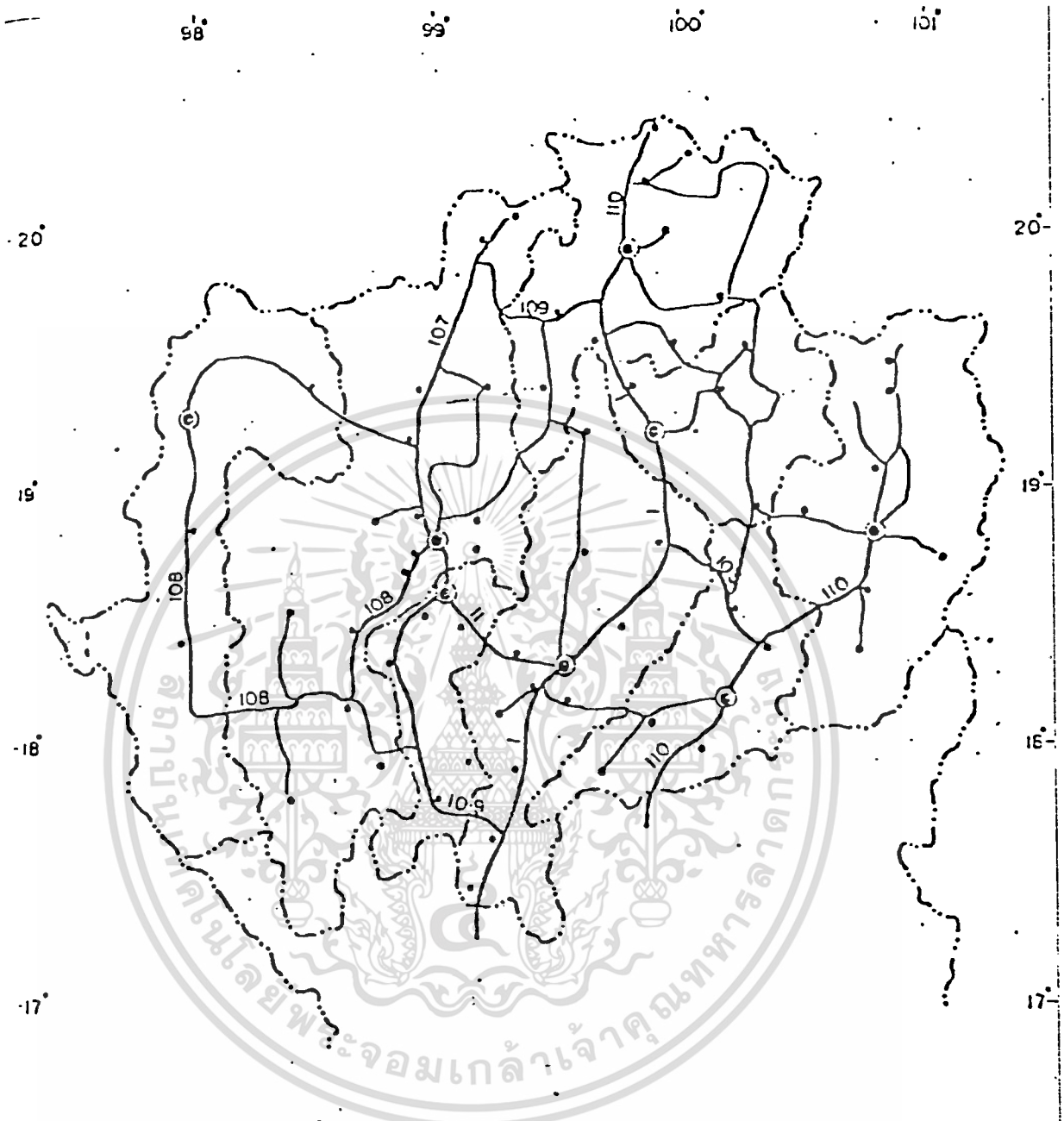

ภาพที่ 13 แสดงโครงข่ายคมนาคม

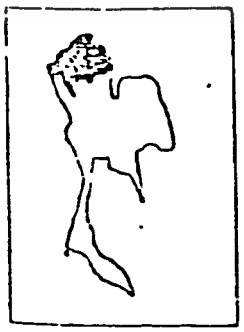

ทางหลวงแผ่นดิน

ทางหลวงจังหวัด

ที่มา กรมทางหลวงแผ่นดิน

เส้นเขตจังหวัด ⊛ ที่ตั้งจังหวัด • ที่ตั้งอำเภอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) ทางน้ำ การขนส่งทางน้ำที่ใช้เรือขนาดใหญ่ได้ตลอดปีในภาคเหนือตอนบน คือ ช่วงหนึ่งของแม่น้ำโขงที่กั้นเขตแดนระหว่างไทยกับลาว มีความยาวประมาณ 90 กิโลเมตร เป็นเส้นทางคิดต่อของประชาชนในท้องถิ่นตอนเหนือของจังหวัดเชียงราย โดยเฉพาะระหว่างอำเภอเชียงแสน กับอำเภอเชียงของ และเป็นเส้นทางคิดต่ออย่างไม่เป็นทางการระหว่างประชาชนไทยกับลาว แต่การขนส่งมีปริมาณไม่มากนัก เพราะเป็นเส้นทางที่ใช้เฉพาะท้องถิ่นเท่านั้น

3.4.1.10 เขตการปกครอง ภาคเหนือตอนบนประกอบด้วย 8 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดลำปาง จังหวัดลำพูน จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดแพร่ จังหวัดน่าน จังหวัดเชียงราย จังหวัดพะเยา [1]

---

[1] บุญชนะ กลั่นคำสอน, ชงชัย จารุพัฒน์, การวิจัยและศึกษาหาสภาพความเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าไม้ในภาคเหนือด้วยภาพดาวเทียม, หน้า 9

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

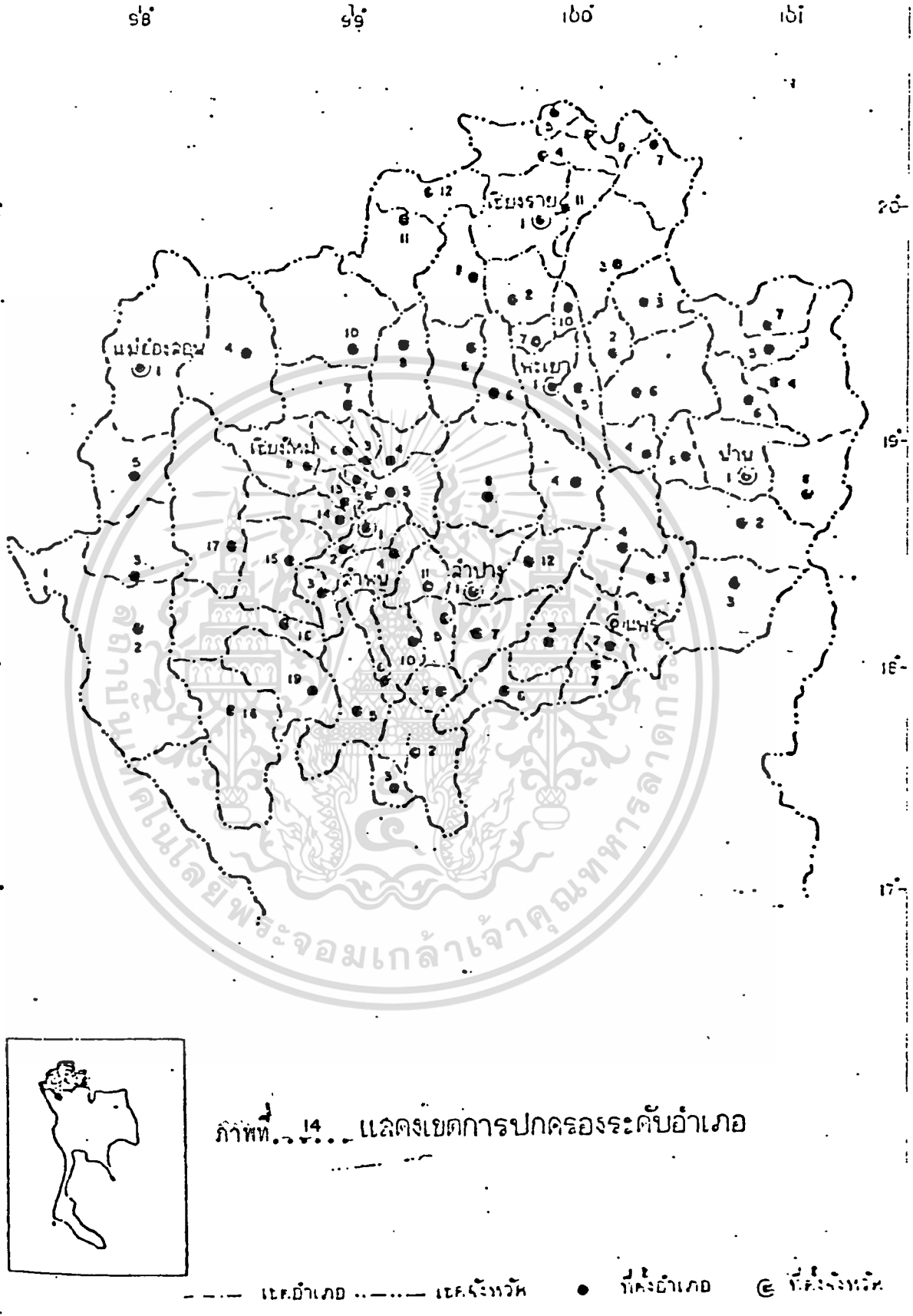

ภาพที่ 14 แสดงเขตการปกครองระดับอำเภอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4.2 ลักษณะทางด้านกายภาพทั่วไปของจังหวัดเชียงราย

3.4.2.1 ที่ตั้งและเขตการปกครอง

จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่อยู่เหนือสุดของประเทศไทย มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดลำปาง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และจังหวัดน่าน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดลำปาง จังหวัดเชียงใหม่และประเทศสาธารณรัฐ-สังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า

จังหวัดเชียงรายประกอบด้วยเขตการปกครอง 11 อำเภอ ดังนี้

- อำเภอเมืองเชียงราย
- อำเภอแม่จัน
- อำเภอเชียงของ
- อำเภอป่าแดด
- อำเภอพาน
- อำเภอแม่สาย
- อำเภอแม่สรวย
- อำเภอเวียงชัย
- อำเภอเทิง
- อำเภอเวียง-ป่าเป้า
- อำเภอเชียงแสน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 14 แสดงเขตการปกครองและพื้นที่จังหวัดเชียงราย

อำเภอ	พื้นที่ (กม.)	ตำบล	หมู่บ้าน	สุขาภิบาล
เมืองเชียงราย	1,629	15	199	1
แม่จัน	1,500	9	154	4
แม่สาย	310	5	66	1
เชียงแสน	582	4	49	1
เชียงของ	1,243	9	72	1
เทิง	995	12	113	3
เวียงป่าเป้า	1,103	7	59	2
แม่สรวย	1,520	6	71	1
พาน	880	13	137	1
เวียงชัย	579	7	64	–
ป่าอดก	525	3	26	1
กิ่งอำเภอพญาเม็งราย	473	3	25	–
รวม	11,060	93	1,055	16

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

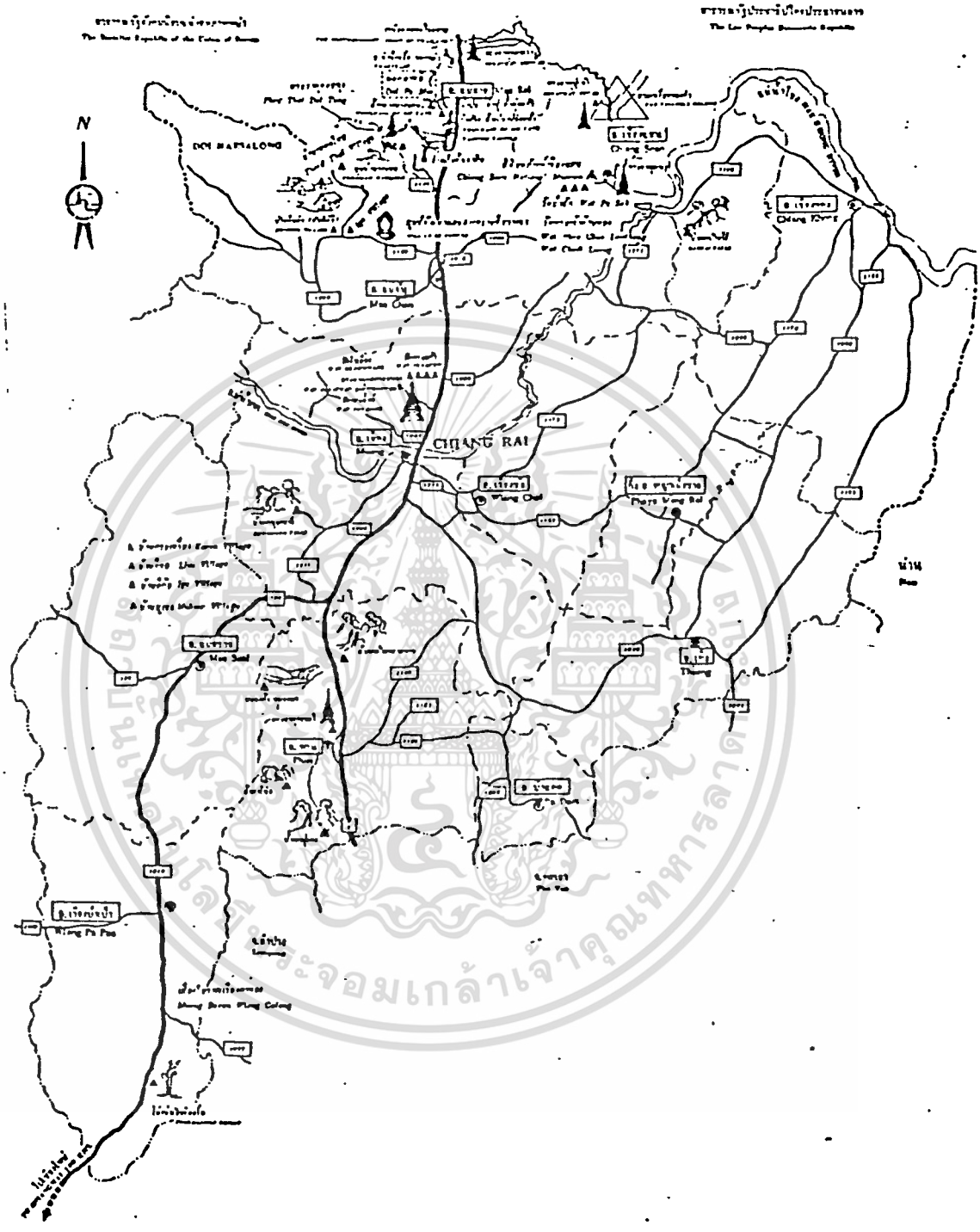

ภาพที่ 15 แผนที่จังหวัดเชียงราย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

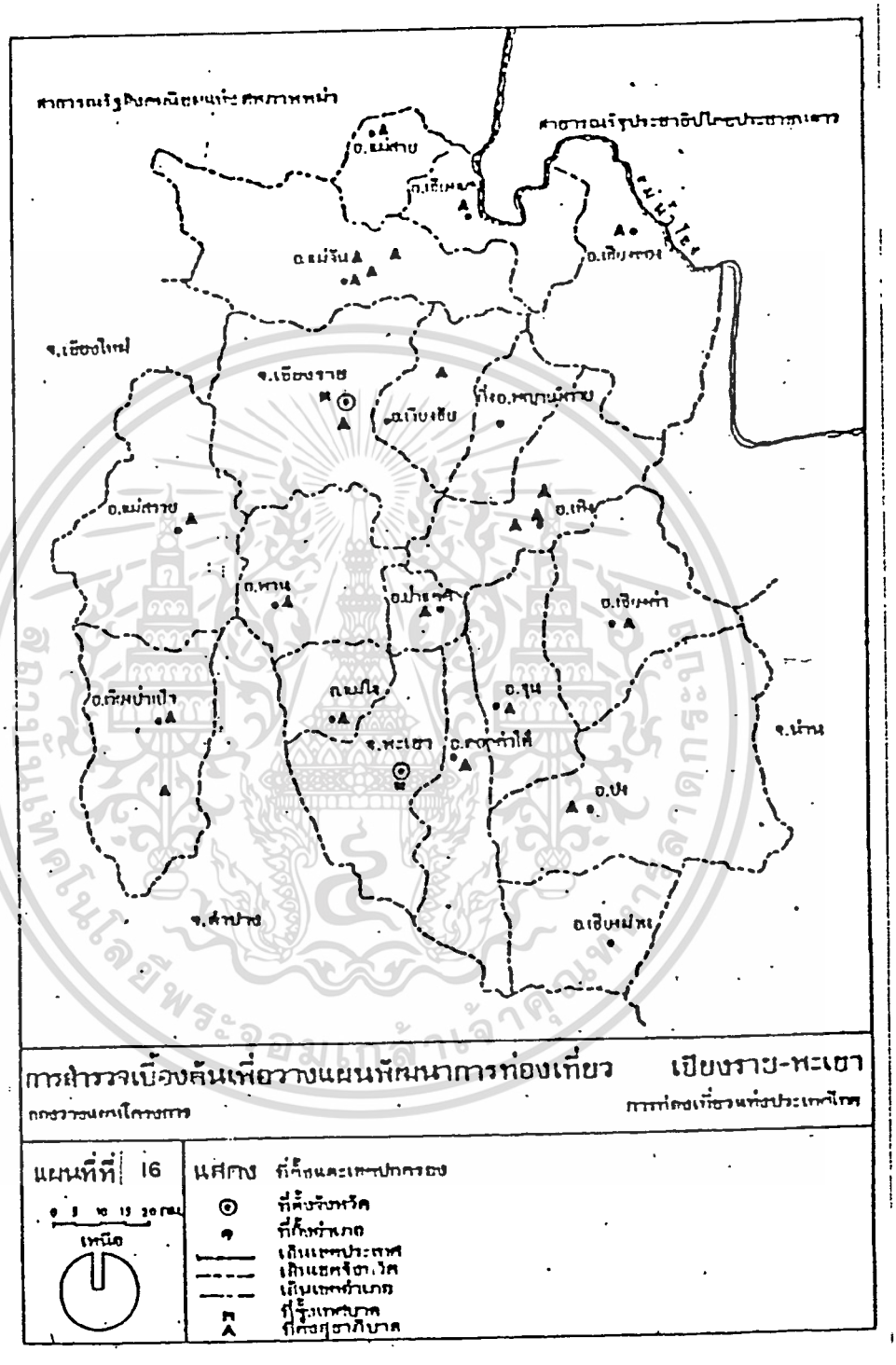

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4.2.2 ลักษณะภูมิประเทศและธรณีวิทยา

จังหวัดเชียงราย จัดเป็นประเภทเทือกเขาสูงในทวีปตอนเหนือ (Continental Highlands) มีเทือกเขาสูงทอดยาวตามแนวเหนือใต้โดยเฉพาะทางด้านตะวันออกและตะวันตกของจังหวัด จะมีที่ราบสูงเป็นหย่อม ๆ อยู่ทั่วไป อยู่ในเขต อ.แม่สรวย อ.เวียงป่าเป้า และ อ.เชียงของ เทือกเขาจะมีช่วงความสูงประมาณ 1,500–2,000 เมตร จากระดับน้ำทะเล ส่วนบริเวณที่ราบและหุบเขาจะอยู่ในช่วงความสูง 350–600 เมตรจากระดับน้ำทะเล บริเวณที่ราบสูงที่สุดคือที่ราบลุ่มแม่น้ำลาว อยู่ทางตอนใต้ของ อ.เวียงป่าเป้า ส่วนบริเวณที่ราบต่ำที่สุดคือบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำอิง ตอนใต้ของ อ.เชียงของ ซึ่งอิทธิพลของสภาพภูมิประเทศเหล่านี้จะมีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาดินและการใช้ที่ดินของ จ. เชียงราย เป็นอย่างมาก

3.4.2.3 ทรัพยากรธรณี

แหล่งแร่ส่วนใหญ่อยู่บริเวณอำเภอเมืองเชียงราย แต่ละอำเภอก็มีแร่ธาตุหลายชนิดได้แก่ ดีบุก, ชีไลท์, ฟลูออไรท์, ไพโรฟิลไลท์, แมงกานิส, ดินขาว, พลวง, แกรไฟท์ โดยเฉพาะแร่ดีบุกสามารถทำเงินสูงสุดให้จังหวัดประมาณ 10 ล้านบาท (ปี 2529)

3.4.2.4 การชลประทาน

จังหวัดเชียงรายมีโครงการชลประทานประมาณ 50 แห่ง โครงการขนาดใหญ่ 2 แห่ง คือ

- โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่น้ำลาว
- โครงการชลประทานแม่สาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

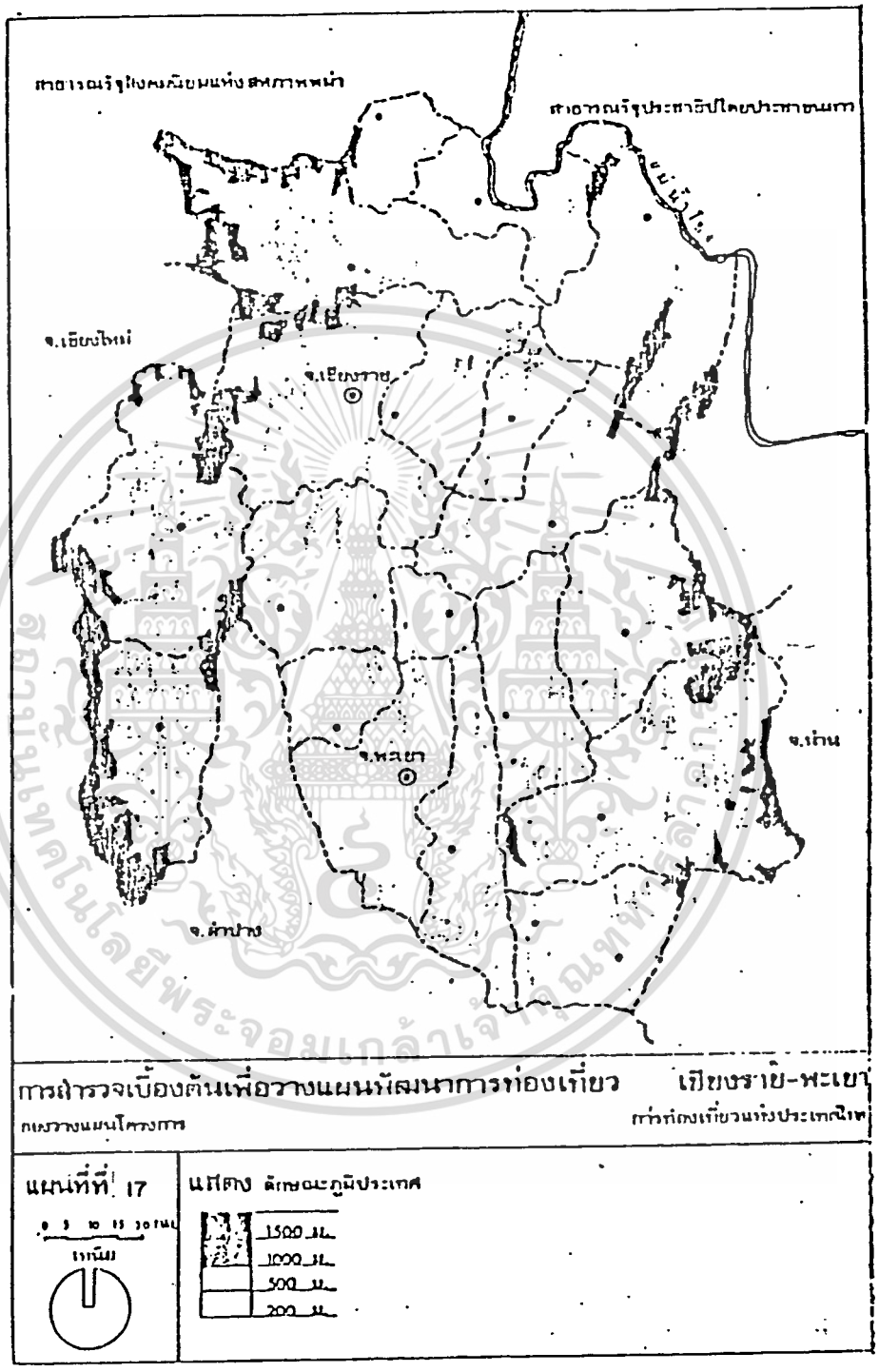

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4.2.5 สภาพภูมิอากาศ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลเหนือภูมิอากาศของบริเวณที่ศึกษา มีองค์ประกอบสำคัญดังนี้

1. อุณหภูมิ พื้นที่ที่อยู่ใต้เส้นขอบิกออฟลงมาทางเส้นศูนย์สูตร แสดงว่าสภาพอากาศจัดอยู่ในเกณฑ์ "ร้อน" แต่ถ้าเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ของประเทศไทยจะมีช่วงร้อนน้อยกว่า โดยมีอุณหภูมิสูงสุดประมาณ 37 องศาเซลเซียสในเดือนพฤษภาคม และอุณหภูมิต่ำสุด 4.5 องศาเซลเซียสในเดือนธันวาคม

2. ปริมาณน้ำฝน ได้รับอิทธิพลของลมมรสุมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยปริมาณน้ำฝนสูงสุด 387.2 มิลลิเมตรในเดือนกันยายน ปริมาณน้ำฝนต่ำสุด 0 มิลลิเมตร ในเดือนกุมภาพันธ์

3. ความเร็วและทิศทางลม ความเร็วลมโดยเฉลี่ย 6 กิโลเมตรต่อชั่วโมงโดยทิศทางลมดังนี้

พัดมาจากทางทิศใต้ ในเดือนกุมภาพันธ์ถึงสิงหาคม
พัดจากทิศเหนือ ในเดือนตุลาคม
พัดจากทิศตะวันออก ในเดือนพฤศจิกายนถึงมกราคม
ลมมีความเร็วสูงสุด ในเดือนเมษายนถึงกรกฎาคม

3.4.2.6 การใช้ที่ดิน

พิจารณาลักษณะการใช้ที่ดินของจังหวัดเชียงรายโดยอาศัยหลักการแบ่งประเภทการใช้ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท

- พื้นที่ชุมชน มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 200.48 ตร.กม. (ร้อยละ 1.8 ของจังหวัด)
- พื้นที่เกษตรกรรม มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 2,414.86 ตร.กม. (ร้อยละ 21.8 ของจังหวัด)
- พื้นที่ป่าไม้ มีพื้นที่ป่าไม้ 5,240.97 ตร.กม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

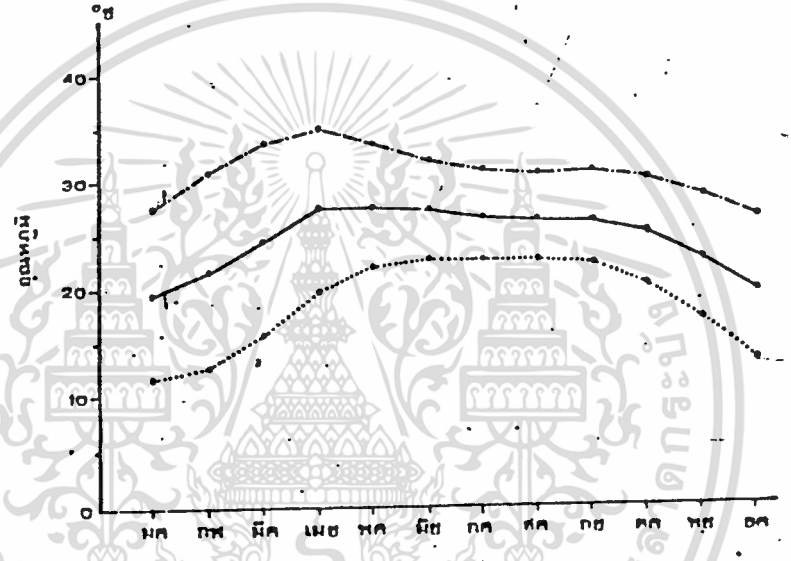

การสำรวจเบื้องต้นเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว เชียงราย-ปะเยา

การวางแผนโครงการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

แผนภูมิที่ 18 แสดง อุณหภูมิเฉลี่ยในเวลา 30ปี (พ.ศ 2494 — 2523)

—·—·— ค่าเฉลี่ยสูงสุด

——— ค่าเฉลี่ยปานกลาง

..... ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

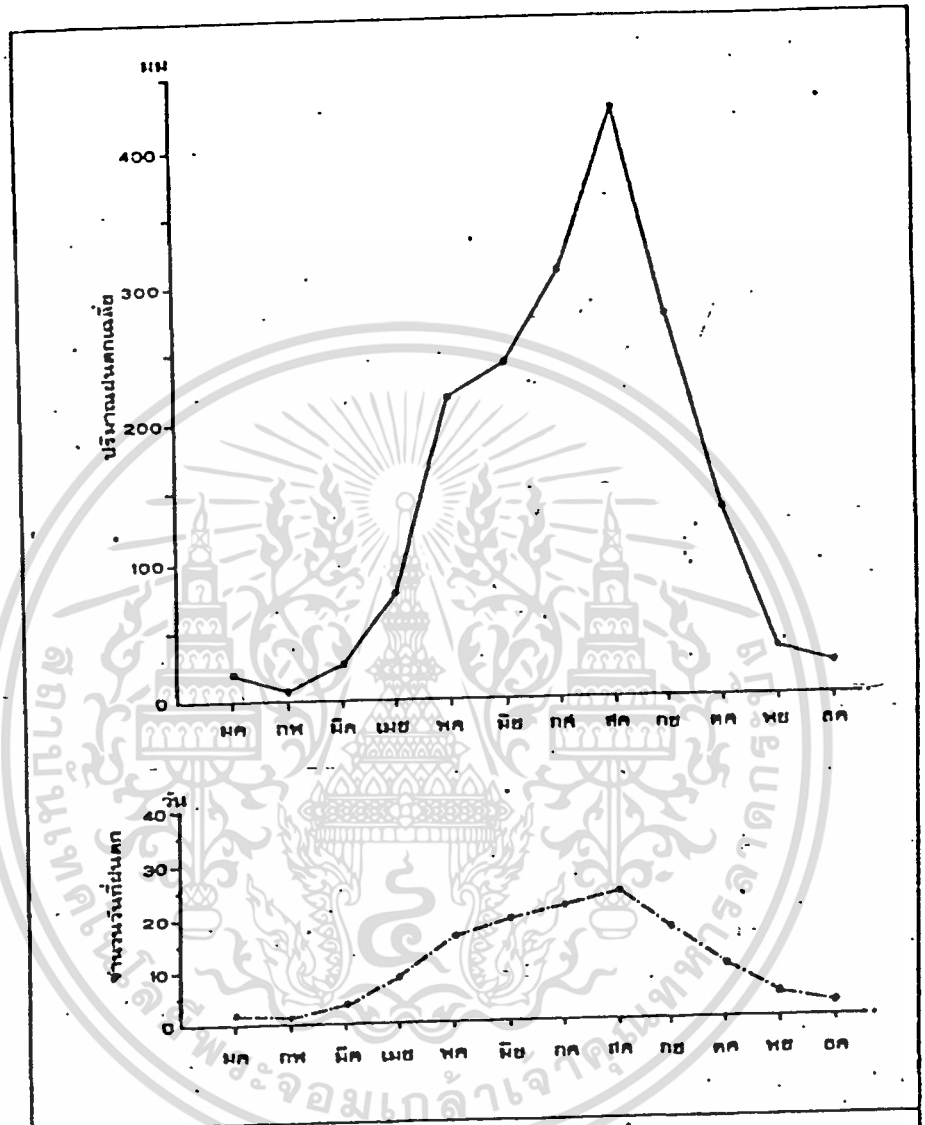

การสำรวจเบื้องต้นเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว เชียงราย-ภาคเหนือ

ของวางแผนโครงการ — การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

แผนภูมิที่ 19	แสดง ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2404 — 2523)
	——— ปริมาณฝนตกเฉลี่ย
	—·—·— จำนวนวันที่ฝนตก

ที่มา : ภูมิวิทยา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4.2.7 แหล่งน้ำ

สภาพภูมิประเทศมีลักษณะเป็นหุบเขา ที่ราบและภูเขาสลับกันไป พื้นที่เหล่านี้ลาดเอียงสู่แม่น้ำโขง หรือแม่น้ำสายอื่น ๆ ในภาคกลาง จึงเกิดเป็นแม่น้ำน้ำสายสั้น ๆ ดังนี้

- แม่น้ำโขง
- แม่น้ำกก
- แม่น้ำลาว
- น้ำลาว
- แม่น้ำอิง
- แม่น้ำยม
- แม่น้ำคำ
- แม่น้ำจัน
- แม่น้ำสาย
- แม่น้ำรวก

3.4.2.8 โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก

ในการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้น ต้องอาศัยโครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยว หลายประการ

การคมนาคม

การเดินทางขึ้นสู่ภาคเหนือของประเทศมีความสะดวกสบาย สามารถเลือกเส้นทางคมนาคม ทางรถยนต์ก็มีทางหลายสายหลักและสายเอเชียหลายประการ ทางรถไฟการมีสถานีรถไฟสิ้นสุดที่จังหวัดเชียงใหม่ ทางเครื่องบินก็มีสนามบินพาณิชย์กระจายอยู่หัวจังหวัดภาคเหนือ เช่น เชียงราย ลำปาง พิษณุโลก เป็นต้น

การเดินทางโดยสารรถประจำทาง จังหวัดเชียงรายมีรถโดยสารประจำทางของบริษัทขนส่ง จำกัด วิ่งไป – กลับ ระหว่างสถานีขนส่งสาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

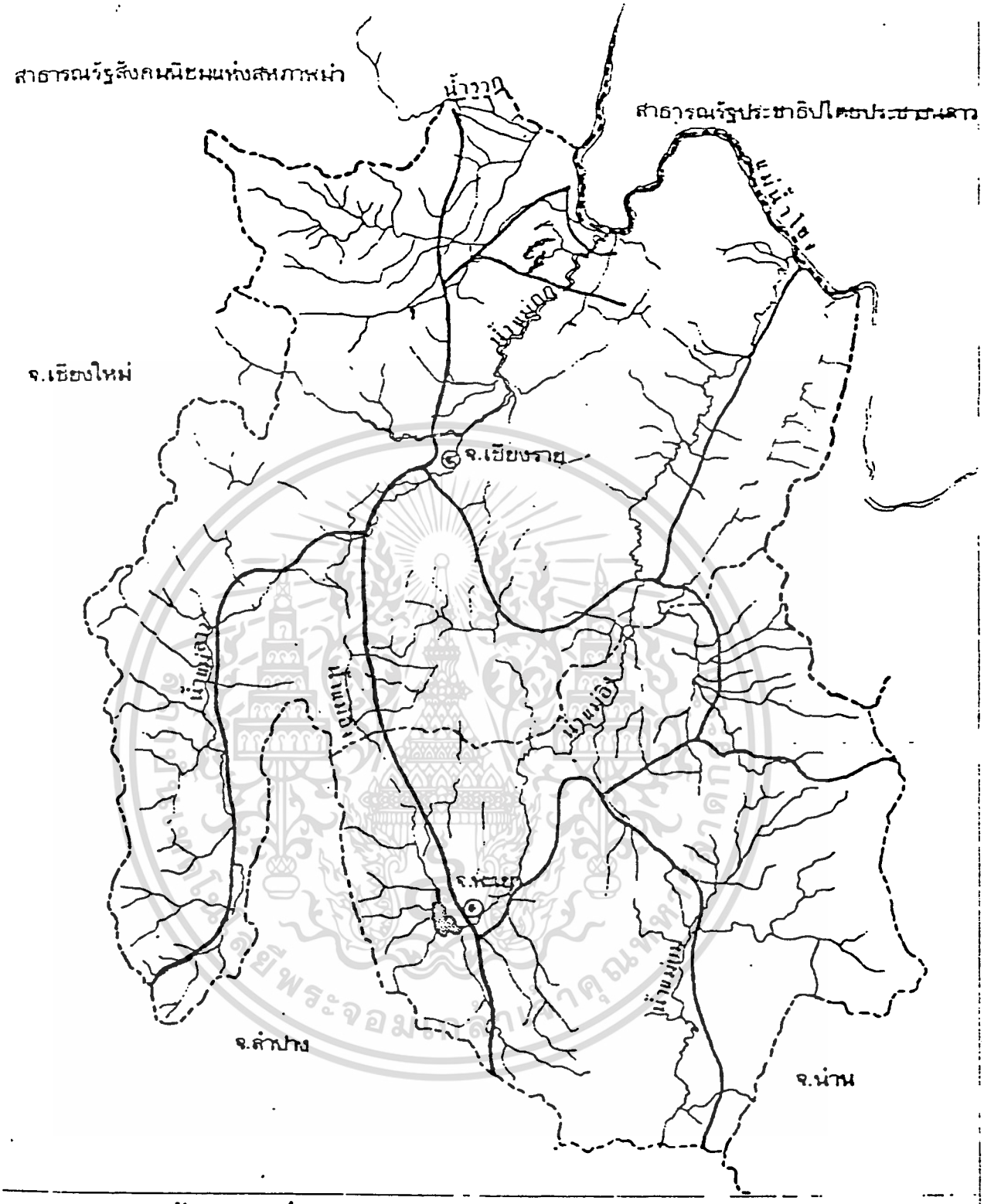

การสำรวจเบื้องต้นเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว เชียงราย-พะเยา

กองวางแผนโครงการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

แผนที่ที่ 20

0 5 10 15 กม.

แสดง แหล่งน้ำ

- ⊙ ที่ตั้งจังหวัด
- เส้นเขตประเทศ
- เส้นเขตจังหวัด
- บึง ทวัน หนอง
- ถนน

เหนือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

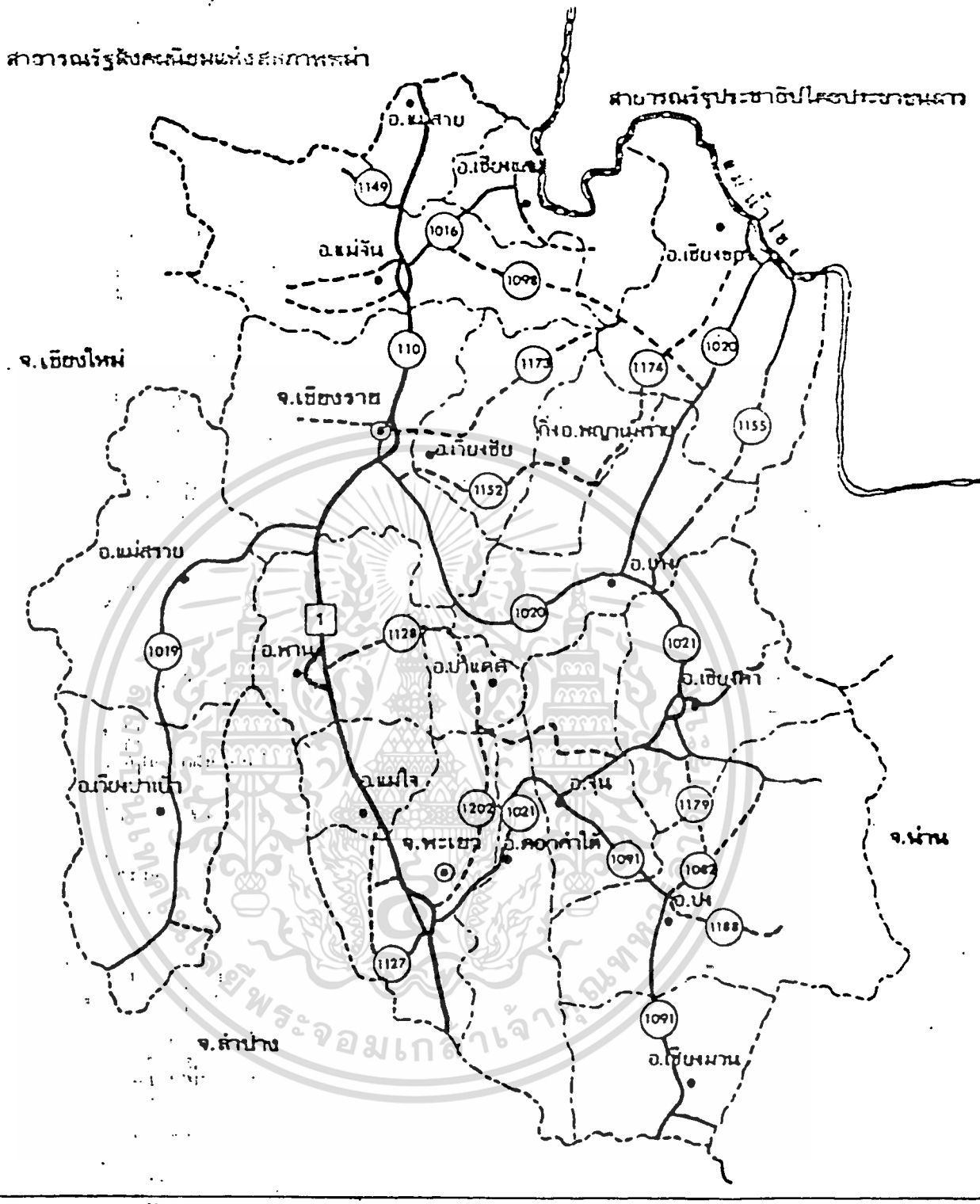

การสำรวจเบื้องต้นเพื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว เชียงราย-พะเยา

กองวางแผนโครงการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

แผนที่ที่ 21

0 5 10 15 20 กม.

เหนือ

แสดง เส้นทางคมนาคม

- 1 — ทางหลวงแผ่นดิน
- 1020 — ทางหลวงจังหวัด
- ถนนลาดยาง
- ถนนลูกรัง ทางดิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชื่อบริษัท	สถานีต้นทาง (กรุงเทพฯ)	สถานีปลายทาง (กรุงเทพฯ)	ระยะทาง (กิโลเมตร)	ระยะเวลาเดินทาง (ชั่วโมง/เที่ยว)		จำนวนเที่ยวไป-กลับ
				ชั่วโมง	นาที	ต่อวัน
บขส. (ธรรมดา)	สถานีขนส่งสายเหนือ	สถานีขนส่ง จ.เชียงราย	844	12	35	18
บขส. (ปรับอากาศ)	สถานีขนส่งสายเหนือ	สถานีขนส่ง จ.เชียงราย	844	12	35	4
คฤหาสน์ทัวร์	ข้างโรงแรมอินทรา	ถนนชนาลัย	844	12	35	2
ปัญญ์ใต้ทัวร์	ตรงข้ามโรงภาพยนตร์เฉลิมไทย	เชียงรายวิทยาคม	844	12	35	2
ขวัญชัยทัวร์	ถนนวิภาวดีรังสิต	โรงแรมอารีประชาราษฎร์	844	12	35	2
แม่สายทัวร์	ตรงข้ามหัวลำโพง	ตรงข้ามเชียงรายรามา	844	12	35	2
รวม						30

ที่มา : กรมการขนส่งทางบก และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ตารางที่...15... แสดงการเดินรถของกรมการขนส่งทางบก